

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS – VUOSILUOKAT 3–6

Oppiaineen tehtävä

Opetuksen erityisenä tehtävänä vuosiluokilla 3- 6 on ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja kirjoitustaitojen ja ymmärtävän lukemisen sujuvoittaminen ja tekstivalikoiman laajentaminen ikä- ja taitotasoisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti, asiallisesti, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti entistä monipuolisemmassa teksti- ja mediaympäristössä. Osana oppimaan oppimisen taitoja oppilaita ohjataan tekstilähtöiseen tulkintaan, arviointiin ja tuottamiseen. Kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista saadaan tietoa kielellisten taitojen kehittymisen ja tekstien merkitysten tarkastelun myötä. Opetuksen tavoitteena on antaa välineitä ja herättää kiinnostus äidinkielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monipuoliseen ilmaisuun sekä tarjota elämyksiä kieleen ja kulttuuriin liittyen.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen, joustava, välittävä, monimediainen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä luetun ymmärtämiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan ikä ja taitotasaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja

yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentely prosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon. Yhteistoiminnallisina oppimismenetelmin harjaannutetaan vertais- ja prosessiarviointiin. Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan

käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyytit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkaajiin nykyculttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Vuosiluokka 3 – Suomen kielen ja kirjallisuuden tavoitteet, sisällöt ja arviointi

V L	Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja- alainen osaaminen	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanall e 5	Osaamisen kuvaus arvosanall e 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanall e 9
3	<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p>	S1	<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:</p> <p>Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.</p> <p>Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.</p> <p>Ohjataan kokonaisilmaisuun, Havainnoidaan oppilaan vuorovaikutusta ja tapaa ilmaista itseään ryhmätöissä ja keskustelutilanteissa. Jatkuva ja ohjaava palaute. Arvioinnissa käytetään toiminnallisia, monipuolisia näyttöjä ja draaman keinoja. hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden</p>	L1, L2, L7	Puheviestintätilanteissa toimiminen				

			käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja koulu yhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Oppilasta ohjataan ja tuetaan ilmaisemaan mielipiteensä selvästi ja ymmärrettävästi. Kannustetaan rohkeasti jakamaan ajatuksiaan vaihtelevissa ryhmissä.						
3	T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Kannustetaan valitsemaan sopiva, tarkoituksenmukainen viestintätapa.	L1,2,3,7	Toiminta vuorovaikutustilanteissa				
3	T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Oppilasta kannustetaan luovaan ilmaisuun ja tarjotaan monipuolisia, innostavia esiintymismahdollisuuksia koulussa	L1,2,3,7	Ilmaisukeinojen käyttö				
3	T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	S1 Oppilaalle kehittyvä realistinen käsitys omista viestintätaidoista. Ohjataan huomioimaan vastaanottaja ja eettiset sopimukset omassa viestinnässään.	L1, 2, 4, 7	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen				
3	Tekstien tulkitseminen T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	S2 Tekstien tulkitseminen: Oppilasta ohjataan entistä sujuvampaan ääneen ja hiljaa lukemiseen. Ohjataan käyttämään erilaisia lukutapoja: ennakoivaa, silmäilevää, sanatarkkaa, tietoa etsivää ja nopeaa lukemista. Kannustetaan	L1,2,3,4	Tekstinymmärtämisen perustrategioiden hallinta				

			oppilasta kiinnittämään huomiota lukutaidon sujuvuuteen. Tuetaan tarkoituksenmukaisen lukustrategian valinnassa.						
3	T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan,	L1,4,5	Tekstien erittely ja tulkinta				

			<p>millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta. Harjoitellaan luokittelemaan sanoja niiden asiayhteyksissään ja tunnistetaan sanontoja, synonyymejä, vastakohtia ja ajanilmauksia. Ohjataan oppilasta kiinnostumaan siitä, miten kieli toimii. Harjoitellaan tunnistamaan: erisnimet, yhdyssanat, lauserakenteet ja välimerkit. Sanaluokista tunnistetaan substantiivi, adjektiivi ja verbi. Tekstitaitoja pyritään integroimaan muihin oppiaineisiin.</p>					
3	T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tietolähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	S2 Harjoitellaan hakemaan tietoa haastattelemalla, keskustelemalla, lukemalla, kokeilemalla	L1,2,4,5	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys			

			sekä tietotekniikkaa käyttäen eri lähteistä. Opastetaan lähdekriittisyyteen, tiedon muokkaamiseen, tallentamiseen ja jakamiseen.						
3	T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuuden tuntemusta ja kiinnostusta lastenkirjallisuutta, mediaja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja - elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemuksen jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä.	S2	S2 Tarjotaan innostavia lukukokemuksia ja rohkaistaan oppilasta valitsemaan ikä- ja taitotasoa vastaavaa, monipuolista lukemista. Harjoitellaan tunnistamaan eri kirjallisuuden lajeja. Ohjataan erottamaan asiateksti, fakta ja fiktio. Luodaan innostava oppimisympäristö, jossa luonteva lukuelämysten jakaminen sujuu. Tutustutaan kirjallisuuden käsitteisiin kuten juoni, päähenkilöt, tapahtumapaikka ja aika	L1,4,5	Lapsille ja nuorille tarkoitettun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen				
3	TEKSTIEN TUOTTAMINEN T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistaa myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä	L1,2,4,7	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen				

			<p>kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyytit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Ohjataan käyttämään omista teksteistä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja</p>					
--	--	--	--	--	--	--	--	--

			<p>tekijänoikeuksia noudattaen.</p> <p>S3 Totutetaan oman tekstin suunnitteluun ja arviointiin. Kannustetaan tuottamaan tekstiä omien kokemusten, havaintojen ja näkemysten pohjalta. Luodaan onnistumisen elämyksiä kirjoittamisessa.</p>						
3	T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja kantaa ottavien tekstien tuottamisessa, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	<p>S3 Oppilasta innostetaan ja ohjataan kirjoittamaan erilaisia tekstejä kuten mielipide, uutinen, päiväkirja, satu, kirjoitelma. Tutkitaan kielen vaikuttamiskeinoja ja tutustutaan esim. sanomalehden ja mainosten kieleen. Ohjataan oppilasta oivaltamaan miellekartan, muistiinpanojen ja sanalistojen merkitys kirjoittamisen ja muistin tukena. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja kirjoitettuun kieleen liittyviä sopimuksia</p>	L1,4,5,7	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö				
3	T11 ohjata oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstin rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	<p>S3 Pyritään systemaattiseen tekstinkäsittelytaitojen jatkumoon.</p> <p>Varmistetaan lauserakenne.</p>	L1,4,5	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta				
3	T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstin tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin	S3	<p>S3 Harjoitellaan yksin ja yhdessä suunnittelemaan, muokkaamaan ja tuottamaan tekstejä. Totutetaan antamaan ja ottamaan vastaan</p>	L2,4,5,6	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä				

	vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen		asiallista ja rakentavaa palautetta. Totutetaan huomioimaan turvallinen, eettinen ja yksityisyyttä kunnioittava toiminta verkossa. Ohjataan noudattamaan tekijänoikeuksia ja tutustutaan lähdemerkintöihin.						
3	KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri muunnelmia ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median	L1,2,4					

			<p>roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä. S4 Oppilasta ohjataan arvostamaan omaa äidinkieltään ja tutustumaan suomen kielen vivahteisiin. Kannustetaan näkemään kielen rikkaus. Vertaillaan kielen rakennetta muihin kieliin ja autetaan löytämään kielten yhteisiä säännönmukaisuuksia.</p>					
3	<p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja luku-elämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	S4	<p>S4 Oppilas tutustutetaan lähikirjaston peruspalveluihin. Vahvistetaan lukuharrastusta esim. lukudiplomein. Ohjataan valitsemaan ikä- ja taitotasoista luettavaa. Pyritään näkemään</p>	L2,4,5,7				

			monilukutaidon merkitys kaikessa oppimisessa.						
3	T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	S4 Ohjataan tarkastelemaan kirjallisuuden, lastenkulttuurin ja median roolia oppilaan arjessa. Rohkaistaan tutustumaan muiden kulttuurien tapoihin ja edustajiin ja autetaan näkemään erilaisuus rikkautena. Luodaan kannustava oppimisympäristö, jossa oppilas rohkaistuu sekä kulttuuria luovaksi tuottajaksi että kulttuurin aktiiviseksi kuluttajaksi.	L2,4,6,7					

Vuosiluokka 4 – Suomen kielen ja kirjallisuuden tavoitteet, sisällöt ja arviointi

V L	Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja- alainen osaaminen	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanall e 5	Osaamisen kuvaus arvosanall e 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanall e 9
4	<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p>	S1	<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:</p> <p>Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.</p> <p>Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.</p> <p>Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden,</p>	L1, L2, L7	Puheviestintätilanteissa toimiminen				

			teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Oppilasta ohjataan ja tuetaan ilmaisemaan ja perustelevaan mielipiteensä. Osallistetaan ja kannustetaan erilaisiin keskustelu-, esiintymis- ja puhetilanteisiin.						
4	T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	S1 Oppilasta ohjataan aktiivisesti kuuntelemaan toisia ja kunnioittamaan erilaisia mielipiteitä. Kannustetaan valitsemaan tilanteeseen sopiva ja tarkoituksenmukainen viestintätapa.	L1,2,3,7	Toiminta vuorovaikutustilanteissa				
4	T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	S1 Luodaan avoin ja myönteinen oppimisympäristö, jossa jokaisen osallisuus, luovuus ja vahvuudet huomioidaan ilmaisuharjoituksissa ja esityksissä.	L1,2,3,7	Ilmaisukeinojen käyttö				
4	T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimedialaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	S1 Oppilasta ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti erilaisissa viestintätilanteissa.	L1, 2, 4, 7	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen				
4	Tekstien tulkitseminen T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin	S2	S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja	L1,2,3,4	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta				

	<p>ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p>	<p>tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia.</p>						
--	--	--	--	--	--	--	--	--

			<p>Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p> <p>S2 Kannustetaan oppilasta tarkkailemaan omaa lukemistaan. Erilaiset luetun ymmärtämisen strategiat otetaan käyttöön osana oppimaan oppimisen taitoja.</p>						
4	T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	<p>S2 Harjoitellaan tunnistamaan sanojen tehtäviä lauseessa. Harjoitellaan verbin persoonamuodot, sanaluokat ja kehitetään lausetajua: pää- ja sivulause, lausetyypit ja pilkun käyttö.</p>	L1,4,5	Tekstien erittely ja tulkinta				
4	T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tietolähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	<p>S2 Monipuolistetaan kirjaston käyttöä tiedon hankinnassa ja tutustutaan monimediaisiin tietolähteisiin ja niiden luotettavuuteen. Opastetaan lähdekriftisyyteen, lähteiden tarkkaan kirjaamiseen, tiedon muokkaamiseen, tallentamiseen ja jakamiseen. Luodaan välittävä ja joustava oppimisympäristö, jossa</p>	L1,2,4,5	Tiedonhankintataidot ja lähdekriftisyys				

			pyritään tutkivaan ja yhteisölliseen tiedon tuottamiseen.						
4	T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuuden tuntemusta ja kiinnostusta lastenkirjallisuutta, mediaja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemuksen jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä.	S2	S2 Rohkaistaan ja ohjataan oppilasta tutustumaan kirjallisuuden eri lajeihin ja valitsemaan ikä- ja taitotasoa vastaavaa, monipuolista, kiinnostavaa lukemista. Ohjataan erottamaan asiateksti, fakta ja fiktio. Dokumentoidaan ja jaetaan lukuelämyksiä myös monimediaisessa ympäristössä. Luodaan innostava oppimisympäristö, jossa luonteva lukuelämysten jakaminen sujuu. Luetaan luokan yhteinen ja valinnainen kokonaisteos sekä diplomikirjat.	L1,4,5	Lapsille ja nuorille tarkoitettun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen				
4	TEKSTIEN TUOTTAMINEN T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistaa myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä	L1,2,4,7	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen				

		<p>kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omilla teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.</p> <p>Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyytit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa.</p> <p>Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.</p> <p>Opitaan käyttämään omilla teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten</p>						
--	--	---	--	--	--	--	--	--

			<p>verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p> <p>S3 Harjoitellaan perustelemaan ja puolustamaan omia mielipiteitä. Luodaan onnistumisen elämyksiä kirjoittamisessa..</p>						
4	T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja kantaa ottavien tekstien tuottamisessa, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	<p>S3 Tutkitaan kielen vaikuttamiskeinoja ja tutustutaan esim. sanomalehden ja mainosten kieleen. Vahvistetaan miellekartan, muistiinpanojen ja sanalistojen käyttöä tekstin jäsentelyn ja muistin tukena. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja kirjoitettuun kieleen liittyviä sopimuksia.</p>	L1,4,5,7	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö				
4	T11 ohjata oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstin rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	<p>S3 Varmistetaan oikeinkirjoitus ja selkeä käsinkirjoittaminen. Pyritään systemaattiseen näppäin- ja tekstinkäsittelytaitojen jatkumoon. Harjoitellaan tunnistamaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja.</p>	L1,4,5	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta				
4	T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstin tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata	S3	<p>S3 Oppilas totutetaan suunnittelemaan, muokkaamaan, viimeistelemään ja tallentamaan tekstejä.</p>	L2,4,5,6	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä				

	ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen		Totutetaan huomioimaan eettinen ja yksityisyyttä kunnioittava toiminta verkossa. Ohjataan noudattamaan tekijänoikeuksia						
4	<p>KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN</p> <p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri muunnelmia ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p>	S4	<p>S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:</p> <p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin.</p> <p>Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja</p>	L1,2,4					

			<p>keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p> <p>Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.</p> <p>Oppilasta ohjataan tunnistamaan suomen kielen rikkauksia ja vivahteita. Tarkastellaan ryhmässä erilaisen kielen ja ilmaisun vaikuttavuutta esim. yleiskieli, murre, slangi, kirjakieli. Vertaillaan kielen rakennetta muihin kielisiin ja autetaan löytämään kielten yhteisiä säännönmukaisuuksia.</p>						
4	T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua	S4	S4 Tuetaan lukuharrastusta monipuolisesti yhteisöllisen oppimisen	L2,4,5,7					

	kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön		ja osallisuuden keinoin. Vahvistetaan lukuharrastuksen säilymistä mm. lukudiplomein. Pyritään näkemään monilukutaidon merkitys kaikessa oppimisessa.						
4	T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	S4 Ohjataan näkemään oman äidinkielen ainutlaatuisuus ja merkitys maailmankuvan ja identiteetin luojana. Tutustutetaan kirjakielen kehitykseen, suomalaiseen kansanperinteeseen sekä juhla- ja tapakulttuuriin. Ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan nykykulttuurin suuntauksia. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan lähiympäristön media- ja kulttuuritarjonta	L2,4,6,7					

SUOMI TOISENA KIELENÄ – VUOSILUOKAT 3-6

OPPIMÄÄRÄN ERITYINEN TEHTÄVÄ

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kielen opetuksen yhteydessä luettavien kirjojen lisäksi alaluokkien kirjallisuusdiplomi kannustaa lukemiseen vapaa-ajalla: Kielen opetuksen osana luetaan esimerkiksi 3—4 kokonaisteosta vuodessa. Lisälukemisella voi suorittaa kaupungin kirjallisuusdiplomin. 3—4-luokilla suoritetaan Natti-diplomi, johon luetaan yhteensä 6 kokonaisteosta ja 5—6-luokilla suoritetaan Norppa-diplomi, johon myös luetaan 6 kokonaisteosta. Osa kirjoita luetaan koulussa ja osa kotona. Kirjoja valittaessa ja niitä oppilaalle suositeltaessa opettaja ottaa huomioon oppilaan taitotason ja mielenkiinnon kohteet. Lukemisen täytyisi olla mielekästä, elämyksellistä ja kielitaitoa ylläpitävää sekä kehittävää. Kirjallisuusdiplomin suorittamisesta löytyy tarkempi ohjeistuskuvaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppiainekohtaisesta seudullisesta opetussuunnitelmasta.

SUOMI TOISENA KIELENÄ -OPPIAINEEN OPPIMISYMPÄRISTÖIHIN JA TYÖTAPOIHIN LIITTYVÄT TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 3—6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Suomen kielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

OHJAUS, ERIYTTÄMINEN JA TUKEA

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu. Ohjataan oppilasta mahdollisuuksien mukaan koulun kerhotoimintaan, läksyparkkiin, tukiopetukseen ja muuhun koulun tarjoamaan yleiseen tukeen.

OPPILAAN OPPIMISEN ARVIOINTI

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilaan saavuttamaa kielitaitoa voidaan arvioida yleiseurooppalaista kielitaitotasotaulukkoa apuna käyttäen. Taulukko löytyy liitteenä. Taulukon taidoista tavoitteena kuudennen luokan lopussa on B1: Sujuva peruskielitaito.

Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Arvioinnissa painotetaan erityisesti monipuolisia ja joustavia arviointitapoja. Pääpaino on oppimisen edistymisen arviointia. Monipuolisia arviointitapoja voi olla esim. keskusteleva arviointi, itsearviointi, vertaisarviointi, suulliset testit ja suoritteet, kirjalliset näytöt, oppimiskansiot...

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeitä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista, nimeämistä ja ilmaisemista. Heitä ohjataan esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittämään tunnetaitojaan.

L4 Monilukutaito

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten

symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaista tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktio, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkuttaa ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tv) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaita ohjataan tv:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetusikäisissä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen

luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaaajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKILLA 3—6 S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisua ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanana ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättämään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taiputus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja

nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Vuosiluokka 3 – suomi toisena kielenä tavoitteet, sisällöt ja arviointi

vi	Tavoitteet	Sisällöt	Sisällön tarkennus	Laaja-alainen osaaminen	Arviointi
3	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen				
	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramiaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistajat</p>	S1	<p>Harjoitellaan tutusta aiheesta kertomista, oman mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan selkeää ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.</p>	L1,L2, L4, L3	<p>A1 Toimiva alkeiskielitaito – A2 Peruskielitaidon alkeisvaihe Puheessa voi olla vielä katkoksia ja taukoja.</p> <p>Oppilas pystyy kertomaan lyhyesti ja melko loogisesti tutusta, etukäteen valmistellusta aiheesta.</p> <p>Oppilas käyttää asiaan liittyviä puheenvuoroja pari- ja ryhmätilanteissa.</p> <p>Oppilas osaa kertoa jonkin asian opettajan opettamasta aiheesta omin sanoin.</p>

	Tekstien tulkitseminen				
	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p>	S2	<p>Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta.</p> <p>Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanana ja määrittelyn suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Tutustutaan ja harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja eri oppiaineissa ilmenevien käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.</p>	L1,L2,L4	<p>Oppilas harjoittelee lukemaan tekstiä tarkasti ja selkeästi ääntäen.</p> <p>Oppilas osaa selittää, miten voi hyödyntää taitavan lukijan lukemisstrategiaa tietotekstin kanssa: ennakointi, kuvien tutkiminen, otsikoiden lukeminen, avainsanojen hyödyntäminen.</p> <p>Oppilas pyrkii kysymyksen selvittämään itselleen vieraita käsitteitä / sanoja.</p> <p>Oppilas pystyy ymmärtämään tuttuun aiheeseen liittyvän lauseen.</p> <p>Lyhyenkin tekstikatkelman lukeminen ja ymmärtäminen voi olla hidasta.</p> <p>Oppilas osaa taivuttaa verbejä preesensissä eri persoonamuodoissa.</p>
	Tekstien tuottaminen				
	T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Harjoitellaan sujuvaa käsinkirjoittamista, näppäimistötaitoja, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.	L1,L2,L4,L5	Oppilas kirjoittaa itsenäisesti käsin vähintään sivun mittaisen tekstin valitsemastaan aiheesta käyttäen lauseiden päättövälimerkkejä. Tärkeintä on tekstin tuottaminen, eivät kieliopilliset asiat. Tarvitsee vielä apua sanottavansa muotoiluun.

<p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta.</p>				<p>Osoo tuottaa kuvitettuja kertomuksia (esim. sarjakuvat, yksinkertaiset kuvitetut ohjeet yms.).</p> <p>Oppilas kirjoittaa näppäimistöllä useampia lauseita sisältävän tekstin.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>				
<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>S4</p>	<p>Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taiputus presensissä, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.</p>	<p>L2, L4</p>	<p>Oppilas ymmärtää puhekielen ja kirjoitetun kielen eroja.</p> <p>Oppilas lukee omantasoistaan kuva kirjaa tai kuvitettua lasten- tai tietokirjaa.</p> <p>Oppilas voi opettaa jonkin oman kulttuurinsa leikin luokkakavereilleen.</p>
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p>				
<p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p> <p>T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojään ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>S5</p>	<p>Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osaitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan</p>	<p>L1,L2,L4,L6 L7</p>	<p>Oppilas harjoittelee omien oppimistavoitteiden asettamista puhumisen, lukemisen, kirjoittamisen ja puheen ymmärtämisen osa-alueilla.</p>

			taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.		
--	--	--	--	--	--

Vuosiluokka 4 – suomi toisena kielenä tavoitteet, sisällöt ja arviointi

vi 4	Tavoitteet	Sisällöt	Sisällön tarkennus	Laajaalainen osaaminen	Arviointi
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen					
	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramiaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p>	S1	Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja, osallistuen keskusteluihin, huomioon ottaen vastaanottajan viestintä ja kuullusta oppimisen taitoja eri viestintävälineiden kautta. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa ja erilaisia viestintä- ja vuorovaikutustilanteita. (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen. Kysymysten tekeminen. Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta, käyttäen keskustelupuheenvuoroa. Ohjataan kokonais-ilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Kehitetään ilmeikästä äänenkäyttöä ja tunnustetaan sanattoman viestinnän keinot. Osallistutaan oman luokan sekä koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen, kehittäen niissä omaa esittämisen- ja esiintymiskokemusta ja eri viestintälaitteiden mahdollisuuksia.	L1, L2, L4	<p>A2 Kehittyvä peruskielitaito</p> <p>Oppilas ääntää suomea ymmärrettävästi. Ääntämisvirheitä esiintyy satunnaisesti.</p> <p>Oppilas puhuu yleensä sujuvasti ja pienin tauoin.</p> <p>Oppilas aloittaa ja lopettaa vuoropuhelun.</p> <p>Oppilas selviytyy yksinkertaisista vuorovaikutus- ja viestintätilanteista</p> <p>Oppilas omaa tutun perussanaston keskeisin rakentein (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kysymykset, vertailu ja kuvailu).</p> <p>Oppilas tunnistaa keskustelun aiheen ja huomaa aiheen vaihtumisen.</p> <p>Oppilas tekee tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä viestijälle.</p> <p>Oppilas tunnistaa sanatonta viestintää.</p> <p>Oppilas ilmaisee perustunteita ja tuntemuksia viestinnässään ja esiintyessään.</p> <p>Oppilas osallistuu viestintäprojekteihin ja osoittaa taitoa ilmaista itseään ja asioita niiden kautta.</p>

Tekstien tulkitseminen				
<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p>	S2	<p>Edistetään tekstilajien piirteiden (pohjoismaiset sadut, tarinat, fiktio, tietoteksti, uutinen, näytelmä, sarjakuva, sosiaalisen median ja pikaviestinnän tekstit) sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta (kertoja, kieli). Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita: pääasioiden erottaminen yksityiskohdista, väliotsikointi, kysymysten esittäminen). Harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisemista luetusta, omiin kokemuksiin verrattuna, arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta lähteen perusteella. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan havaintoja tehden, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä.</p>	L1,L2,L4	<p>A2 Kehittyvä peruskielitaito Oppilas arvioi itseään lukijana.</p> <p>Oppilas tunnistaa tutut tekstilajit.</p> <p>Oppilas tunnistaa opitut kirjallisuuden peruskäsitteet.</p> <p>Oppilas lukee jo varsin sujuvasti erilaisia tekstejä.</p> <p>Oppilas hyödyntää kuvia ja visuaalisia vihjeitä lukiessaan ja monimediaisessa tekstiympäristössä.</p> <p>Oppilas ilmaisee mielipiteensä lukemastaan.</p> <p>Oppilas löytää lähdemerkinnän ja ymmärtää sen merkityksen.</p> <p>Oppilas luokittelee sanoja niiden merkityksen ja muodon perusteella.</p> <p>Oppilas tunnistaa tekstistä sijapäätteitä.</p> <p>Oppilas tunnistaa verbeistä persoonapäätteet.</p> <p>Oppilas taivuttaa verbit eri persoonamuodoissa.</p> <p>Oppilas päätelee tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliäsun ja tekstiyhteyden perusteella.</p> <p>Oppilas käyttää sanakirjoja oppimisensa ja työskentelynsä tukena.</p> <p>Oppilas opettelee ja kartuttaa suomen kielen sana- ja käsitevarastoaan tavoitteellisesti.</p>

Tekstien tuottaminen				
<p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	S3	<p>Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Kirjoitetaan tekstejä merkiten oikein lopetusmerkit, yhdyssanat ja yhdysmerkki ja vuorosanojen käyttö. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia (mielikuvitustarinoita, runoja) ohjaavia (selostuksia) ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja (asiatekstit) ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita (adjektiivien vertailumuodot ja verbin persoonamuodot) Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.</p>	L1,L2,L4,L5	<p>A2 Kehittyvä peruskielitalo Oppilas omaa sujuvan käsialan kirjoittaessaan.</p> <p>Oppilas kykenee tuottamaan tekstejä varsin sujuvilla näppäimistötaidoilla.</p> <p>Oppilas tuottaa ymmärrettävää tekstiä, joista löytyy lauseen tuntomerkit.</p> <p>Oppilas merkitsee esiin yhdyssanat ja vuorosanat.</p> <p>Oppilas tuottaa monipuolisesti lyhyitä viestejä ja tekstejä käsin kirjoittaen ja tv-laitteita hyödyntäen.</p> <p>Oppilas hyödyntää kirjoittaessaan prosessikirjoittamista.</p> <p>Oppilas antaa rakentavaa palautetta toisille kirjoittajille sekä hyödyntää saamaansa palautetta itse kirjoittamiseensa.</p>
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen				
<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	S4	<p>Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Opitaan päätelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, verbityypit, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien sisältöjen ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina.</p>	L2, L4	<p>A2 Kehittyvä peruskielitalo Oppilas tekee havaintoja yleiskielestä ja puhutusta kielestä.</p> <p>Oppilas arvioi oman kielen vaihtelevaa käyttöä eri tilanteissa.</p> <p>Oppilas kykenee selittämään tuttujen sanojen, ilmausten ja tekstien sisältöä suomen kielellä.</p> <p>Oppilas havaitsee säännönmukaisuutta sanoissa (sanaluokat, verbityypit).</p> <p>Oppilas käyttää rohkeasti omaa kieltä oppimisensa ja työskentelynsä tukena.</p> <p>Oppilas arvostaa monikielisyttä ympäristössään.</p>

			Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin edelleen ja nykyperinteeseen lasten kirjallisuutta ja eri viestintä- että medialaitteita hyödyntäen.		Oppilaan kiinnostus lukemiseen, kirjoittamiseen ja median välittämiin elämyksiin lisääntyy. Oppilas kertoo toisille jotakin oman maansa kansanperinteestä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena					
	<p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p> <p>T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietoaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	S5	Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osaita sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena	L1,L2, L4,L6,L7	<p>A2 Kehittyvä peruskielitalo Oppilas ilmaisee varsin hyvin itseään kirjoittaen.</p> <p>Oppilas käyttää oppimiaan kielenrakenteita teksteissä ja puheessa.</p> <p>Oppilas arvioi itseään puhujana, oppijana, lukijana ja kirjoittajana.</p> <p>Oppilas käyttää jossain määrin viestintäteknologiaa oppimisensa, tuottamisensa ja työskentelynsä tukena.</p> <p>Oppilas on tietoinen tekijänoikeuksista ja pyrkii toimimaan niiden mukaisesti.</p> <p>Oppilas käyttää omaa kieltään oppimisensa ja työskentelynsä tukena.</p>

Vuosiluokka 5 – suomi toisena kielenä tavoitteet, sisällöt ja arviointi

vi 5	Tavoite	Sisällöt	Sisällön tarkennus	Laaja-alainen osaaminen	Arviointi
	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen				
	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistajat</p>	S1	Harjoitellaan havainnoimaan vuorovaikutusta myös sanattoman viestinnän osalta. Kehitytään edelleen ääntämis- ja kuuntelutaidoissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa ja erilaisia viestintä- ja vuorovaikutustilanteita tietoisemmin. Tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen. Kysymysten tekeminen on	L1,L2,L4	A2-B1 Kehittyvä peruskielitalo – Selviytyminen arkielämässä. Oppilas ääntää suomea selkeämmin. Ääntämisvirheitä esiintyy harvoin. Oppilas puhuu sujuvammin. Oppilas aloittaa ja lopettaa vuoropuhelun. Oppilas selviytyy arkisista ja hieman ennakoimattomista

			<p>luontevaa. Harjoitellaan oman puheenvuoron käyttöä keskusteluissa, omaa asiaa selkeästi ja johdonmukaisesti ilmaisten. Kehitytään keskustelutaidoissa ilmaisten itseään monipuolisemmin. Kehitytään omassa kertomisessa ja kokonaisilmmaisussa. Kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Vahvistetaan ilmeikästä äänenkäyttöä ja käytetään tietoisemmin sanattoman viestinnän keinoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluuyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen aktiivisemmin, kehittäen ja vahvistaen niissä omaa esittämis- ja esiintymiskokemusta ja eri viestintälaitteiden mahdollisuuksia</p>		<p>vuorovaikutus- ja viestintätilanteista. Oppilas käyttää perussanastoa varmemmin ja monipuolisemmin rakentein (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kysymykset, vertailu ja kuvailu). Oppilas on tietoisempi keskustelun aiheesta ja kykenee reagoimaan tarvittaessa aiheen vaihtumiseen keskustelussa. Ilmaisuu on monipuolisempaa ja selkeämpää. Oppilas tekee tarkentavia kysymyksiä viestijälle. Oppilas hyödyntää tietoisemmin sanatonta viestintää. Oppilaan tunteiden ja tuntemuksien ilmaisu viestinnässä ja esiintymisessä on tietoisempaa. Oppilas osallistuu viestintäprojekteihin ja osoittaa taitoa ilmaista itseään ja asioita niiden kautta monipuolisemmin.</p>
Tekstien tulkitseminen					
<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen T6 ohjata oppilasta päättävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p>	S2	<p>Edistetään tekstilajien sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta (historialliset lasten ja nuorten kirjat, fantasiakirjallisuus). Opitaan pohtimaan ja ilmaisemaan tekstien herättämiä ajatuksia ja vertaamaan niitä omiin kokemuksiin. Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita: tekstin tiivistäminen, päätelmien teko, luetun arviointi. Opitaan tulkitsemaan mediatekstiä ja ohjataan mediakriittisyyteen.</p> <p>Pohditaan tekstin luotettavuutta. Harjoitellaan selkeämmin oman mielipiteen ilmaisemista luetusta, omista kokemuksista lähtien ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita: lause, pää- ja sivulause, lausekkeen pääsanana ja määrittämisen suhde, lauseenjäsenet: subjekti ja predikaatti, lauseenvastike tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja edelleen merkityksen ja muodon perusteella. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Ymmärretään verbin tehtävä lauseessa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita alustavasti.</p>	L1,L2,L4	<p>A2-B1 Kehittyvä peruskielitalo / Selviytyminen arkielämässä / Oppilas arvioi itseään entistä paremmin lukijana. Tarvitsee vielä systemaattista lukemisen ohjausta eri tekstilajien ja kirjallisuuden piiriin. Oppilas tietää kirjallisuuden peruskäsitteitä. Oppilas lukee sujuvasti erilaisia tekstejä. Oppilas lukee tekstejä monenlaisista aiheista, ymmärtäen niitä tukeutumalla päättelyyn ja maailmantietoon Oppilas hyödyntää selkeämmin kuvia ja visuaalisia vihjeitä lukiessaan ja monimediasessa tekstiympäristössä. Oppilas ymmärtää faktan ja fiktion välisiä eroja. Oppilas ilmaisee laajemmin mielipiteensä lukemastaan. Oppilas etsii tietoja useammasta lähteestä työskentelynsä tueksi. Oppilas merkitsee lähteen tuotokseensa. Oppilas tunnistaa virkkeen erilaiset osat ja niiden välisiä suhteita. Oppilas nimeää tekstistä oppimiansa sijapäätteitä Oppilas taivuttaa verbit eri persoona- ja aikamuodoissa. Oppilas päätelee tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliasun ja. tekstiyhteyden perusteella.</p>	

			Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.		Oppilas tunnistaa selkeämmin verbeistä persoonapäätteet ja käytetyn aikamuodon. Oppilas käyttää sanakirjoja oppimisensa ja työskentelynsä tukena. Oppilas opettelee ja kartuttaa suomen kielen sana- ja käsitevarantoaan tavoitteellisesti.
Tekstien tuottaminen					
	<p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	S3	<p>Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Kirjoitetaan tekstejä käyttäen oikein lopetusmerkkejä.</p> <p>Harjoitellaan pilkun käyttöä. Vahvistetaan yhdyssanojen ja merkkien merkitsemistä. Harjoitellaan vuorosanojen ja lainausmerkkien käyttöä teksteissä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaottavia tekstilajeja: asiategstejä, kertomuksia, selostuksia ja näytelmiä ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita.</p> <p>Harjoitellaan niissä otsikointia ja kappalejakoa. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella. Kirjoitetaan tekstejä juonikaavion pohjalta. Saadaan kokemuksia muista kirjoitelmien suunnittelupohjista.</p> <p>Kertomuksesta on havaittavissa aloitus, keskikohta ja lopetus. Saadaan kokemuksia muista kirjoitelmien suunnittelupohjista.</p>	L1,L2,L4,L5	<p>A2-B1 Kehittyvä peruskielitalo / Selviytyminen arkielämässä</p> <p>Oppilaan käsiala on sujuvaa. Oppilas kykenee tuottamaan jo tekstejä sujuvasti näppäimistö- taidoilla. Oppilas tuottaa jäsennellympää ja ymmärrettävämpää tekstiä, tutuista aiheista tai lukemansa perusteella. Teksteistä löytyy tarvittavat välimerkit. Oppilas tuottaa monipuolisesti lyhyitä viestejä ja tekstejä käsinkirjoitaen ja tvt-laitteita hyödyntäen. Oppilas osaa hyödyntää kirjoittaessaan prosessikirjoittamista. Oppilas ottaa mallia muista teksteistä kirjoittamisensa avuksi. Oppilas osaa antaa rakentavaa palautetta toisille kirjoittajille sekä hyödyntää saamaansa palautetta itse kirjoittamisensa.</p>
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen					
	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	S4	<p>Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua, havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien sisältöjen ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelämään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, verbityypit, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina.</p>	L2,L4	<p>A2-B1 Kehittyvä peruskielitalo / Selviytyminen arkielämässä</p> <p>Oppilas tekee havaintoja yleiskielestä ja puhutusta kielestä omassa ympäristössään. Oppilas ilmaisee perustunteita, tuntemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä suomen kielellä. Oppilas arvioi oman kielensä vaihtelevaa käyttöä eri tilanteissa. Oppilas kykenee jo paremmin selittämään tuttujen sanojen, ilmausten ja tekstien merkityksiä suomen kielellä. Oppilas havaitsee säännönmukaisuutta sanoissa (sanaluokat, sijamuodot, verbityypit).</p>

		Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin edelleen ja nykyperinteeseen lasten- ja nuorten kirjallisuutta ja eri viestintä- että medialaitteita hyödyntäen		Oppilas käyttää rohkeasti omaa kieltä oppimisensa ja työskentelynsä tukena. Oppilas arvostaa monikielisyyttä ympäristössään. Oppilaan kiinnostus lukemiseen, kirjoittamiseen ja median välittämiin elämyksiin lisääntyy. Oppilas kertoo toisille jotakin oman maansa kansanperinteestä
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena				
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojansa ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osaitaitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.	L1,L2,L4,L6,L 7	A2-B1 Kehittyvä peruskielitalo / Selviytyminen arkielämässä Oppilas ilmaisee jäsennellysti ja selkeästi itseään kirjoittaen. Oppilas käyttää oppimiaan käsitteitä ja kielenrakenteita teksteissä ja puheessa. Oppilas arvioi itseään puhujana, oppijan lukijana ja kirjoittajana. Oppilas käyttää jo paremmin käyttää viestintäteknologiaa oppimisensa, tuottamisensa ja työskentelynsä tukena. Oppilas on tietoinen tekijänoikeuksista ja pyrkii toimimaan niiden mukaisesti. Oppilas käyttää omaa äidinkieltään oppimisensa ja työskentelynsä tukena.

Vuosiluokka 6 – suomi toisena kielenä tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	Harjoitellaan havainnoimaan vuorovaikutusta myös sanattoman viestinnän osalta Kehitytään edelleen ääntämis- ja kuuntelutaidoissa ja osataan liittää viestintä eri tilanteisiin sopivaksi, luoden osaltaan myönteisen viestitilanteen. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa ja erilaisia viestintä- ja vuorovaikutustilanteita aktiivisemmin ja tavoitteellisemmin (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan oman puheenvuoron käyttöä keskusteluissa, itseänsä selkeästi ja johdonmukaisesti ilmaisten. Harjoitellaan puhelimen asiallista	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisu-varantoaan sekä keskusteleee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu ja ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekumppaninsa.	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto	Oppilas osallistuu vuorovaikutustilanteisiin yleensä kuuntelemalla	Oppilas ilmaisee mielipiteitään vastaamalla kysymyksiin	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Oppilas ilmaisee omia ajatuksiaan ja mielipiteitään.	Oppilas osallistuu aloitteellisesti erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin, ilmaisee ajatuksiaan ja perustelee mielipiteitään.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
	<p>käyttöä viestimenä. Kehitytään keskustelutaidoissa, ilmaisten itseään monipuolisemmin. Kehitytään omassa kertomisessa ja kokonais -ilmaisussa. Kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Vahvistetaan ilmeikästä äänenkäyttöä ja käytetään tietoisemmin sanattoman viestinnän keinoja. Osallistutaan oman luokan sekä koulu yhteisön vuorovaikutus - ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen aktiivisemmin, kehittään vahvistetaan niissä omaa esittämistä ja esiintymiskokemusta ja eri viestintälaitteiden mahdollisuuksia.</p>						
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuulujen tekstien kuun-			Vuorovaikutussessatoiminta ja kuulujen tekstien ymmärtäminen	Oppilas ei osallistu puhumalla vuorovaikutukseen, mutta ymmärtääselkeästi havainnollistettua puhetta.	Oppilas osallistuu puhumalla vuorovaikutukseen. Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muita puhutuja	Oppilas osallistuu puhumalla kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa taroituksenmukaisesti. Oppilas ymmärtää	Oppilas osallistuu puhumalla kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa rakentavasti. Oppilas erottaa olennaiset asiat

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
telu- ja ymmärtämistaitojaan					tekstejä vaihtelevasti. Oppilas osallistuu keskusteluun itselleen läheisistä aiheista.	pääosan opetuspuheesta ja muusta kuulemastaan. Oppilas käyttää erilaisia sanallisia ilmaisun keinoja ja ottaa huomioon puhekuumppaninsa.	opetuspuheesta ja muusta kuulemastaan. Oppilas ilmaisee itseään tarkoituksenmukaisesti erilaisia sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat			Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään sanallisesti erilaisissa arkitilanteissa. Oppilas täydentää suullista ilmaisuaan kehollisesti.	Oppilas ilmaisee itseään ymmärrettävästi.	Oppilas pitää valmistellun puheesityksen itselleen läheisestä aiheesta.	Oppilas pitää valmistellun ja sisällöltään monipuolisen puheesityksen.
Tekstien tulkitseminen							
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	Edistetään tekstilajien sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta (juoni, pää- ja sivuhenkilöt sekä miljö). Luetaan ja analysoidaan erityyppisiä ja - aiheisia teoksia sekä lyhyitä tekstejä (tieto-tekstit ja kaunokirjallisuus). Luetaan ohjatusti että itsenäisesti erilaisia	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas harjoittelee lukemisen sujuvoittamista. Oppilas tunnistaa keskeisimpiä tekstilajeja.	Oppilas lukee tekstejä pääosin sujuvasti. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin. Oppilas harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja luotettavuuden arvioinnissa.	Oppilas lukee sujuvasti erilaisia tekstejä. Oppilas käyttää tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja luotettavuuden arvioinnissa.	Oppilas lukee monipuolisesti erilaisia tekstejä. Oppilas erittelee tekstejä niiden sisällön, rakenteen ja kielellisten piirteiden perusteella sekä arvioi tekstin luotettavuutta.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
	<p>lyhyitä tekstejä sekä yhteisiä että valinnaisia kokonaisteoksia. Kiinnostutaan ja kiinnitetään huomiota erilaisiin tekstilajeihin tietoisemmin: selostus, kuvailu, kertomus, mielipide. Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita tietoisemmin. Opitaan tulkitsemaan mediatekstiä ja ohjataan mediakriittisyyteen. Pohditaan tekstin luotettavuutta. Harjoitellaan selkeämmin oman mielipiteen ilmaisemista luetusta, omista kokemuksista lähtien ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan eri tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita: hallitaan pää- ja sivulause ja pilkkukäyttö tässä,</p>	<p>Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Oppilas hallitsee kohtuullisen sanan- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.</p>					

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
	tunnistetaan lauseen pääjäsenet subjekti, predikaatti ja objekti sekä oivalletaan lausekkeen pääsanan ja määritteen välinen suhde, lauseenvastike, tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja edelleen merkityksen ja muodon perusteella. Osataan sanaluokat, tehtävät ja yleisimpien sijamuotojen nimet ja tehtävät. Osataan verbin pääluokat (aktiivi ja passiivi) ja persoonataivutus. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa tutustumalla yleisiin lyhenteisiin ja sivistyssanoihin.						
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen			Tekstien tulkinta	Oppilas lukee ja ymmärtää yksinkertaisia, kieleltään konkreettisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Oppilas hyödyntää vain vähän luku- ja ymmärtämisstrategioita.	Oppilas ymmärtää puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä pääosin ja hahmottaa tekstin kokonaisuuden. Oppilas harjoittelee tekstin tulkintaa edistäviä luku- ja ymmärtämisstrategioita.	Oppilas osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa kielenkäyttötilanteissa. Oppilas käyttää jossain määrin tekstin tulkintaa edistäviä luku- ja ymmärtämisstrategioita.	Oppilas tekee itsenäisesti havaintoja ja päätelmiä puhutuista ja kirjoitetuista teksteistä. Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita.
T6 ohjata oppilasta pääättelevään tekstien tulkintaan			Sana- ja käsitevarannon laajentuminen,	Oppilas hahmottaa tekstin irrallisesti toisiinsa	Oppilas hahmottaa tekstin kokonaisuuden.	Oppilas hallitsee riittävän sana- ja käsitevarannon	Oppilaan sana- ja käsitevaranto

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan			päättelevä tekstien tulkinta	liittymättöminä osina. Oppilaan sana- ja käsitevaranto on vähäinen.	Oppilas hyödyntää tekstejä sana- ja käsitevarantonsa laajentamisessa.	voidakseen tehdä päätelmiä lukemastaan.	mahdollistaa itsenäisen ja oivaltavan tekstien tulkinnan.
Tekstien tuottaminen							
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Kirjoitetaan tekstejä käyttäen ja kehittäen käsialakirjoitusta ja näppäimistötaitoja. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kirjallisia esityksiä eri tarkoituksiin: kuvaus, selostus, essee, tiivistelmä, kuvateksti, tutkielma, projektityö, lehtiartikkeli, uutinen, reportaasi, mainos, mielipidekirjoitus ja käytetään niissä sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita tietoisemmin. Tuotetaan erilaisia kirjoitelmia: kertomus, aineistopohjainen teksti, referaatti, arvostelu. Tutustutaan kirjoittamisprosessin	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstile tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäimistötaitoja. Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin. Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksia ja kehittämiskohteita n tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsin kirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas kirjoittaa rakenteeltaan, kieleltään ja sisällöltään suppeita ja yksinkertaisia tekstejä. Oppilaan käsin tai näppäimistöllä kirjoittamisen taitojen vähäisyys voi hidastaa tekstien tuottamista.	Oppilas kirjoittaa tekstilajiltaan tunnistettavia kertovia, kuvaavia ja kantaa ottavia tekstejä. Oppilaan käsin tai näppäimistöllä kirjoittamisen taidot voivat hidastaa tekstien tuottamista.	Oppilas kirjoittaa yhtenäisiä kertovia, kuvaavia ja kantaa ottavia tekstejä. Oppilaan käsin tai näppäimistöllä kirjoittamisen taidot ovat riittävät tekstien tuottamiseen.	Oppilas kirjoittaa itsenäisesti yhtenäisiä kertovia, kuvaavia ja kantaa ottavia tekstejä. Oppilas kirjoittaa tekstejä käsin tai näppäimistöllä sujuvasti.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
	vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella. Kirjoitetaan erilaisia tekstejä yksin tai yhdessä, totuttaudutaan suunnitteluun ja etenemään kirjoittamisessa tavoitteellisesti. Osataan tietoisemmin hyödyntää omia kokemuksia kirjallisissa esityksissä ja koetaan kirjoittaminen esteettisenä elämyksenä. Osataan korjata tekstiä saadun palautteen perusteella.						
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita			Tekstien tuottaminen	Oppilas kirjoittaa tekstejä tutuista aihepiireistä. Teksti voi olla verrattain hankalasti luettavaa ja sanastoltaan hyvin rajallista.	Oppilas kirjoittaa ymmärrettäviä tekstejä kieliopillisista puutteista huolimatta. Sanasto voi olla vielä suppeaa. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on vaihtelevaa.	Oppilas kirjoittaa kokonaisia tekstejä ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin. Kieliopillisissa rakenteissa voi olla horjuvuutta. Oppilas noudattaa pääpiirteissään kirjoitetun kielen normeja.	Oppilas kirjoittaa sisällöllisesti ja kielellisesti monipuolisia tekstejä. Kieliopilliset rakenteet ovat pääsääntöisesti oikein. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on vakiintunutta.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta			Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta teksteistään.	Oppilas tarkastelee ohjatusi tekstejään palautteen perusteella. Oppilas antaa vähäistä palautetta muille.	Oppilas arvioi tekstejään palautteen perusteella. Oppilas antaa palautetta muille.	Oppilas arvioi ja muokkaa tekstejään palautteen perusteella. Oppilas ottaa vastaan ja antaa rakentavaa palautetta muille.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua, havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Erotetaan murreilmaisut yleiskielestä sekä tutustutaan eri murteiden välisiin eroihin. Opitaan päättelämään keskeisiä säännönmukaisuuksia suomen kielessä ja tekemään vertailua muihin kieliin. (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, verbityypit, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Hyödynnetään omaa äidinkieltä oppimisen ja kielitaidon kehittymisen tukena. Tutustutaan	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista. Oppilas lukee lasten- ja nuorten kirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista Oppilas osaa kuvailla omaa elinympäristönsä monikielisyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa, että kirjoitettu ja puhuttu kieli ovat erilaisia.	Oppilas tunnistaa kirjoitetun ja puhutun kielen eroja. Oppilas hahmottaa joitakin keskeisiä kielen rakenteita ja säännönmukaisuuksia.	Oppilas tunnistaa kielen rakenteita ja säännönmukaisuuksia sekä tapoja luoda merkityksiä. Oppilas kuvailee kielen tilanteista vaihtelua.	Oppilas ymmärtää kielen rakenteita ja säännönmukaisuuksia sekä niiden käyttöä. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen vaikutuksen vuorovaikutuksessa.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
	lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Löydetään harrastuneisuus lukemista kohtaan. Saadaan lukemisesta, elokuvista ja kirjastosta esteettisiä elämyksiä. Harjoitellaan erilaisia lukemistapoja: silmäilevä, etsivä, sana- ja asiatarikka sekä päättelevä lukutapa. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin edelleen ja nykyperinteeseen lasten- ja nuorten kirjallisuutta, paikalliskirjailijoita ja muita kirjailijoita ja eri viestintä- että medialaitteita hyödyntäen.						
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä			Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lyhyitä tekstejä. Oppilas osallistuu luetun käsittelyyn kuuntelemalla.	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjoja. Oppilas osallistuu luetun käsittelyyn keskustelemalla.	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjoja. Oppilas keskustelee ja kirjoittaa lukukokemuksistaan ja kokemuksistaan lasten-	Oppilas lukee monipuolisesti lasten- ja nuortenkirjoja. Oppilas tarkastelee lukemaansa eri näkökulmista.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön						ja nuorten-kulttuurista	
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria			Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi ja oman monikielisen identiteetin ja kielirepertuaarin vahvistaminen	Oppilas nimeää joitakin piirteitä omasta monikielisydestään ja kulttuurisesta moninaisuudesta.	Oppilas nimeää joitakin piirteitä lähiympäristönsä monikielisydestä ja kulttuurisesta moninaisuudesta.	Oppilas kuvailee omaa ja lähiympäristönsä monikielisyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.	Oppilas kuvailee monikielisuuden sekä kulttuurisen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas vertailee eri kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osaitoja sekä erilaisia kirjoitus - ja kuuntelu -tekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto - ja viestintäteknologiaa	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita. Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat. Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas tekee havaintoja kielenoppimisestaan ja omista oppimisen tavoistaan.	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.	Oppilas tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita kielenoppijana ja kielen käyttäjänä sekä asettaa itselleen oppimistavoitteita.	Oppilas asettaa itselleen haasteellisia oppimistavoitteita ja edistää yhteistä oppimista.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
	apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamia kieliä kaiken oppimisen tukena.	kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.					
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa			Eri oppiaineiden kielen ymmärtäminen	Oppilas käsittelee eri oppiaineiden aiheita arkikielellä.	Oppilas ymmärtää pääasiat eri oppiaineiden teksteistä ja sen, millaisista osista tekstit rakentuvat.	Oppilas ymmärtää ikätasonsa mukaista oppiaineiden kieltä vuorovaikutuksessa muiden kanssa.	Oppilas ymmärtää itsenäisesti lukemalla eri oppiaineiden tekstejä. Oppilas kuvailee, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojään ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä			Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas etsii yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä. Oppilas osallistuu yhteiseen työskentelyyn kuuntelemalla. Oppilas tietää, että kaikki tieto ei ole luotettavaa.	Oppilas etsii tietoa tutuista tai annetuista lähteistä, mutta käsittelee tietoa toistaen. Oppilas osallistuu yhteiseen työskentelyyn. Oppilas tietää luotettavia lähteitä.	Oppilas käyttää lähdetietoa kopioimatta sitä suoraan. Oppilas edistää yhteistä työskentelyä. Oppilas tekee havaintoja lähteiden luotettavuudesta.	Oppilas tuottaa hankkimansa lähdetiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti. Oppilas valitsee ohjatusti tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa. Oppilas edistää tavoitteellisesti

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
							yhteistä työskentelyä. Oppilas arvioi lähteiden luotettavuutta.

ENGLANNIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ – VUOSILUOKAT 3-6

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi A-oppimäärän englannissa vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää englannin Aoppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Kehittävän ja monipuolisen formatiivisen arvioinnin periaatteet on kuvattu luvussa 6.4. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että oppilas saa riittävästi palautetta myös suullisesta kielitaidosta. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostumista.

A-englannin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja,

tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalissa kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Vuosiluokka 3, englannin A-oppimäärän tavoitteet, sisällöt ja arviointi

vi	Tavoite	Sisällöt	Sisällön tarkennus	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen						
3	T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	S1	<p>oppilasta ohjataan pohtimaan omaa kulttuuritaustansa ja tutustutaan englanninkielisten maiden kulttuureihin - koululle pyydetään mahdollisuuksien mukaan vierailijoita eri kulttuureista - oppilasta kannustetaan rohkeaan kommunikointiin pienelläkin kielitaidolla</p> <p>oppilaan huomio kiinnitetään arkielämässä eteen tuleviin englanninkielisiin sanoihin</p> <p>-oppilasta ohjataan vertailemaan sanoja ja tutkimaan niiden samankaltaisuutta ja erilaisuutta suomen ja englannin kielissä</p> <p>oppilasta kannustetaan lukemaan itselleen sopivan tasoista englanninkielistä kirjallisuutta ja kiinnittämään huomiota englannin kieleen eri viestintävälaineissä</p>	Kielellisen ympäristön hahmottaminen.	L2	<p>Kaikkia tavoitteita koskevat arvioinnin periaatteet on kuvattu ylempänä kohdassa "Oppilaan oppimisen arviointi A1 englannissa vuosiluokilla 3-6"</p> <p>Arvioinnin kohde: Kielellisen ympäristön hahmottaminen</p> <p>Oppilas osaa kuvata pääpiirteis-sään, millaisia kieliä lähiympäristössä yleisimmin käytetään ja puhutaan.</p>
	T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja	S1			L1, L2	Ei arvioinnin kohteena
	kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia		-oppikirjan ohella käytetään enenevässä määrin muitakin aineistoa	suvaitsevaisuus		

	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1		kielellinen päättely	L1, L2	Arvioinnin kohde: kielellinen päättely Oppilas osaa vertailla eroja ja yhtäläisyyksiä suomen ja englannin kielessä.
	T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1		englanninkielisen aineiston löytäminen	L2, L3	Arvioinnin kohde: englanninkielisen aineiston löytäminen Oppilas ymmärtää, että hän voi edistää englannin kielen oppimistaan monen eri kanavan kautta.
	T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Englannin opiskelun alkuvaiheessa pääpaino on opiskelutaitojen kehittämisessä: oppilasta ohjataan kokeilemaan erilaisia tapoja opetella sanoja oppilaalle painotetaan kotitehtävistä ja oppikirjoista huolehtimista oppilaalle korostetaan ahkeran opiskelun merkitystä oppilasta ohjataan vähitellen asettamaan tavoitteita omalle opiskelulle - oppilasta kannustetaan vähitellen arvioimaan omia kielenopiskelutaitoja - oppilasta ohjataan antamaan luokkatovereille myönteistä ja kannustavaa palautetta ja ottamaan muut huomioon luokassa -luokassa harjoitellaan reipasta yhteistyötä myönteisessä ilmapiirissä	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	L1, L3	Arvioinnin kohde: tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä Oppilas opettelee ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan ja toimii rohkeasti luokassa yhteistyössä muiden kanssa.
	T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2		Tavoitteiden asettaminen opiskelle, erilaisten kielenopiskelutaitojen harjoittelu ja itsearviointi.	L1, L4, L5, L6	Arvioinnin kohde: kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen Oppilas opettelee asettamaan tavoitteita opiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieltä sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.

	kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten		arvioimaan omia kielenopiskelutaitoja - oppilasta ohjataan antamaan luokkatovereille myönteistä ja kannustavaa palautetta ja ottamaan muut huomioon luokassa -luokassa harjoitellaan reipasta yhteistyötä myönteisessä ilmapiirissä			Oppilas opettelee asettamaan tavoitteita opiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieltä sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
	T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	- harjoitellaan pieniä viestintätilanteita sekä luokassa että autenttisissa tilanteissa jos mahdollista -aiheet valitaan oppilaille tutuista aihepiireistä ja erilaisista kielenkäyttötilanteista esim. tervehtiminen, nimen kertominen jne. -opetuksessa käytetään paljon erilaisia pelejä, leikkejä ja tekstejä -harjoituksia tehdään mahdollisimman monessa erilaisessa kokoonpanossa (pareittain tai erikokoisissa ryhmissä) -oppilasta ohjataan tutustumaan foneettisiin merkkeihin ja harjoittelemaan ääntämistä	vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	L2, L4, L5, L7	Arvioinnin kohde: vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa Oppilas oppii kommunikoimaan rohkeasti pienissä, tutuissa viestintätilanteissa.
	T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	-oppilasta autetaan tutustumaan sopivan tasoisin teksteihin eri aihepiireistä eri viestintäkanavia apuna käyttäen -oppilasta neuvotaan käyttämään tekstien tulkitsemisessa hyväksi erilaisia ymmärtämisstrategioita -oppilasta ohjataan tuottamaan kirjallisesti pieniä lauseita ja taitojen kehittyessä myös	viestintästrategioiden käyttö	L4	Arvioinnin kohde: viestintästrategioiden käyttö Oppilas osallistuu alkeelliseen viestintään hyödyntäen myös ei-kielillisiä ilmaisuja.
	T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3		viestinnän kulttuurinen sopivuus; selviytyminen yksinkertaisissa kommunikaatiotilanteissa.	L2, L4	Arvioinnin kohde: viestinnän kulttuurinen sopivuus Oppilas selviytyy lyhyistä, yksinkertaisista kommunikaatiotilanteista ja osaa kysyä lyhyitä, yksinkertaisia kysymyksiä (esim. nimi, ikä) ja vastata niihin.

	T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	tekstejä erilaisista, oppilasta lähellä olevista asioista - oppilas harjoittelee yksinkertaisia rakenteita	Tekstin tulkintataidot		Arvioinnin kohde: tekstien tulkintataidot Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.
	T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3		Tekstien tuottamistaidot	L3, L4, L5, L7	Arvioinnin kohde: tekstien tuottamistaidot Oppilas harjoittelee kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia, lyhyitä lauseita ja konkreettista sanastoa.

Vuosiluokka 4, englannin A-oppimäärän englannin tavoitteet, sisällöt ja arviointi

vi	Tavoite	Sisällöt	Sisällön tarkennus	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arviointi
S1 kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen						
4	T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä	S1	-oppilasta ohjataan tekemään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen -tutustutaan englanninkielisten maiden kulttuureihin ja tapoihin eri viestintäkanavia käyttäen	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	L2	Kaikkia tavoitteita koskevat arvioinnin periaatteet on kuvattu ylempänä kohdassa "Oppilaan oppimisen arviointi A1 englannissa vuosiluokilla
			-mahdollisuuksien mukaan vierailijoita eri kulttuureista -oppilasta kannustetaan rohkeaan kommunikointiin pienelläkin kielitaidolla -oppilasta ohjataan valitsemaan itselleen spivan tasoista englanninkielistä kirjallisuutta ja kiinnittämään huomiota englannin kieleen eri viestintävälineissä - oppikirjan ohella käytetään enenevässä määrin muutakin aineistoa			3-6" Arvioinnin kohde: Kielellisen ympäristön hahmottaminen Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä lähiympäristössä yleisimmin käytetään ja puhutaan.
	T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1		suvaitsevaisuus	L1, L2	Ei arvioinnin kohteena

	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1		Kielellinen päättely	L1, L2	Arvioinnin kohde: kielellinen päättely Oppilas osaa vertailla tuttujen sanojen ja rakenteiden eroja ja yhtäläisyyksiä suomen ja englannin kielessä.
	T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1		Englanninkielisen aineiston löytäminen.	L2, L3	Arvioinnin kohde: englanninkielisen aineiston löytäminen Oppilas ymmärtää, että hän voi edistää englannin kielen oppimistaan monen eri kanavan kautta.
	T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	<ul style="list-style-type: none"> -oppilasta autetaan kehittämään kielenopiskelun perustaitoja ja ohjataan oppilasta ymmärtämään sanojen opiskelun tärkeys kielenopiskelun alkuvaiheessa - oppilasta rohkaistaan vähitellen asettamaan tavoitteita omalle opiskelulle ja arvioimaan niiden saavuttamista - oppilasta kannustetaan harjoittelemaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, mielenpainamiskeinoja, uusien sanojen aktiivista käyttöä omissa ilmauksissa ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä -oppilasta ohjataan arvioimaan omia kielenopiskelutaitoja - oppilas harjoittelee antamaan luokkatovereille myönteistä ja kannustavaa palautetta ja ottamaan muut huomioon luokassa -oppilasta ohjataan rohkeaan yhdessä toimimiseen luokassa 	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä.	L1, L3	Arvioinnin kohde: tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä Oppilas opettelee ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan ja toimii rohkeasti luokassa yhteistyössä muiden kanssa.

	T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2		Tavoitteiden asettaminen opiskelulle, erilaisten kielenopiskelutaitojen harjoittelu ja itsearviointi.	L1, L4, L5, L6	Arvioinnin kohde: kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen Oppilas opettelee asettamaan tavoitteita opiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieltä sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
	T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	tunneilla harjoitellaan pieniä viestintätilanteita oppilaita lähinnä olevista asioista valitaan erilaisia kielenkäyttötilanteita -sanastoa ja rakenteita harjoitellaan esim. pelien ja leikkien avulla -kielenkäyttötilanteita harjoitellaan sekä	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	L2, L4, L5, L7	Arvioinnin kohde:vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa Oppilas oppii kommunikoidaan rohkeasti pienissä, tutuissa viestintätilanteissa.
	T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	autenttisisissa tilanteissa että luokassa mahdollisuuksien mukaan esim. tosielämää kuvaavien tilanteiden, pienten näytelmien ja tarinoiden avulla -harjoituksia tehdään mahdollisimman monessa erilaisessa kokoonpanossa pareittain tai ryhmissä -tutustutaan erilaisiin teksteihin eri aihepiireistä eri viestintäkanavia apuna käyttäen -oppilasta ohjataan käyttämään tekstien tulkinnassa hyväksi erilaisia ymmärtämisstrategioita	Viestintästrategioiden käyttö	L4	Arvioinnin kohde: viestintästrategioiden käyttö Oppilas osallistuu alkeelliseen viestintään hyödyntäen myös eikielellisiä ilmaisuja.
	T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	-oppilasta kannustetaan tuottamaan kirjallisesti pieniä lauseita ja taitojen kehittyessä myös tekstejä erilaisista, oppilasta lähellä olevista aiheista -oppilasta autetaan syventämään edelleen ymmärrystä keskeisistä rakenteista -oppilasta ohjataan opiskelemaan ääntämisen perusasioita ja käyttämään hyväksi foneettisia merkkejä	viestinnän kulttuurinen sopivuus	L2, L4	Arvioinnin kohde: viestinnän kulttuurinen sopivuus Oppilas selviytyy lyhyistä, alkeellisista sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohtelaita tervehdyksiä sekä esittää kohteliaasti yksinkertaisia kysymyksiä ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

	T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3		Tekstien tulkintataidot	L4	Arvioinnin kohde: tekstien tulkintataidot Oppilas ymmärtää helppoa, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.
	T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa	S3		Tekstien tuottamistaidot	L3, L4, L5, L7	Arvioinnin kohde: tekstien tuottamistaidot
	puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin					Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia, lyhyitä lauseita ja konkreettista sanastoa.

Vuosiluokka 5, englannin A-oppimäärän tavoitteet, sisällöt ja arviointi

vi	Tavoite	Sisällöt	Sisällön tarkennus	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arviointi
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen						
	T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalina viestinnän kielenä	S1	<p>-oppilasta ohjataan tietämään Euroopan puhutuimmat kielet ja tunnistamaan esim. joitakin tutuimpia erikielisiä tervehdyksiä -oppilaalle annetaan mahdollisuus tutustua erilaisiin kulttuureihin ja eri maiden tapoihin esim. vierailijoiden tai kirjallisuuden avulla -oppilaalle annetaan mahdollisuus tutustua eri viestintävälineiden avulla englantiin globaalina kielenä</p> <p>-koululle pyydetään mahdollisuuksien mukaan vierailijoita eri kulttuureista -eri kulttuureista otetaan selvää eri viestintäkanavia käyttäen</p> <p>oppilasta autetaan syventämään ymmärrystä sanojen lainautumisesta englannin kielestä suomen kieleen</p> <p>oppilasta ohjataan pääättelemään sanojen ja lauseiden merkityksiä tutujen sanojen kautta sekä vertailemaan rakenteiden samanlaisuutta ja erilaisuutta suomen ja englannin kielissä</p> <p>-oppilaan huomio kiinnitetään arkielämässä eteen tuleviin englanninkielisiin sanoihin - oppilasta kannustetaan lukemaan itselleen sopivan tasoista englanninkielistä kirjallisuutta ja kiinnittämään huomiota englannin kieleen eri viestintävälineissä</p>	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	L2	<p>Kaikkia tavoitteita koskevat arvioinnin periaatteet on kuvattu ylempänä kohdassa "Oppilaan oppimisen arviointi A1 englannissa vuosiluokilla 3-6"</p> <p>Arvioinnin kohde: Kielellisen ympäristön hahmottaminen Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.</p>

	T2 motivoida oppilasta arvos-tamaan omaa kieli- ja kulttuu-ritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostaminen sekä suvaitsevaisuus	L1, L2	Ei arvioinnin kohteena
	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1		Kielellinen päättely	L1, L2	Arvioinnin kohde: kielellinen päättely Oppilas osaa vertailla tuttujen sanojen ja rakenteiden eroja ja yhtäläisyyksiä suomen ja englannin kielessä.
	T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1		Englanninkielisen aineiston löytäminen	L2, L3	Arvioinnin kohde: englanninkielisen aineiston löytäminen Oppilas ymmärtää, että hän voi edistää englannin kielen oppimistaan monen eri kanavan kautta.

	T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen		-harjoitellaan työskentelyä erilaisissa ryhmissä -opetellaan tehokkaita kielenopiskelutaitoja ja harjoitellaan arvioimaan niitä. -suunnitellaan toimintaa yhdessä ja harjoitellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta -oppilasta ohjataan asettamaan tavoitteita	tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	L1, L3	Arvioinnin kohde: tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä Oppilas ottaa enenevässä määrin vastuuta omasta opiskelustaan ja toimii rohkeasti luokassa yhteistyössä muiden kanssa.
			omalle opiskelulle ja arvioimaan niiden toteutumista -harjoitellaan mieleen painamiskeinoja, uusien sanojen aktiivista käyttöä omissa ilmauksissa ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä -harjoitellaan arvioimaan omia kielenopiskelutaitoja - harjoitellaan antamaan luokkatovereille myönteistä ja kannustavaa palautetta ja ottamaan muut huomioon luokassa -kannustetaan oppilaita rohkeaan yhteistyöhön luokassa	Tavoitteiden asettaminen opiskelulle, erilaistenkielenopiskelutaitojen harjoittelu ja itsearviointi.		
	T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2			L1, L4, L5, L6	Arvioinnin kohde: kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen apuna enenevässä määrin myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.

	T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	<ul style="list-style-type: none"> -harjoitellaan pieniä viestintätilanteita sekä luokassa että autenttisisissa tilanteissa mahdollisuuksien mukaan, aiheet valitaan oppilaille tutuista aihepiireistä -opetuksessa käytetään paljon erilaisia pelejä, leikkejä ja tekstejä -harjoituksia tehdään mahdollisimman monessa erilaisessa kokoon panossa (pareittain, tai erikokoisissa ryhmissä) -harjoitellaan puhumaan erilaisista arkipäivään liittyvistä asioista -harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita luovasti itse keksien tai valmiita tekstejä käyttäen: näytelmiä, tarinoita, haastatteluja, sanoituksia jne. -oppilaalle tarjotaan mahdollisuus harjoitella myös vaativampia kielenkäyttötilanteita -harjoitellaan viestintätilanteiden vastavuoroisuutta 	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	L2, L4, L5, L7	Arvioinnin kohde: vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia ja tietoja yksinkertaisissa, tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa.
	T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3		Viestintästrategioiden käyttö	L4	Arvioinnin kohde: viestintästrategioiden käyttö Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielillisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu usein pyytämään toistoa tai selvennystä. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
	T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita		<ul style="list-style-type: none"> -tutustutaan monen tasoisin teksteihin eri aihepiireistä eri viestintäkanavia apuna käyttäen -tekstien tulkitsemisessa oppilasta ohjataan käyttämään hyväksi erilaisia ymmärtämisstrategioita -oppilasta kannustetaan tuottamaan kirjallisesti pieniä tekstejä erilaisista, oppilaita lähellä olevista aiheista -oppilasta ohjataan harjoittelemaan edelleen ääntämistä, kielelle luonteenomaista sävelkulkua ja foneettisten merkkien hyväksikäyttöä -opetellaan keskeisiä rakenteita 	viestinnän kulttuurinen sopivuus	L2, L4	Arvioinnin kohde: viestinnän kulttuurinen sopivuus Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

	T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3		Tekstien tulkintaidot	L4	Arvioinnin kohde: tekstien tulkintataidot Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas harjoittelee yksinkertaista päättelyä asiayhteyden tukemana.
	T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3		Tekstien tuottamistaidot	L3, L4, L5, L7	Arvioinnin kohde: tekstien tuottamistaidot Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksin-kertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja yksin-kertaisimpia rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmaisuissa.

Vuosiluokka 6, englannin A-oppimäärän tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Tavoite	Sisällöt	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen								
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalissa viestinnän kielenä	S1	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.	L2	Kaikkia tavoitteita koskevat arvioinnin periaatteet on kuvattu ylempänä kohdassa "Oppilaan oppimisen arviointi A1 englannissa vuosiluokilla 3–6" Arvioinnin kohde: Kielellisen ympäristön hahmottaminen. Oppilaan tietoisuus englannin kielen globaalista asemasta.	Oppilas osaa nimetä joitakin hänen lähiympäristössään tai maailmassa käytettyjä kieliä. Oppilas osaa antaa jonkin esimerkin eri englanninkielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista.	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä hänen lähiympäristössään ja maailmassa käytetään. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä eri englanninkielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista. Oppilas osaa antaa esimerkin tilanteesta, jossa englantia käytetään globaalissa viestinnän kielenä.	Oppilas osaa kertoa lähiympäristönsä ja maailman kielellisestä runsaudesta. Oppilas osaa antaa esimerkkejä eri englanninkielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista. Oppilas osaa kertoa, missä ja millaisissa tilanteissa englantia käytetään globaalissa viestinnän kielenä.	Oppilas osaa kertoa monipuolisesti lähiympäristönsä ja maailman kielellisestä runsaudesta. Oppilas osaa vertailla eri englanninkielisten maiden kulttuureille tyypillisiä asioita. Oppilas osaa kertoa, missä ja millaisissa tilanteissa sekä miksi englantia käytetään globaalissa viestinnän kielenä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Oppilas oppii tunnistamaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä kehittämään kielellistä päättelykykyään.	L1 L2	Kielellinen päättely		Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhtäläisyyksistä ja eroista englannin kielen ja äidinkielen välillä tai muun osaamansa kielen välillä.	Oppilas osaa kertoa yhtäläisyyksistä ja eroista englannin kielen ja äidinkielen välillä tai muun osaamansa kielen välillä. Oppilas osaa nimetä joitakin kielellistä päättelyä tukevia strategioita.	Oppilas osaa vertailla yhtäläisyyksiä ja eroja englannin kielen ja äidinkielen välillä tai muun osaamansa kielen välillä. Oppilas osaa käyttää sopivia kielellistä päättelyä tukevia strategioita.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaansopivaa aineistoa	S1	Oppilas oppii löytämään ja valitsemaan itselle sopivaa ja kiinnostavaa englanninkielistä Aineistoa.	L2 L3	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin itselleen sopivasta englanninkielisestä aineistosta.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä häntä itseään kiinnostavista englanninkielisistä aineistoista.	Oppilas osaa kertoa englanninkielisistä aineistoista, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.	Oppilas osaa vertailla englanninkielisiä aineistoja, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat Häntä.
---	----	---	----------	--	--	---	---	--

S2 Kielenopiskelutaidot

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Oppilas oppii kertomaan englannin ielen opiskelun tavoitteistaan sekä tekemään yhteistyötä ja toimimaan ryhmässä muita Kannustaen.	L1, L3	Englannin kielen opiskelun tavoitteista kertominen ja ryhmässä toimiminen	Oppilas osaa nimetä jonkin tavoitteenenglannin kielen opiskelulle. Oppilas osallistuu toisinaan ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä englannin kielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa kertoa englannin kielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä kannustavasti.	Oppilas osaa kertoa englannin kielen opiskelun tavoitteistaan ja kertoa, kuinka hän työskentelee saavuttaakseen tavoitteensa. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä monipuolisesti ja kannustavasti.
---	----	--	--------	---	---	---	---	--

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Oppilas oppii ottamaan vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Hän oppii eri tapoja oppia kieliä ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa englannin kielen taitonsa kehittämisessä sekä käyttämään englannin kielen taitoaan rohkeasti.	L1, L4, L5, L6	Vastuun ottaminen englannin kielen opiskelusta ja sopivien kielen oppimistapojen löytäminen	Oppilas ottaa ohjattuna jonkin verran vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen englannin kieltä ja muita kieliä.	Oppilas ottaa jonkin verran vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen englannin kieltä ja muita kieliä.	Oppilas ottaa melko paljon vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää useita oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen englannin kieltä ja muita kieliä.	Oppilas ottaa paljon vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää monipuolisesti oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen englannin kieltä ja muita kieliä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.1		Taitotaso A1.3		Taitotaso A2.1	
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään	S3	Oppilas oppii viestimään suullisesti ja kirjallisesti eri viestintätilanteissa.	L2, L4, L5, L7	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistu-vasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintä-tilannetta.	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintä-tilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
Opetuksen tavoite Sisältöalueet	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintä-tilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Oppilas oppii hyödyntämään Viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.		Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet) Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintä-kumppanin	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim.

						Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Ilmaisuja omassa viestinnässään.	lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä käsitettä (koira/eläin tai talo/mökki).
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Oppilas oppii käyttämään englannin kielelle ja Kielialueen kulttuureille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	L2 L4		Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason Viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekst					Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2

T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita		Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä hyödyntäen erilaisia ymmärtämisstrategioita.	L4	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään innostavien viestien ydinsisällön ja tekstinpääajatuksia tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen ja ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä
Opetuksen tavoite Sisältöalueet	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	L3 L4 L5 L7	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	Oppilas pystyy kertomaan joka-päiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ – VUOSILUOKKA 6

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 Vuosiluokilla 3-6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä.

Ruotsin B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä.

Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin, ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Laaja-alainen osaaminen ruotsin B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyviä tietoja, taitoja, arvoja, asenteita sekä tahdon muodostamaa kokonaisuutta tavoitellaan ruotsin oppiaineessa, kuten muissakin oppiaineissa, yleisen perustetekstin mukaisesti. Tässä paikallisessa tarkennuksessa pohditaan yhteyttä laaja-alaiseen osaamiseen nimenomaan ruotsin oppiaineen näkökulmasta.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Kannustetaan aktiiviseen ja vastuulliseen työskentelyyn. Ohjataan hyödyntämään teknologiaa ja muita apuvälineitä. Tuetaan oppilaiden omien kielenoppimisstrategioiden kehittymistä. ^[1]_[SEP]

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ^[1]_[SEP]

Kulttuurin opiskelu on keskeinen osa kielen opiskelua. Opitaan arvostamaan sekä omaa että muita kulttuureita, kohdekielen erityispiirteitä ja kulttuuriperintöä. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Käsitellään niin omaan kuin toistenkin terveyteen ja hyvinvointiin sekä turvallisuuteen liikenteessä ja vaaratilanteissa toimimiseen liittyviä teemoja. Harjoitellaan arjen ja ajankäytön hallintaa oman opiskelun aikataulutuksessa. Ohjataan eettiseen kuluttamiseen, säästäväisyyteen ja kohtuullisuuteen.

L4 Monilukutaito

Tulkitaan, tuotetaan, muokataan ja arvotetaan erilaisia tekstejä eri ympäristöissä ja monin eri tavoin. Käytetään hyväksi niin painettua kuin digitaalisia materiaaleja ja oppimisympäristöjä. Ohjataan oppilasta kehittämään kriittistä ajatteluaan, oppimaan oppimistaan sekä arvostamaan kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen:

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknikkaa kielten opetuksessa asioiden harjoitteluun, tiedon etsimiseen, osaamisen dokumentointiin ja viestintään.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys:

Opitaan huomaamaan vuorovaikutustaitojen sekä kielitaidon merkitystä työelämässä. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista sekä kielitaidon tarpeellisuudesta niissä. Verkostoidutaan mahdollisuuksien mukaan sekä Suomessa että ulkomailla.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen:

Oppilas oppii ikä- ja kielitaitotasonsa mukaisesti neuvottelemaan, sovitteluun ja ratkaisemaan ristiriitaitilanteita sekä ilmaisemaan näkemyksensä ja mielipiteensä rakentavasti myös vieraalla kielellä. Vaikuttamisen ja vastuullisuuden teemojen kautta tuetaan

oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta sekä rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Kielen opiskelussa oppilas osallistuu ikätasonsa mukaisesti oman opiskelun, oppimisympäristöjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Ruotsin B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan opiskeltavan kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Tutustutaan kielen levinneisyysalueeseen.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä opiskeltavan kielen taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita. Opetellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vuosiluokka 6 - ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista.	S1	Oppilas oppii hahmottamaan osaamiensa ja opiskeleмиensa kielten yhtäläisyyksiä ja eroja sekä kehittämään kielitaitoaan.	Kielten yhtäläisyyksien ja erojen hahmottaminen esimerkiksi lainasanojen kautta ja opiskeltavien aihepiirien sanoja käyttäen.	Oppilas osaa nimetä joitakin osaamiensa ja opiskeleмиensa kielten yhtäläisyyksiä ja eroja kehittääkseen kielitaitoaan.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä osaamiensa ja opiskeleмиensa kielten yhtäläisyyksistä ja eroista kehittääkseen kielitaitoaan.	Oppilas osaa kertoa osaamiensa ja opiskeleмиensa kielten yhtäläisyyksistä ja eroista kehittääkseen kielitaitoaan.	Oppilas osaa vertailla osaamiensa ja opiskeleмиensa kielten yhtäläisyyksiä ja eroja kehittääkseen kielitaitoaan.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen.	S1	Oppilas oppii ymmärtämään suomen ja ruotsin kielen aseman ja merkityksen kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutusta suomen kieleen.	Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa.	Oppilas osaa nimetä Suomen kansalliskielet. Oppilas osaa mainita jonkin syyn, miksi Suomessa puhutaan ruotsia.	Oppilas osaa nimetä Suomen kansalliskielet ja antaa esimerkkejä niiden asemasta. Oppilas osaa mainita joitakin syitä, miksi Suomessa puhutaan ruotsia.	Oppilas osaa kertoa Suomen kansalliskielistä sekä niiden asemasta ja merkityksestä. Oppilas osaa kertoa, miksi Suomessa puhutaan ruotsia. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ruotsin kielen lainasanoista suomen kielessä.	Oppilas osaa kertoa Suomen kansalliskielistä ja vertailla niiden asemaa ja merkitystä. Oppilas osaa pohtia, miksi Suomessa puhutaan ruotsia. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen vaikutuksesta suomen kieleen.
Kielenopiskelutaidot							
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan	S2	Oppilas oppii käyttämään viestinnällisiä taitoja yhdessä muiden kanssa sekä käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa kehittääkseen ruotsin kielen taitoaan. Hän oppii ottamaan vastuuta ruotsin opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan mm. itsearvioinnin avulla.	Viestinnällisten taitojen käyttäminen, sopivien kielen oppimistapojen löytäminen ja vastuun ottaminen ruotsin kielen opiskelusta.	Oppilas osaa käyttää jotain viestinnällistä taitoa yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen ruotsin kieltä.	Oppilas osaa käyttää joitakin viestinnällisiä taitoja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen ruotsin kieltä.	Oppilas osaa käyttää viestinnällisiä taitoja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa käyttää useita oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen ruotsin kieltä.	Oppilas osaa käyttää viestinnällisiä taitoja monipuolisesti yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa käyttää monipuolisesti oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto-

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
osaamistaan sekä opiskelutaitojaan.				Oppilas ottaa ohjattuna jonkin verran vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan.	Oppilas ottaa jonkin verran vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan.	Oppilas ottaa melko paljon vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan.	ja viestintäteknologiaa, oppiakseen ruotsin kieltä. Oppilas ottaa paljon vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan.
T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin taito tärkeänä osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella.	S2	Oppilas oppii ymmärtämään ruotsin kielen taidon merkityksen osana omaa kielivarantoa ja jatkuvaa oppimista sekä löytämään ja hyödyntämään ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä. Oppilas oppii ymmärtämään missä karttunutta kielitaitoa voi hyödyntää (jatko-opinnot ja työelämä) ja käyttää (matkailu, harrastukset, sosiaaliset suhteet, asiointi julkisissa tilanteissa).	Ruotsin kielen taidon merkityksen ymmärtäminen osana omaa kielivarantoa ja jatkuvaa oppimista sekä ruotsinkielisten toimintaympäristöjä löytäminen ja hyödyntäminen.	Oppilas osaa antaa jonkin esimerkin ruotsin kielen taidon merkityksestä. Oppilas osaa nimetä jonkin ruotsinkielisen toimintaympäristön.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ruotsin kielen taidon merkityksestä osana omaa elämää. Oppilas osaa nimetä joitakin ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ruotsin kielen taidon merkityksestä osana omaa elämää ja kielivarannon kartuttamista. Oppilas osaa kertoa omaa oppimistaan hyödyttävistä ruotsinkielisistä toimintaympäristöistä.	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen taidon merkityksestä osana omaa elämää, kielivarannon kartuttamista ja jatkuvaa oppimista. Oppilas osaa vertailla omaa oppimistaan hyödyttäviä ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso esi-A1.1	Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita.	S3	Oppilas oppii viestimään erilaisissa, erityisesti suullisissa, nykyhetkessä tapahtuvissa viestintätilanteissa kuten kohtelias tervehtiminen, itsensä esitleminen, itsestään ja omasta perheestään kertominen sekä vastavuoroisesti kysymään vastaavat asiat keskustelukumppanilta. Opetellaan pienimuotoisia asiointidialogeja ja kuten kioskilli/kaupassa asiointia sanastoineen.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy ohjattuna ja viestintäkumppanin tukemana jostakin kaikkein yleisimmistä toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmistä toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmistä toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta.	S3	Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrategioita eri viestintätilanteissa ymmärtääkseen ja saadakseen viestinsä perille (myös ei-kielellisesti keskeisen sanaston lisäksi).	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee erittäin paljon apukeinoja (esimerkiksi eleet, piirtäminen, sanastot, internet) osallistuessaan viestintään.	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet) osallistuessaan viestintään.	Oppilas tarvitsee joskus apukeinoja, mutta osaa tukeutua viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin.	Oppilas osallistuu viestintään monipuolisesti, mutta saattaa tarvita edelleen tuekseen apukeinoja.

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
				Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella.	Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas osaa tarpeen mukaan pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa harvoin.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia.	S3	Oppilas oppii erilaisia kielen ja kulttuurin mukaisia kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää jotakin kielelle ja kulttuurille tyypillistä, rutiininomaista kohteliaisuuden ilmausta (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen).	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso esi-A1.1	Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä.	S3	Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä opiskeltaviin aihepiireihin liittyen.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää ohjattuna vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso esi-A1.1	Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taitotaso A1.2
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienenmuotoista	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään nykyhetkessä suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ohjattuna sanoa ja kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja lauseita, jotka liittyvät esimerkiksi omaan	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakiolmaisuja.	Oppilas pystyy kertomaan ohjatusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
puhumista ja kirjoittamista				itseen, perheeseen ja vapaa-aikaan. Oppilas ääntää joitakin sanoja ymmärrettävästi.	Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	suppeaa ilmaisuvarastoa. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia hyvin.	ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia hyvin.

MATEMATIIKKA – VUOSILUOKAT 3-6

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan. Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaille on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3–6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3–6

Vuosiluokilla 3–6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennetaan matematiikan opiskelua kohtaan. Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esille tuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua. Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–6

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Matematiikan opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen

tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päätelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa

kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan matemaattista ajatteluaan monipuolisesti.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Matematiikan opetuksen avulla oppilaat oppivat tarkastelemaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutella ostamaan. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen – niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa – edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tv) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuksista. Oppilaita ohjataan tv:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien peruseränteiden tuntemiseen.

Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia

vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle koulu yhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko koulu yhteisössäkin.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.

Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäytytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa.

Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosenttien käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja pääättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista. Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta. Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin. Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo. Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella pääättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Vuosiluokka 3 – matematiikan tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Opetuksen tavoite	Sisällöt	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5	S1 Ajattelun taidot Oppilas oppii löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Hän harjoittelee vertailemista, luokittelua ja järjestykseen asettamista järjestykseen, etsii vaihtoehtoja systemaattisesti, havaitsee syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.	L1 L3 L5	Oppilailta edellytetään matemaattisen ajattelunsa esille tuomista <ul style="list-style-type: none"> • puheen • välineiden • piirtämisen ja • kirjallisen työskentelyn • avulla. Arvioinnin kohteena ovat <ul style="list-style-type: none"> • tekemisen tapa • ratkaisuprosessien • oikeellisuus sekä • taito soveltaa opittua.
Työskentelyn taidot				
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Oppilas saa positiivisia kokemuksia ohjelmointiin liittyen. Hän kehittää omia ohjelmointiin liittyviä ajattelutaitojaan (vertailu, luokittelu) ja syventää taitojaan yksityiskohtaisten ohjeiden antamisessa. Oppilas tutustuu ohjelmoinnin läsnäoloon arkielämässä sekä ohjelmoinnin perusteisiin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esim. Scratch Jr, Koodaustunti.fi) - ks. esim. eNorssin Ohjelmointipolku 3-6	L1	Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat: <ul style="list-style-type: none"> • kymmenjärjestelmän ymmärtäminen paikkajärjestelmänä (luvut 0–10000)
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	S2 Luvut ja laskutoimitukset Oppilaan ymmärrys kymmenjärjestelmästä paikkajärjestelmänä varmentuu. Edetään vähintään kymmeneentuhanteen.	L1 L3 L4 L5	laskutaidon sujuvuus (päässä-laskustrategiat ja laskualgoritmit sekä kertotaulujen hallinta) <ul style="list-style-type: none"> • peruslaskutoimitusten käsitteen ymmärtäminen (laskutoimitusten kielentäminen tarinoiksi ja esittäminen välineillä sekä päinvastoin)
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Oppilas oivaltaa yhteen- ja vähennyslaskualgoritmit kymmenjärjestelmävälineiden avulla tutkien. Konkreettista välineistä edetään kuvien ja kielentämisen kautta symboleilla laskemiseen.	L1 L2 L4 L5	

		Kertolaskun käsitteen ymmärtäminen varmistuu ja oppilas oppii kertotaulut 6-9. Oppilas osaa lukuyksiköittäin kertomisen (eli kerrottavan osittaminen sekä kymmen- ja satalukujen kertominen). Käytetään oivaltamisen apuvälineenä kymmenjärjestelmävälineitä.	L1 L4 L5	<ul style="list-style-type: none"> • murto- ja desimaalilukujen esittäminen välineiden/ kuvien, kielen ja symbolien avulla • edistyminen tasogeometrian peruskäsitteiden ymmärtämisessä • edistyminen mittaamisen taidoissa • edistyminen matematiikan. käyttämisessä ongelmanratkaisussa
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5			
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Oppilas harjoittelee kertolaskualgoritmia yksinumeroisella kertojalla. Oppilas opiskelee jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa ja tutkii kerto- ja jakolaskun yhteyttä. Oppilas oppii laskujärjestyssopimuksen.	L1 L3	
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		Oppilas harjoittelee kaikkia laskutoimituksia monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen välineitä, kuvia ja kielentämistä (esim. laskutarinoita). Hän ei harjoittele ainoastaan matemaattisten lausekkeiden kirjoittamista, vaan myös lausekkeiden kielentämistä matematiikkatarinoiksi ja niiden esittämistä välineiden avulla.		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5		L1 L4	
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Oppilas ymmärtää murto- ja desimaaliluvun käsitteet sekä perehtyy desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää (edeten vähintään kymmenesosiin). Hän harjoittelee murtoluvun, desimaaliluvun ja niiden eri esitystapojen yhteyksiä ja hyödyntää harjoittelussa välineitä, kuvia ja kielentämistä	L1 L4	
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2		L1 L4	

		3 Algebra	
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Oppilas tutkii lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatkaa lukujonoa säännön mukaan. Hän harjoittelee lukujonotaitoja kymmenjärjestelmän laajennuksen yhteydessä. S3 Geometria ja mittaaminen Oppilas rakentaa, piirtää, tutkii ja luokittelee tasokuvioita. Hän osaa luokitella tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkii niiden ominaisuuksia. Oppilas perehtyy pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin sekä tunnistaa suoran kulman. Hän osaa tarkastella symmetriaa suoran suhteen. Oppilas harjoittelee pituuden, massan, tilavuuden ja ajan mittaamista välineiden avulla, sekä mittaustuloksen arviointia. Hän hallitsee kellonajat myös pistemerkintänä.	L1 L3 L6
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Oppilas harjoittelee pituuden, massan, tilavuuden ja ajan mittaamista välineiden avulla, sekä mittaustuloksen arviointia. Hän hallitsee kellonajat myös pistemerkintänä.	L4 L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Oppilas käyttää laskemisessa rahayksiköitä. Oppilas mittaa ja laskee erimuotoisten kuvioiden piirejä. Hän tutustuu pinta-alan käsitteeseen ja mittaa pinta-aloja erilaisilla ei-standardisoiduilla mittavälineillä esim. kämmenillä ja paperinpaloilla. Hän harjoittelee yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä (esim. m ja cm, l ja dl, kg ja g).	L1 L3 L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys Oppilas tulkitsee taulukoita ja diagrammeja.	L4 L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1		L1 L4 L5 L6

Vuosiluokka 4 – matematiikan tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Opetuksen tavoite	Sisällöt	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5	S1 Ajattelun taidot Oppilas oppii löytämään yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Hän osaa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.	L1 L3 L5	Oppilailta edellytetään matemaattisen ajattelunsa esille tuomista <ul style="list-style-type: none"> • puheen • välineiden • piirtämisen ja • kirjallisen työskentelyn avulla.
Työskentelyn taidot				
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5		L1 L4	Arvioinnin kohteena ovat <ul style="list-style-type: none"> • tekemisen tapa

		Oppilas saa positiivisia kokemuksia ohjelmointiin liittyen. Hän kehittää omia ohjelmointiin liittyviä ajattelutaitojaan (vertailu, luokittelu) ja syventää taitoja yksityiskohtaisten ohjeiden antamisessa. Oppilas tutustuu ohjelmoinnin läsnäoloon arkielämässä sekä ohjelmoinnin perusteisiin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esim. Scratch Jr, Koodaustunti.fi)	L1 L3 L4 L5	<ul style="list-style-type: none"> • ratkaisuprosessien oikeellisuus sekä • taito soveltaa opittua.
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5			Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat:
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	- ks. esim. eNorssin Ohjelmointipolku 3-6	L1 L2 L3 L4 L5	<ul style="list-style-type: none"> • kymmenjärjestelmän • ymmärtäminen paikkajärjestelmänä (luvut 0–100000) • laskutaidon sujuvuus (päässä-laskustrategiat • ja laskualgoritmit, kertotaulujen hallinta sekä laskulaskjärjestysso-pim us) • peruslaskutoimitusten • käsitteen • ymmärtäminen (laskutoimitusten kielentäminen tarinoiksi ja esittäminen välineillä sekä päinvastoin) • edistyminen murto- ja desimaalilukujen käsittelyssä (esittäminen välineiden/ kuvien, kielen ja symbolien avulla sekä yhteen- ja vähennyslasku)
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Oppilaan ymmärrys kymmenjärjestelmästä paikkajärjestelmänä syventyy. Edetään vähintään satoihin tuhansiin. Hänen käsityksensä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistuu tutkimalla ja luokittelemalla lukuja esim. leikkien, pelien ja välineiden avulla. Hän oppii hajottamaan lukuja useilla eri tavoilla. Oppilas tutustuu negatiivisen luvun käsitteeseen.	L1 L4 L5	
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Oppilas harjoittelee peruslaskutoimituksia päässä-laskustrategioita hyödyntäen. Oppilas oppii pyöristämään lukuja ja siten arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Oppilas harjoittelee ja oppii yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja.	L1 L3	
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet				
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5		L1 L4	

		Oppilas ymmärtää kertolaskun käsitteen ja osaa kertotaulut 1-10.		<ul style="list-style-type: none"> edistyminen tasogeometrian peruskäsitteiden ymmärtämisessä (kolmioiden ja nelikulmioiden luokittelu, ympyrän osat sekä piste, jana, suora ja kulma) edistyminen mittaamisen taidoissa ja mittayksiköiden muunnoksissa edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Oppilas osaa kertoa kymmen-, sata- ja tuhatluvuilla sekä lukuyksiköittäin. Oppilas oppii kertolaskualgoritmin kaksinumeroisella kertojalla. Oppilas opiskelee jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Hän harjoittelee lukuyksiköittäin jakamista. Oppilas osaa hyödyntää laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilas osaa laskujärjestyssopimuksen.	L1 L4	
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Oppilas harjoittelee laskutoimituksia monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen erilaisia välineitä. Hän keksii matematiikkatarinoita ja kirjoittaa niitä matemaattisten symbolien avulla lausekkeiksi. Vastaavasti hän osaa kielentää matematiikankielisiä lausekkeitä tarinoiksi.	L1 L4	
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Oppilas hallitsee murtoluvun käsitteen ja harjoittelee samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja. Hän perehtyy desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää (vähintään sadasosiin saakka).	L1 L3 L6	
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Oppilas esittää murto- ja desimaalilukuja välineiden, piirrosten ja kielentämisen avulla. Samalla hän oppii murto- ja desimaaliluvun välisen yhteyden	L4 L5	
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan	S4		L1 L3 L6	

mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä		<p>Oppilas harjoittelee desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskuja päässä- ja allekkainlaskuna käyttäen apuna konkreettisia malleja.</p> <p>S3 Algebra</p>		
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	<p>Oppilas tutkii lukujonon säännönmukaisuutta ja osaa jatkaa lukujonoa säännön mukaan.</p> <p>S4 Geometria ja mittaaminen</p> <p>Oppilas rakentaa, piirtää, tutkii ja luokittelee kuvioita. Hän perehtyy tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään, sekä pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Oppilas harjoittelee kulmien luokittelemista suoraa kulmaa apuna käyttäen. Hän tarkastelee symmetriaa suoran suhteen (peilaaminen). Oppilas tutustuu koordinaatistoon (x- ja y-akselit, ensimmäinen neljännes).</p>	L4 L5	
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	<p>Oppilas harjoittelee pituuden, massan, tilavuuden ja ajan mittaamista välineiden avulla sekä mittaustulosten arviointia. Hän mittaa ja laskee erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja. Oppilas oppii etuliitteet milli, sentti, desi, deka, hehto ja kilo ja yhdistää ne kymmenjärjestelmään.</p> <p>Oppilas harjoittelee ja osaa yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä perustuen kymmenjärjestelmään.</p>	L1 L4 L5 L6	

		<p>S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys Oppilas osaa kerätä tietoa järjestelmällisesti häntä kiinnostavista aihepiireistä. Hän osaa tallentaa ja esittää tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Oppilas osaa tulkita erilaisia taulukoita (esim. aikataulut) ja diagrammeja.</p>		
--	--	---	--	--

Vuosiluokka 5 – matematiikan tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Opetuksen tavoite	Sisällöt	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuva ja itseluottamusta	S1-S5	<p>S1 Ajattelun taidot Oppilas löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Hän osaa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.</p>	L1 L3 L5	Oppilailta edellytetään matemaattisen ajattelunsa esille tuomista <ul style="list-style-type: none"> • puheen • välineiden • piirtämisen ja • kirjallisen työskentelyn avulla.
Työskentelyn taidot				
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Oppilas kehittää omia ohjelmointiin liittyviä ajattelutaitojaan (ongelmanratkaisu, luovuus). Hän tutustuu ohjelmoinnin perusrakenteisiin (silmukka, if - then - else) sekä loogisiin operaatioihin (ei, ja, tai).	L1 L4	Arvioinnin kohteena ovat <ul style="list-style-type: none"> • tekemisen tapa • ratkaisuprosessien • oikeellisuus sekä • taito soveltaa opittua.
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää	S1-S5		L1 L3	

kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta		Oppilas harjoittelee ohjelmointia graafisessa ohjelmointiympäristössä (esim. Scratch, Kodu, Lego Mindstorms). Ks. esim. eNorssin <u>Ohjelmointipolku 3-6</u>	L4 L5	Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat: <ul style="list-style-type: none"> • kymmenjärjestelmän ymmärtäminen paikkajärjestelmänä (desimaaliluvut) • laskutaidon sujuvuus (päässälaskustrategiat ja laskualgoritmit, laskujärjestys sekä tuloksen arviointi) • laskutaidon hyödyntäminen soveltavissa tehtävissä • edistyminen murto- ja desimaalilukujen laskutoimituksissa sekä prosenttikäsitteen ymmärtämisessä • edistyminen geometrian taidoissa (kolmiulotteisten kappaleiden luokittelu, kulmien mittaaminen, symmetrian tunnistaminen sekä kolmion ja nelikulmion
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	S2 Luvut ja laskutoimitukset Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän paikkajärjestelmänä painottaen erityisesti desimaaliosia. Hän monipuolistaa käsitystään lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.	L1 L2 L4 L5	
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Oppilas osaa valita ja käyttää tarkoituksenmukaisia päässälaskustrategioita. Oppilas osaa käyttää yhteen-, vähennys- ja kertolaskualgoritmeja soveltavissa tehtävissä.	L1 L4 L5	
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Oppilas osaa käyttää jakolaskua sisältö- ja ositusjakotilanteissa sekä lukuyksiköittäin jakamisen. Hän osaa hyödyntää laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa laskujärjestyksen periaatteen (sulkeet ja peruslaskutoimitukset).	L1 L3	
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet				
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Oppilas osaa pyöristää lukuja, laskea likiarvoilla sekä arvioida tuloksen suuruusluokan. Hän harjoittelee	L1 L4	

T8 tukea ja ohjata oppilasta_ vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	arkielämän ja matematiikan soveltavien tehtävien analysointia ja ratkaisuprosesseja sekä tuloksen oikeellisuuden arviointia. Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.	L1 L4	pinta-alan laskeminen) <ul style="list-style-type: none"> • edistyminen mittaamisen taidoissa ja mittayksiköiden muunnoksissa (mittayksikköjärjestelmä ml. pinta-alan yksiköt) • edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Oppilas ymmärtää murtoluvun käsitteen ja harjoittelee murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Murtolukujen kerto- ja jakolaskut luonnollisilla luvuilla harjoitellaan konkreettisesti välineiden avulla. Oppilas perehtyy desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää (edeten tuhannesosiin) ja harjoittelee peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla.	L1 L4	
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Oppilas tutustuu prosentin käsitteeseen yhdistäen se arjen tilanteisiin ja tuttuihin murto- ja desimaalilukuihin. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden ratkaisemista yksinkertaisissa tapauksissa. Oppilas harjoittelee murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttiluvun välisiä yhteyksiä.	L1	
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	S3 Algebra Oppilas tutkii lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatkaa lukujonoa säännön mukaan myös desimaaliluvuilla.	L4 L5	
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.	S4		L1 L3 L6	

		S4 Geometria ja mittaaminen Oppilas rakentaa, piirtää ja luokittelee kuvioita ja kappaleita. Hän oppii tunnistamaan suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin yhdistäen ne aikaisemmin opittuihin tasokuvioihin. Oppilas harjoittelee kulmien piirtämistä ja mittaamista.		
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Oppilas osaa tarkastella symmetriaa suoran suhteen. Laajennetaan koordinaatisto kaikkiin neljänneksiin.	L4	
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Oppilas harjoittelee pituuden, massan, tilavuuden ja ajan mittaamista välineiden avulla sekä mittaustuloksen arviointia. Hän osaa kiinnittää huomiota mittaustarkkuuteen. Hän mittaa ja laskee erimuotoisten kuvioiden piirejä. Tutkimisen kautta oppilas osaa laskea suunnikkaan, kolmion ja nelikulmion pinta-alan. Oppilas ymmärtää, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu osana kymmenjärjestelmää (etuliitteet milli, sentti, desi, deka, hehto ja kilo). Hän harjoittelee yksikönmuunnoksia mukaan lukien pinta- alan yksiköt.	L1 L4 L5 L6	
		S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys Oppilas osaa kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Hän osaa tallentaa ja esittää tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Oppilas tutustuu todennäköisyyteen arkitilanteiden pohjalta ja nopan avulla.		

Opetuksen tavoite	Sisällöt	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja - alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet								
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvausta ja itseluottamusta	S1-S5	<p>S1 Ajattelun taidot</p> <p>Oppilas oppii tunnistamaan mitkä asiat ja opiskelutavat häntä motivoivat. Hän pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.</p> <p>Oppilas oppii löytämään yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Hän osaa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.</p> <p>Hän osaa kuvaila ja selittää havaintojaan. Oppilas osaa tehdä kysymyksiä ja perusteltuja päätelmiä havintojensa pohjalta.</p> <p>Oppilas esittää päättelyään ja ratkaisujaan eri ilmaisukeinoja käyttäen sekä arvioi omia ratkaisujaan.</p> <p>Oppilas kehittää omia ohjelmointiin liittyviä ajattelutaitojaan (ongelmanratkaisu, luovuus). Hän tutustuu ohjelmoinnin perusrakenteisiin (silmukka, if - then - else) sekä loogisiin operaatioihin (ei, ja, tai). Hän harjoittelee ohjelmointia graafisessa ohjelmointiympäristössä (esim. Scratch, Kodu, Lego Mindstorms).</p> <p>- ks. esim. eNorssin Ohjelmointipolku 3-6</p>	L1 L3 L5	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia				

Työskentelyn taidot								
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset</p> <p>Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän kokonaisuutena. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.</p> <p>Oppilas valitsee ja käyttää tarkoituksenmukaisia päässä-laskustrategioita. Hän käyttää yhteen-, vähennys- ja kertolaskualgoritmeja sekä lukuyksiköittäin jakamista soveltavissa tehtävissä. Oppilas osaa hyödyntää laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.</p> <p>Oppilas osaa pyöristää lukuja, laskea likiarvoilla sekä arvioida tuloksen suuruusluokan. Hän harjoittelee arkielämän ja matematiikan soveltavien tehtävien analysointia ja ratkaisuprosesseja sekä tuloksen oikeellisuuden arviointia.</p> <p>Oppilas osaa käyttää murto- ja desimaalilukujen</p>	L1 L4	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ohjattuna oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	Oppilas havaitsee oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä ja antaa ohjattuna esimerkkejä.	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä	Oppilas osaa kuvailla ja selittää, mistä hänen oppimiensa asioiden väliset yhteydet johtuvat
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	<p>peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Murtolukujen kerto- ja jakolaskut luonnollisilla luvuilla harjoitellaan konkreettisesti välineiden avulla.</p> <p>Oppilas osaa erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskun. Hyödynnetään harjoittelussa välineitä, kuvia ja</p>	L1	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas havaitsee, mihin tarvitsee apua. Oppilas osaa ohjattuna tehdä havaintoja ja koota tietoa tehdäkseen päätelmiä.	Oppilas harjoittelee matemaattisten kysymysten esittämistä. Oppilas osaa ohjattuna esittää perusteluja päätelmilleen	Oppilas osaa esittää opiskeltavaan aiheeseen liittyviä kysymyksiä. Oppilas antaa perusteluja päätelmilleen	Oppilas esittää opiskeltavaa aihetta tukevia kysymyksiä. Oppilas osaa esittää selkeitä perusteluja päätelmille

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja	S1-S5	kielentämistä.	L1 L2 L4 L5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas pystyy kertomaan päättelystään ja esittää ratkaisujaan ohjattuna jollakin ilmaisukeinolla.	Oppilas esittää päättelyään ja ratkaisujaan jollakin ilmaisukeinolla	Oppilas esittää päättelyään ja ratkaisujaan tarvittaessa toisella ilmaisukeinolla	Oppilas esittää päättelyään ja ratkaisujaan tilanteeseen sopivalla ilmaisukeinolla
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5		L1 L4	Ongelmanratkaisutaidot	Oppilas osaa ohjattuna käyttää jotakin tapaa ongelman ratkaisemiseksi.	Oppilas kokeilee oikeaa lopputulokseen johtavaa tapaa ongelman	Oppilas osaa valita ja käyttää toimivaa ratkaisutapaa ongelman	Oppilas osaa arvioida ratkaisutapansa toimivuutta ja tehokuutta.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5		L1 L4	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa ohjattuna hahmottaa saadun tuloksen järkevyyttä.	Oppilas pohtii tuloksen mielekkyyttä ja arvioi ohjattuna ratkaisuaan.	Oppilas tarkastelee kriittisesti ratkaisuaan ja tuloksen mielekkyyttä.	Oppilas arvioi ja perustelee ratkaisua sekä tuloksen mielekkyyttä

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

<p>T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä</p>	<p>S1-S5</p>	<p>Oppilas ymmärtää prosentin käsitteen yhdistäen se arjen tilanteisiin ja tuttuihin murto- ja desimaalilukuihin. Hän harjoittelee prosenttiluvun ja -arvon ratkaisemista yksinkertaisissa tapauksissa murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttiluvun välisiä yhteyksiä.</p> <p>S3 Algebra Oppilas tutkii yhtälöä ja etsii yhtälön ratkaisuja päätelemällä ja kokeilemalla.</p> <p>S4 Geometria ja mittaaminen Oppilas rakentaa, piirtää, tuktii ja luokittelee kappaleita ja kuvioita. Hän osaa luokitella kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Hän osaa hyödyntää sekä lähiympäristöstä löytyviä kappaleita että kuvia.</p> <p>Oppilas ymmärtää mittakaavan käsitteen ja käyttää mittakaavaa suurennoksissa ja pienennöksissä sekä kartan käytössä</p> <p>Oppilas harjoittelee mittaamista ja osaa kiinnittää huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Oppilas ymmärtää, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu.</p>	<p>L1 L4</p>	<p>Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö</p>	<p>Oppilas tunnistaa ohjattuna matemaattisia käsitteitä ja harjoittelee merkintöjä</p>	<p>Oppilas tuntee matematiikan käsitteitä ja käyttää pääsääntöisesti oikeita merkintöjä</p>	<p>Oppilas käyttää matemaattisia käsitteitä ja oikeita merkintöjä</p>	<p>Oppilas ymmärtää ja käyttää oikeita käsitteitä ja merkintöjä.</p>
---	--------------	--	------------------	--	--	---	---	--

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	<p>Oppilas harjoittelee yksikönmuunnoksia mukaan lukien pinta- alan ja tilavuuden yksiköt.</p> <p>Oppilas mittaa ja laskee erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisen särmiön tilavuuksia. Hän arvioi mittaustuloksen suuruuden ja valitsee mitaamiseen sopivan välineen ja ilmoittamiseen sopivan mittayksikön. Hän arvioi mittaustuloksen järkevyyttä.</p> <p>Oppilas osaa yksikönmuunnoksia ajan yksiköillä. Hän osaa laskea aikavälin pituuden.</p>	L1 L2	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas erottaa toisistaan kokonaislukujen suuruusluokkia ja tunnistaa ohjattuna desimaaliluvun lukuyksiköt	Oppilas osaa nimetä desimaaliluvusta lukuyksiköt ja käyttää kymmenjärjestelmää luonnollisten lukujen laskutoimituksissa	Oppilas hyödyntää kymmenjärjestelmää paikkajärjestelmän laskutoimituksissa	Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän olevan yksi paikkajärjestelmästä
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	<p>Oppilas osaa yksikönmuunnoksia ajan yksiköillä. Hän osaa laskea aikavälin pituuden.</p>	L1 L4	Lukukäsite	Oppilas osaa asettaa negatiiviset luvut suuruusjärjestykseen ja ohjattuna vertailee murtolukujen suuruuksia.	Oppilas osaa asettaa murtolukuja suuruusjärjestykseen ja osaa antaa esimerkkejä negatiivisten lukujen käytöstä	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja laskutoimituksissa	Oppilas käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja osana ongelmanratkaisua
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	<p>S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys</p> <p>Oppilas laatii ja tulkitsee taulukoita ja diagrammeja sekä käyttää tilastollisia tunnuslukuja. Hän määrittää onko tapahtuma varma, mahdollinen vai mahdoton.</p> <p>Oppilas tallentaa ja esittää tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Hän ymmärtää tilastollisista tunnusluvuista käsitteet suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppi-arvo.</p>	L1 L3 L6	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee peruslaskutoimituksia kahdella luonnollisella luvulla.	Oppilas laskee useamman kuin yhden laskutoimituksen sisältäviä laskutoimituksia luonnollisilla luvuilla ja osaa ohjattuna hajottaa luvut laskun kannalta helpompaan muotoon.	Oppilas laskee sujuvasti useita laskulausekkeita sisältäviä laskuja ja osaa hajottaa luvut laskun kannalta helpompaan muotoon.	Oppilas osaa käyttää monipuolisesti erilaisia laskutapoja.

<p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin</p>	<p>S4</p>		<p>L 4 L 5</p>	<p>Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi</p>	<p>Oppilas tunnistaa ja nimeää yleisimmät geometriset kuviot ja kappaleet sekä niiden osat.</p> <p>Oppilas osaa piirtää yleisimmät geometriset kuviot</p>	<p>Oppilas havainnoi ja kuvailee pisteen, janan, suoran ja kulman välisiä yhteyksiä.</p> <p>Oppilas tunnistaa suoran suhteen symmetrisiä kuvioita. Oppilas osaa ohjattuna suurentaa tai pienentää kuviota.</p> <p>Oppilas osaa merkitä annetun pisteen</p>	<p>Oppilas havainnoi ja kuvailee kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia. Oppilas piirtää pisteen tai suoran suhteen symmetrisiä kuvioita koordinaatistoa hyödyntäen. Oppilas osaa käyttää annettua mittakaavaa.</p>	<p>Oppilas osaa hyödyntää kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia ongelmanratkaisussa.</p> <p>Oppilas osaa piirtää pienennöksiä ja suurennoksia kuvioista ja määrittää mittakaavan annettujen mittojen pohjalta.</p>
<p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä</p>	<p>S4</p>		<p>L1 L3 L6</p>	<p>Mittaaminen</p>	<p>Oppilas suorittaa mittauksen annetulla mittavälineellä ja ilmoittaa, kuinka monta mittavälineen yksikköä hän sai tulokseksi.</p> <p>Oppilas osaa ohjattuna muuttaa pituusyksikön toiseksi pituusyksiköksi</p>	<p>Oppilas suorittaa mittauksen valitsemallaan mittavälineellä ja osaa ilmoittaa mittaustuloksen pyydettyssä yksikössä.</p> <p>Oppilas osaa muuttaa vetomittojen (l, dl, jne.) yksiköitä.</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida mittauskohteen suuruutta ja valitsee sopivan välineen.</p> <p>Oppilas hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset ja pohtii mittaustuloksen järkevyyttä.</p>	<p>Oppilas osaa selittää mittaustuloksen tarkkuuteen vaikuttavia tekijöitä ja valita oikean mittayksikön.</p> <p>Oppilas osaa muuttaa pintaalojen mittayksiköitä</p>

<p>T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä</p>	<p>S5</p>		<p>L4 L5</p>	<p>Havaintoihin perustuvan jakauman kuvailu ja klassinen todennäköisyys</p>	<p>Oppilas osaa taulukoida havainnot ja lukea pylväsdiagrammia. Oppilas osaa poimia taulukosta tai diagrammista yleisimmän havainnon ja ohjattuna laskea lukujen keskiarvon Oppilas tunnistaa varman tapahtuman</p>	<p>Oppilas osaa tulkita erilaisia diagrammeja. Oppilas osaa määrittää tyyppiä ja laskea keskiarvon. Oppilas osaa laskea kysytyjen vaihtoehtojen lukumäärän ja kaikkien vaihtoehtojen lukumäärän.</p>	<p>Oppilas osaa laatia käyttökelpoisen kuvailun joko taulukolla tai diagrammilla. Oppilas osaa päätellä, mikä vaihtoehdoista on todennäköisin.</p>	<p>Oppilas hyödyntää taulukoita, diagrammeja sekä tyyppiä ja keskiarvoa. Oppilas osaa määrittää tapahtuman avulla vastatapahtuman.</p>
<p>T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä</p>	<p>S1</p>		<p>L1 L4 L5 L6</p>	<p>Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä</p>	<p>Oppilas testaa valmista ohjelmaa ja tunnistaa, mitä eri komennot saavat aikaan.</p>	<p>Oppilas osaa lisätä valmiiseen ohjelmaan ehto- tai toistorakenteen sekä etsiä ohjelmointivirhettä ja korjata ohjelmaa.</p>	<p>Oppilas osaa ohjelmoida graafisessa ohjelmointiympäristössä toimivan ohjelman, jossa käytetään ehto- ja toistorakenteita.</p>	<p>Oppilas hyödyntää graafista ohjelmointia ongelmanratkaisussa. Oppilas osaa arvioida ohjelmaa ja muokata sitä tiettyyn tarkoitukseen käyttökelpoiseksi.</p>

YM3

Opetuksen tavoite	Sisällöt	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde
<p>Merkitys, arvot, asenteet T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen</p>	<p>S1-S6 S1</p> <ul style="list-style-type: none"> - terveelliset elämäntavat, oma terveys - yhdessä toimiminen <p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - sähkölaitteet ja sähköturvallisuus - tulen käyttö ja paloturvallisuus - pyöräilijänä liikenteessä - vesillä liikkuminen ja vesiturvallisuus - internetin turvallinen käyttö - säänmukainen pukeutuminen erilaisissa ryhmissä toimiminen - <p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - vesi ja rannat elinympäristönä - eliöiden sopeutuminen talveen - jokamiehenoikeudet - Suomi: Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu - kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta - <p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja. - sään tutkiminen - maa- ja kallioperän tutkiminen - veden ominaisuudet, olomuodot ja kiertokulku - sää ja kylmältä suojautuminen - lämpötila ja lämpömittari - jääkausi Suomessa - palaminen - sähkö-, lämpö- ja valoenergia <p>S6</p> <ul style="list-style-type: none"> - vesien ja vesieläinten suojelu - Suomen väestö, vähemmistöt ja yhdessä eläminen 	<p>Oppilas antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.</p>		

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Oppilas asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskentelee yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.	L1, L7	
T3 Tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja yhteisössään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Oppilas kuvaa esimerkkien avulla kestävä tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas kuvaa erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen.	L3, L6	
Tutkimisen ja toimimisen taidot T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Oppilas muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.	L1, L7	
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Oppilas toimii, havainnoi, mittaa ja dokumentoi tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas suunnittelee pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.	L1, L5	
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syyseuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Oppilas harjoittelee ohjatusti syyseuraussuhteiden tunnistamista ja tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas harjoittelee esittämään tuloksiaan selkeästi.	L1, L2, L5	
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä	S1-S6	Oppilas kuvaa joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä.	L2, L3, L5	
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Oppilas esittelee keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas kuvaa turvallisuusohjeita ja toimintatapoja käsitellyissä vaara- ja ensiaputilanteissa, käyttää niitä oppimistilanteissa, sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.	L3	

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S1-S6	Oppilas toimii, liikkuu ja retkeilee luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas tekee tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.	L3	
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Oppilas kuvaa esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.	L2, L3	
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä.	L5, L6	
Tiedot ja ymmärrys T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Oppilas kuvaa ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.	L1	
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Oppilas käyttää ja tulkitsee erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.	L1, L5	
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsee luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja eri näkökulmien erojen nimeämistä.	L2, L4, L5	
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3, S6	Oppilas havainnoi luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä.	L1	

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geometiataitoja	S1, S3, S6	Oppilas tunistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa, sekä kuvaa alueellista monimuotoisuutta käsitellyillä alueilla. Oppilas käyttää kartoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.	L1, L5	
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4, S6	Oppilas havainnoi ja kuvaa yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa, sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas käyttää energiakäsitettä ja antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.	L1	
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4, S6	Oppilas havainnoi ja kuvaa olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas selittää aineen säilymisen periaatteen avulla veden kiertokulkua.	L1	
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa		Oppilas kuvaa terveellisiä elämäntapoja ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää.	L1, L3	

YM 4

Merkitys, arvot, asenteet T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6 S1 erilaisuuden kunnioittaminen terveelliset elämäntavat: uni, liikunta, hygienia hyvinvointi oppimisen edellytyksenä lasten sairauksia sairauksien ennaltaehkäisy S2 tapaturmat	Oppilas antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.		
--	--	---	--	--

	<p>myrkytykset ensiapu erilaisissa yhteisöissä toimiminen putki- ja kolmiorakenne vipu, jousi</p> <p>S3 niityt, metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä viljelykasvit ja maatilan eläimet Pohjoismaat ja Baltia Itämeri fyysinen kartta väestökartta</p> <p>S4 tutkimisessa painotetaan omia havaintoja kasvien kasvun kokeellinen tutkiminen maastotyöskentely metsässä</p> <p>S5 maatila: viljely ja kotieläintuotanto ravinnontuotanto, ruuan elinkaari ääni: ääni-ilmiot ja kuulonsuojelu valo: valoilmiot, peili ja linssit ilma aineena ja ilman liikkeet</p> <p>S6 metsän ja soiden eliöiden suojelu luonnon monimuotoisuuden arvostaminen metsien kestävä käyttö ilman suojelu Pohjoismaiden ja Baltian väestö, vähemmistöt ja yhdessä eläminen Itämeren alueen suojelu vastuulliset valinnat ja rahankäyttö</p>			
<p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Oppilas asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskentelee yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.</p>	<p>L1, L7</p>	
<p>T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Oppilas kuvaa esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas kuvaa erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen.</p>	<p>L3, L6</p>	

Tutkimisen ja toimimisen taidot T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Oppilas muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.	L1, L7	
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausräyhkeitä käyttäen	S1-S6	Oppilas toimii, havainnoi, mittaa ja dokumentoi tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas suunnittelee pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.	L1, L5	
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syyseuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Oppilas harjoittelee ohjatusti syyseuraussuhteiden tunnistamista ja tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas harjoittelee esittämään tuloksiaan selkeästi.	L1, L2, L5	
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S1-S6	Oppilas kuvaa joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas työskentelee kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.	L2, L3, L5	
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Oppilas esittelee keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas kuvaa turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.	L3	
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S1-S6	Oppilas toimii, liikkuu ja retkeilee luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas tekee tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.	L3	
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas kuvaa tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.	L5, L6	

<p>Tiedot ja ymmärrys T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsitteiden ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä.</p>	S1-S6	Oppilas kuvaa ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.	L1	
<p>T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä</p>	S1-S6	Oppilas käyttää ja tulkitsee erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.	L1, L5	
<p>T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia</p>	S1-S6	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsee luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja eri näkökulmien erojen nimeämistä.	L2, L4, L5	
<p>T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen</p>	S1, S3, S6	Oppilas havainnoi luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas tutkii kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa.	L1	
<p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja</p>	S3-S6	Oppilas tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä kuvaa alueellista monimuotoisuutta käsiteltyillä alueilla. Oppilas käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.	L1, L5	
<p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>	S2, S4-S6	Oppilas havainnoi ja kuvaa yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.	L1	
<p>T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>	S2, S4-S6	Oppilas havainnoi ja kuvaa olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen	L1	

		periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua.		
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	Oppilas kuvaa terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää.	L1, L3	

YM 5

<p>Merkitys, arvot, asenteet T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen</p>	<p>S1-S6</p> <p>S1 Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot Kasvun ja kehityksen eri vaiheet murrosiän muutokset ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ihmisen lisääntyminen itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset</p> <p>S2 pyörä voima ja liike koneiden merkitys arjessa kitka ja sen merkitys turvallisessa liikkumisessa lentämiseen liittyvät koneet kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen Euroopan alueet Maapallon luonto eri alueilla fyysiset kartat, teemakartat ilmastodiagrammit ajankohtaiset uutiset</p> <p>S4 tutkimisessa painotetaan omia havaintoja. tutustutaan yhdessä perinteisen tai digitaalisen kasvion laatimiseen</p> <p>S5 marjat ja sienet puutarha, kasvima</p>	<p>Oppilas antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.</p>		
---	--	--	--	--

	<p>kalastus ja metsästys liike voima alkuaineet ja reaktiot raaka-aineet ja tuotteet metallit ja muovi lähiavaruus, aurinkokunta, Maa, Kuu vuosi, kuukausi ja vuorokausi maapallon rakenne</p> <p>maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet</p> <p>S6 luonnon monimuotoisuus eri alueilla lajittelu ja kierrätys tuotteen elinkaari luonnonvarojen rajallisuus Euroopan väestö, kulttuurit ja yhdessä eläminen</p>			
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Oppilas asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskentelee yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.	L1, L7	
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Oppilas kuvaa esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas kuvaa erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen.	L3, L6	
Tutkimisen ja toimimisen taidot T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä muun toiminnan ja tutkimuksen lähtökohdaksi	S1-S6	Oppilas muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimuksen ja muun toiminnan lähtökohdaksi.	L1, L7	
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausräylineitä käyttäen	S1-S6	Oppilas toimii, havainnoi, mittaa ja dokumentoi tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas suunnittelee pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.	L1, L5	
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syyseuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä	S1-S6	Oppilas harjoittelee ohjatusti syyseuraussuhteiden tunnistamista ja tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas esittää tuloksiaan selkeästi.	L1, L2, L5	

esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin				
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S1-S6	Oppilas kuvaa joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas työskentelee kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.	L2, L3, L5	
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Oppilas esittelee keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas kuvaa turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.	L3	
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S1-S6	Oppilas toimii, liikkuu ja retkeilee luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas tekee tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.	L3	
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Oppilas kuvaa esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.	L2, L3	
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas kuvaa tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.	L5, L6	

<p>Tiedot ja ymmärrys T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä</p>	S1-S6	Oppilas kuvaa ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.	L1	
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Oppilas käyttää ja tulkitsee erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.	L1, L5	
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsee luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja eri näkökulmien erojen nimeämistä.	L2, L4, L5	
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3, S6	Oppilas havainnoi luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, tutkii kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä kuvaa pääpiirteittäin ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.	L1	
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geometiataitoja	S3-S6	Oppilas tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä kuvaa alueellista monimuotoisuutta käsitellyillä alueilla. Oppilas käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.	L1, L5	
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4, S6	Oppilas havainnoi ja kuvaa yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.	L1	

<p>T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>	<p>S2, S4, S6</p>	<p>Oppilas havainnoi ja kuvaa olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.</p>	<p>L1</p>	
<p>T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa</p>	<p>S1-S3, S6</p>	<p>Oppilas kuvaa terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas kuvaa elämäntapaa eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.</p>		

Opetuksen tavoite	Sisällöt	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot, asenteet T1synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.	L1,L7		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan ympäristöopin opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.			
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.	L1,L7	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas asettaa yksittäisen tavoitteen ohjatusti ja osallistuu yhteiseen työskentelyyn.	Oppilas asettaa omia tavoitteitaan pienille kokonaisuuksille ohjatusti ja työskentelee ohjatusti yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.	Oppilas asettaa omia tavoitteitaan pienille kokonaisuuksille ja Oppilas asettaa omia tavoitteitaan pienille kokonaisuuksille ja työskentelee yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.	Oppilas asettaa omia tavoitteitaan pienille kokonaisuuksille ja arvioi niiden saavuttamista sekä työskentelee oma-aloitteisesti yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristöön ja yhteisöis-	S1-S6	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia	L3,L6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas antaa esimerkin ihmisen aiheuttamasta muutoksesta ympäristössä. Oppilas nimeää myönteisiä asioita, joita hän voi tehdä ympäristön ja yhteisön hyväksi.	Oppilas kuvailee esimerkkien avulla ympäristön tilaa ja mainitsee joitakin kestävää tulevaisuutta uhkaavia tekijöitä. Oppilas kuvailee keinoja ympäristön ja yhteisön vaalimiseksi	Oppilas kuvailee esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas kuvailee ja tunnistaa erilaisia keinoja ympäristön ja	Oppilas antaa perusteltuja esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevista ja uhkaavista tekijöistä. Oppilas kuvailee perustellen erilaisia

sään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle j		ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa. Tutkimisen ja toimimisen taidot T4 rohkaista oppilasta muodostamaan S1-S6 L1, L7 Oppilas osaa muodostaa				ja kehittämiseksi sekä osallistuu ohjatusti yhteiseen vaikuttamiseen.	yhteisöjen vaalimiseen ja kehittämiseen sekä osallistuu yhteiseen vaikuttamiseen.	keinoja ympäristön ja yhteisöjen vaalimiseen ja kehittämiseen sekä osallistuu aktiivisesti yhteiseen vaikuttamiseen.
Tutkimisen ja toimimisen taidot T4 Rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi	S1-S6	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.	L1,L7	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osallistuu aiheeseen liittyvien kysymysten muodostamiseen yhdessä toisten kanssa tai hän tunnistaa aiheita, joihin voidaan kehittää kysymyksiä.	Oppilas muodostaa ohjatusti kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.	Oppilas muodostaa kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.	Oppilas muodostaa perusteltuja kysymyksiä ja kehittää niitä tutkimuksen ja muun toiminnan lähtökohdaksi.
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen. Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.	S1-S6	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.	L1,L5	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osallistuu havainnointiin, mittaamiseen ja tulosten dokumentoimiseen ja kertoo näistä ohjatusti.	Oppilas suunnittelee ja toteuttaa ohjatusti pieniä tutkimuksia. Oppilas tekee ohjatusti havaintoja ja mittauksia sekä dokumentoi tuloksia ohjatusti.	Oppilas suunnittelee ja toteuttaa pieniä tutkimuksia itsenäisesti tai yhdessä muiden kanssa. Oppilas tekee havaintoja ja mittauksia sekä dokumentoi tuloksia ohjeiden mukaisesti.	Oppilas suunnittelee ja toteuttaa pieniä tutkimuksia itsenäisesti ja tukee muita ryhmän jäseniä tarvittaessa. Oppilas tekee havaintoja ja mittauksia sekä dokumentoi tuloksia eri oppimisympäristöissä tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen.

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syyseuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.	L1,L2,L5	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas kuvailee ohjatusti tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia käyttäen tutkimuksessa kerättyä tietoa tai tehtyjä havaintoja.	Oppilas tekee ohjatusti yksinkertaisia johtopäätöksiä. Oppilas esittää tuloksia annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas tunnistaa syyseuraussuhteita ja tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas esittää tuloksiaan selkeästi.	Oppilas kuvailee syyseuraussuhteita ja esittää johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas esittää tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S1-S6	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.	L2,L3,I5	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas kuvailee jonkin arjen teknologisen sovelluksen käyttötarkoitusta. Oppilas osallistuu ohjatusti kokeiluun ja keksimiseen ryhmässä.	Oppilas antaa joitakin esimerkkejä arjen teknologisten sovellusten käyttötarkoituksista ja toimintaperiaatteista. Oppilas työskentelee ohjatusti kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä muiden kanssa.	Oppilas kuvailee joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas toimii kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä muiden kanssa.	Oppilas kuvailee ja selittää useiden teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden käyttökohteista. Oppilas toimii aloitteellisesti kokeiluissa ja keksimisessä. Oppilas auttaa tarvittaessa muita kokeiluissa ja keksimisessä.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.	L3	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas nimeää jonkin hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvän tekijän. Oppilas nimeää jonkin toimintatavan turvallisuuden edistämiseksi ja turvataitoihin liittyen.	Oppilas nimeää useita hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä. Oppilas nimeää toimintatapoja turvallisuuden edistämiseksi ja turvataitoihin liittyen ja huomioi niitä ohjatusti oppimistilanteissa.	Oppilas kuvailee keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas kuvailee toimintatapoja turvallisuuden edistämiseksi ja turvataitoihin liittyen ja osaa käyttää niitä pääosin asianmukaisesti oppimistilanteissa.	Oppilas perustelee, miten keskeiset tekijät vaikuttavat hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Oppilas kuvailee ja perustelee toimintatapoja turvallisuuden edistämiseksi ja turvataitoihin liittyen ja asianmukaisesti oppimistilanteissa.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään	S1-S6	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia	L3	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osallistuu ulkona oppimiseen luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	Oppilas liikkuu, retkeilee ja tekee havaintoja ohjatusti luonnossa ja rakennetussa	Oppilas liikkuu, retkeilee ja tekee havaintoja luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Oppilas	Oppilas liikkuu, retkeilee ja tekee oma-aloitteisesti havaintoja luonnossa ja rakennetussa

luonnossa ja rakennetussa ympäristössä		ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä				ympäristössä. Oppilas osallistuu ohjatusti tutkimuksen tekemiseen joko itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä.	tekee tutkimuksia ympäristössä joko itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä.	ympäristössä. Oppilas tekee tutkimuksia ympäristössä joko itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä auttaen tarvittaessa muita ryhmän jäseniä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.	L2,L3	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas työskentelee erilaisissa ryhmissä ohjatusti. Oppilas nimeää ohjatusti tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä keinoja	Oppilas työskentelee ryhmän antaman tehtävän mukaisesti ja antaa pyydettyä toiminnasta palautetta. Oppilas nimeää tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä keinoja.	Oppilas työskentelee yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi antaen ja vastaanottaen palautetta. Oppilas kuvailee tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä keinoja.	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja oma-aloitteisesti erilaisissa rooleissa antaen, vastaanottaen ja hyödyntäen palautetta. Oppilas kuvailee perustellen tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä keinoja ja soveltaa niitä eri tilanteissa ja rooleissa.
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä	L5,L6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas käyttää ohjatusti tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa. Oppilas osallistuu digitaalisen tuotoksen tekemiseen ja esittämiseen. Oppilas nimeää ohjatusti tieto- ja viestintäteknologian vastuulliseen, turvalliseen ja ergonomiseen käyttöön liittyvän tekijän.	Oppilas käyttää itsenäisesti tietoja viestintäteknologian tiedon hankinnassa. Oppilas toimii aktiivisesti digitaalisen tuotoksen tekemisessä ja esittämisessä. Oppilas nimeää tieto- ja viestintäteknologian vastuulliseen, turvalliseen ja ergonomiseen käyttöön liittyviä tekijöitä.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa eri oppimistilanteissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas kuvailee tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.	Oppilas valitsee perustellen ja käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa eri oppimistilanteissa ja vuorovaikutuksen välineenä sekä tukee muita ryhmän jäseniä. Oppilas kuvailee perustellen tietoja viestintäteknologian vastuullista ja ergonomista käyttöä.

<p>Tiedot ja ymmärrys T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.</p>	<p>L1</p>	<p>Käsitteiden käyttö</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin ympäristöopin tiedonalojen käsitteitä ja osaa yhdistää niitä ympäristöön, ihmisen toimintaan ja niihin liittyviin ilmiöihin.</p>	<p>Oppilas kuvailee ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä joillakin ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä. Oppilas yhdistää toisiinsa liittyviä käsitteitä.</p>	<p>Oppilas kuvailee ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä. Oppilas yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.</p>	<p>Oppilas selittää ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä. Oppilas käyttää ja yhdistää käsitteitä toisiinsa niin, että ne muodostavat loogisia kokonaisuuksia.</p>
<p>T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.</p>	<p>L1,L5</p>	<p>Mallien käyttäminen</p>	<p>Oppilas tietää, että malli on todellisuuden yksinkertaistus. Oppilas nimeää ohjatusti jonkin annetun mallin keskeiset osat.</p>	<p>Oppilas käyttää ja tekee ohjatusti malleja ihmisen, ympäristön ja niihin liittyvien ilmiöiden selittämiseen.</p>	<p>Oppilas käyttää ja tekee malleja ihmisen, ympäristön ja niihin liittyvien ilmiöiden selittämiseen.</p>	<p>Oppilas käyttää ja tekee tarkoituksenmukaisia malleja sekä selittää perustellen niiden avulla ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä.</p>
<p>T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.</p>	<p>L2,L4,L5</p>	<p>Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito</p>	<p>Oppilas hakee ohjatusti tietoa annetuista tietolähteistä. Oppilas nimeää jonkin tietolähteen luotettavuuteen liittyvän tekijän.</p>	<p>Oppilas hakee tietoa ohjatusti erilaisista tietolähteistä. Oppilas arvioi ohjatusti tietolähteen luotettavuuteen liittyviä tekijöitä. Oppilas perustelee ohjatusti erilaisia näkemyksiä ja nimeää näkökulmien välisiä eroja.</p>	<p>Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas arvioi tietolähteiden luotettavuuteen liittyviä tekijöitä. Oppilas perustelee erilaisia näkemyksiä ja nimeää näkökulmien välisiä eroja.</p>	<p>Oppilas hakee monipuolisesti tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas arvioi monipuolisesti tietolähteiden luotettavuuteen liittyviä tekijöitä. Oppilas perustelee erilaisia näkemyksiä ja vertailee eri näkökulmia.</p>

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1,S3,S6	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.	L1	Biologian tiedonala: luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen; ihmisen rakenne, elintoiminnat ja kehitys	Oppilas tunnistaa ohjatusti joitakin eliöitä, elinympäristöjä ja elottoman luonnon tekijöitä. Oppilas tunnistaa joitakin ihmisen rakenteita ja elintoimintoja sekä ihmisen kehittymisen vaiheita.	Oppilas tunnistaa eliöitä ja elinympäristöjä. Oppilas nimeää elottoman ja elollisen luonnon tekijöitä, joita eliöt tarvitsevat ympäristöstään. Oppilas nimeää joitakin ihmisen rakenteita ja antaa esimerkkejä ihmisen elintoiminnoista ja kehityksen vaiheista.	Oppilas nimeää eliöitä ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas antaa esimerkkejä elottoman ja elollisen luonnon vuorovaikutuksesta. Oppilas nimeää ihmisen rakenteita ja kuvailee ihmisen elintoimintoja ja kehitystä.	Oppilas nimeää monipuolisesti eliöitä ja elinympäristöjä. Oppilas kuvailee eliöiden ja elottoman luonnon välisiä vuorovaikutussuhteita. Oppilas nimeää monipuolisesti ihmisen rakenteita ja kuvailee ihmisen rakenteiden ja elintoimintojen välisiä yhteyksiä.
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä	L1,L5	Maantiedon tiedonala: maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas nimeää joitakin maanosia, valtioita, kaupunkeja ja luonnonmaantieteellisiä kohteita. Oppilas käyttää joitakin maantieteellisiä käsitteitä ja nimeää pääilmsuunnat. Oppilas käyttää ohjatusti karttoja.	Oppilas nimeää maanosia, valtioita, kaupunkeja ja luonnonmaantieteellisiä kohteita ja antaa niistä esimerkkejä kartalta. Oppilas antaa esimerkkejä alueiden piirteistä maantieteellisiä käsitteitä käyttäen ja nimeää ilmsuunnat. Oppilas käyttää ohjatusti karttoja tai muita geomedialähteitä.	Oppilas nimeää maanosat sekä valtioita, kaupunkeja ja luonnonmaantieteellisiä kohteita ja antaa niistä esimerkkejä kartalta. Oppilas kuvailee alueita ja niiden sijaintia osoittaen maantieteellisten käsitteiden ja alueiden piirteiden tuntemusta. Oppilas käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä.	Oppilas nimeää ja tunnistaa maanosat sekä monipuolisesti valtioita, kaupunkeja ja luonnonmaantieteellisiä kohteita ja antaa niistä esimerkkejä kartalta. Oppilas vertailee alueiden piirteitä ja sijaintia käyttäen maantieteellistä käsitteistöä. Oppilas tulkitsee käyttämiään karttoja ja muita geomedialähteitä sekä arvioi niitä kriittisesti.
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen	S2,S4,S6	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.	L1	Fysiikan tiedonala: fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas tekee havaintoja jostakin fysikaalisesta ilmiöstä ja kuvailee sitä käyttäen ohjatusti fysiikan käsitteitä. Oppilas nimeää joitakin energialähteitä ja -lajeja tutuissa tilanteissa.	Oppilas havainnoi, tutkii ja kuvailee yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä sekä selittää ohjatusti joitakin yksinkertaisia ilmiöitä käyttäen fysiikan käsitteitä. Oppilas käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä yksinkertaisissa ja tutuissa tilanteissa.	Oppilas havainnoi, tutkii ja kuvailee yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä sekä selittää joitakin näistä ilmiöistä käyttäen fysiikan käsitteitä. Oppilas käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja antaa esimerkkejä energian	Oppilas havainnoi, tutkii ja selittää fysikaalisia ilmiöitä käyttäen fysiikan käsitteitä. Oppilas käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä erilaisissa tilanteissa. Oppilas selittää, miten energian säilymisen periaate ilmenee erilaisissa annetuissa

ymmärtämiselle						Oppilas nimeää eri energialähteitä ja -lajeja ja osaa antaa yksittäisiä esimerkkejä energian muuntumisesta eri lajeihin.	säilymisen periaatteesta.	tilanteissa.
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2,S4,S6	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.	L1	Kemian tiedonala: kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas nimeää aineen kolme olomuotoa ja tunnistaa esimerkiksi veden olomuotoja eri tilanteissa. Oppilas luokittelee tai kuvailee aineita jonkin ominaisuuden perusteella. Oppilas antaa esimerkkejä aineiden kierrätyksestä.	Oppilas havainnoi ja tutkii ohjatusti olomuotoja ja joidenkin tuttujen aineiden ominaisuuksia. Oppilas kuvailee esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätyksen ideaa.	Oppilas havainnoi, tutkii ja kuvailee olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia käyttäen kemian käsitteitä. Oppilas kertoo, mitä tapahtuu kemiallisessa reaktiossa. Oppilas selittää esimerkiksi veden olomuodon muutokset veden kiertokulussa sekä kierrättämistä.	Oppilas havainnoi, tutkii ja kuvailee olomuotojen ja aineiden ominaisuuksia käyttäen kemian käsitteitä täsmällisesti. Oppilas kertoo, mitä tapahtuu kemiallisissa reaktioissa. Oppilas selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua ja aineiden kierrättämisen merkitystä.
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa -alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan.	S1-S3,S6	Oppilas osaa kuvata terveyden osa -alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä arjessa keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.	L1,L3	Terveystiedon tiedonala: terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen sekä ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen.	Oppilas nimeää jonkin terveyden osa-alueen ja terveyttä edistävän elintavan. Oppilas nimeää jonkin lapsuuden ja nuoruuden kasvuun ja kehitykseen liittyvän tunnuspiirteen.	Oppilas nimeää terveyden osa-alueita ja kuvailee yksittäistä terveyttä edistävää elintapaa. Oppilas nimeää lapsuuden ja nuoruuden kasvuun ja kehitykseen liittyviä tunnuspiirteitä.	Oppilas kuvailee terveyden osa-alueita ja keskeisiä terveyttä edistäviä elintapoja. Oppilas kuvailee lapsuuteen ja nuoruuteen liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.	Oppilas kuvailee terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä niiden välisestä yhteydestä. Oppilas selittää esimerkkien avulla, miten elintavat vaikuttavat terveyteen. Oppilas selittää perustellen lapsuuteen ja nuoruuteen liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niihin liittyvää yksilöllistä vaihtelua.

HISTORIA – VUOSILUOKAT 5-6

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 5 ja 6

Vuosiluokilla 5 ja 6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus mennyttä aikaa, ihmisen toimintaa ja sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan.

Lähtökohtana opiskelussa on oman perheen, suvun ja lähiympäristön historia. Sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia, vuorovaikutuksellisia ja elämyksellisiä työtapoja. Historian opetuksessa huomioidaan jatkuvasti ajankohtaisten asioiden liittäminen käsiteltäviin historian asioihin. Paikallisuus otetaan opetuksessa huomioon aina silloin, kun se on mahdollista. Opetuksessa keskitytään sekä historian tietojen että taitojen oppimiseen.

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 5 ja 6

Vuosiluokka 5:

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty

Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuurin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

Kivikauden elämää

Maanviljelyn synty

Korkeakulttuurit syntyvät suurten jokien varsille

S2 Vanha aika ja antiikin perintö

Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan.

Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

Kivi-, pronssi- ja rautakausi Pohjolassa

Kreikkalainen kulttuuri synty: kaupunkivaltiot Ateena ja Sparta

Rooman synty ja laajeneminen

Elämää Rooman valtakunnassa

Rooman tuho

Vuosiluokka 5-6:

S3 Keskiaika:

Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

Kirkko ohjaa kaikkea

Sääty-yhteiskunnan synty

Islamilainen kulttuuri kukoistaa

Suomi osaksi Ruotsin valtakuntaa

Vuosiluokka 6:

Vuosiluokalla 5 käsitellyt sisältöalueet muodostavat perustan vuosiluokalla 6 käsiteltäville sisältöalueille. Vuosiluokan 5 sisältöalueisiin voidaan palata vuosiluokan 6 sisältöalueiden käsittelyn yhteydessä.

S4 Uuden ajan murrosvaihe:

Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

Renessanssi

Uskonpuhdistus

Löytöretket

Uusien mantereiden kulttuurit: Intiaanikulttuurit, Kiina, Intia

1600- ja 1700-lukujen Eurooppa: Itsevaltioiden aikakausi (1600-luku), Valistus ja järki kunniaan (1700-luku)

Yhdysvaltain itsenäistyminen

S5 Suomi osana Ruotsia:

Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.

Kustaa Vaasan aikakausi

Veljesriitojen aika

Suomi osana suurvaltaa

Suomi idän ja lännen välissä: Venäjän kasvu, Ruotsin suurvallan romahtaminen

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 5 ja 6

Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä, toiminnallisia ja tutkivia työtapoja, esimerkiksi kerrontaa, draamaa, leikkiä, pelejä ja erilaisten lähteiden tutkimista. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitellaan tulkintojen tekemistä. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppisisältöjen opiskelun yhteydessä hyödynnetään paikallisuutta mahdollisuuksien mukaan.

Historian opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Sisältöalueet voidaan opiskella joko kronologisesti tai temaattisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 5 ja 6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä. Opetuksessa pyritään elämyksellisyyden kautta tukemaan erilaisia oppijoita.

Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 5 ja 6

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Arviointi painottuu oppimisen aikaisen arvioinnin suuntaan. Tähän soveltuvia arviointitapoja ovat erilaiset portfoliotyöt, käsitekartat, suulliset kokeet ja historiallisen ajantajun kehittämiseen tähtäävät tehtävät, kuten erilaiset elämykselliset ”ajankuvat”, sekä opetusryhmän sisällä tapahtuva vertaisarviointi ja itsearviointi.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmissa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Oppilas on saavuttanut historian tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan historian tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy historian lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
<p>MERKITYS, ARVOT JA ASEENTEET T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedon-alan ja identiteettiä rakentavana oppiaineena</p> <p>Vuosiluokka 5 Oppilasta ohjataan kiinnostumaan ja motivoitumaan historiasta oman perheen, suvun, lähiympäristön ja kotiseudun historian kautta.</p> <p>Vuosiluokka 6 Oppilasta ohjataan ymmärtämään historian merkitys nykyajan tapahtumien kannalta.</p> <p>TIEDON HANKKIMINEN MENNEISYYDESTÄ T2 johdattaa oppilasta, tunnistamaan erilaisia historian lähteitä</p> <p>Vuosiluokka 5 Oppilasta harjaannutetaan tunnistamaan ja luettelemaan erilaisia historian lähteitä ja hänelle annetaan valmiuksia etsiä historiallista tietoa.</p> <p>Vuosiluokka 6 Oppilasta ohjataan ja tuetaan lähteiden kriittiseen tutkimiseen. Häntä harjaannutetaan arvioimaan eri lähteiden erilainen arvo (primääri ja sekundaärlähteet).</p>	<p>S1- S5 Sisältö-alueiden tarkennukset kuvattu yllä. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti</p> <p>S1 - S5</p>	<p>Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja sen merkityksestä identiteetille</p> <p>Oppilas tunnistaa erilaisia historian lähteitä</p>	<p>Historian tietolähteiden tunnistaminen</p> <p>Oppilas osaa tulkita erilaisia lähteitä.</p>	<p>Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiin osana itsearviointia.</p> <p>Oppilas tunnistaa joitakin historian lähteitä.</p>	<p>Oppilas antaa esimerkkejä historian alkuperäislähteistä opiskeltavilta aikakausilta</p>	<p>Oppilas antaa esimerkin, miten alkuperäislähde eroaa toisen käden lähteestä</p>	<p>Oppilas antaa esimerkkejä, miten alkuperäislähteet eroavat toisen käden lähteistä opiskeltavilla aikakausilla</p>

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
<p>T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja</p> <p>Vuosiluokka5 Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että eri aikoina erilaisten ihmisten toimintaa ovat ohjanneet erilaiset syyt.</p> <p>Vuosiluokka 6 Oppilas syventää tietämystään ihmisen toiminnan motiiveista historiassa.</p>	S1 – S5	Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan motiiveja erilaisissa historiallisissa tilanteissa	Historiallinen empatia	Oppilas tunnistaa, että ihmisillä on ollut erilaisia motiiveja toiminnalleen.	Oppilas antaa esimerkkejä menneisyyden ihmisten toiminnan motiiveista.	Oppilas asettautuu menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeää tämän toiminnan motiiveja.	Oppilas asettautuu menneen ajan ihmisen asemaan ja tarkastelee, miten hänen yhteiskunnallinen asemansa vaikuttaa hänen toimintaansa.
<p>T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille</p> <p>Vuosiluokka 5 Sama tarkennettu tavoite, kuin kohdassa T5.</p> <p>Vuosiluokka 6 Sama tarkennettu tavoite kuin kohdassa T5.</p>	S1- S5	Oppilas tunnistaa historiallisille tapahtumille ja ilmiöille syitä ja seurauksia.	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa yksittäisen syyn tai seurauksen menneisyydessä tapahtuneelle asialle.	Oppilas tunnistaa yksittäisen syyn ja siitä johtuvan seurauksen menneisyydessä tapahtuneille asioille.	Oppilas tunnistaa syitä ja seurauksia menneisyydessä tapahtuneille asioille.	Oppilas tunnistaa erilaisia syitä (suoria ja epäsuoria) ja seurauksia (lyhyt- ja pitkäkestoisia) menneisyydessä tapahtuneille asioille.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
<p>T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille.</p> <p>Vuosiluokka 5 Oppilas harjoittelee tunnistamaan konkreettisten asioiden ja esineiden avulla ihmisen ja lähiyhteisöjen elämässä tapahtuneita muutoksia.</p> <p>Vuosiluokka 6 Oppilasta ohjataan lisäämään ymmärrystä tapahtuneiden muutosten syistä ja seurauksista</p>	S1 – S2	Oppilas tunnistaa muutoksia ja niiden merkityksiä eri ihmisille ja ymmärtää, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille.	<p>Muutoksen hahmottaminen</p> <p>Oppilas osaa selittää miksi jollain elämäntilanteella toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.</p>	Oppilas tunnistaa asioita, jotka ovat muuttuneet.	Oppilas tunnistaa muutoksia menneisyydessä ja antaa esimerkin muutoksen merkityksestä eri ihmisille.	Oppilas kuvailee esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisryhmille.	Oppilas antaa esimerkkejä tilanteista, joissa eri ihmisille tai ihmisryhmille muutos ei ole sama asia kuin edistys.
<p>T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa</p> <p>Vuosiluokka 5 Oppilas harjaantuu ymmärtämään tapahtumien kronologisen luonteen.</p> <p>Vuosiluokka 6 Oppilaan ymmärrystä lisätään syy ja seurauksista. Oppilasta harjaannutetaan tunnistamaan maailman tapahtumien heijastuminen oman maan historian tapahtumiin.</p>	S1 – S5	Oppilas hahmottaa jatkuvuuksia historiassa.	Jatkuvuuden tunnistaminen.	Oppilas tunnistaa jonkin menneisyyden asian näkymisen tässä päivässä.	Oppilas nimeää asioita, joissa näkyy jatkuvuutta aikakaudesta toiseen.	Oppilas kuvailee asioiden jatkuvuutta menneisyydessä.	Oppilas kertoo syitä, miksi jokin asia ei ole muuttunut eri aikoina.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
HISTORIALLISEN TIEDON KÄYTTÄMINEN T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa Vuosiluokat 5 ja 6 Oppilasta ohjataan etsimään historiallista tietoa. Häntä harjaannutetaan historiallisten tulkintojen tekemiseen. Hän syventää ymmärrystään lähdekritiikistä ja kriittisten tulkintojen tekemisestä. Oppilas harjaantuu historian peruskäsitteiden käyttöön.	S1 - S5	Oppilas osaa esittää muutokselle syitä.	Syy- ja seuraussuhteen kuvaileminen	Oppilas osoittaa jonkin syyn muutokseen.	Oppilas antaa esimerkkejä muutokseen johtaneista syistä.	Oppilas kuvailee suorien ja epäsuorien syiden vaikutuksia muutokseen	Oppilas vertailee erilaisten syiden vaikutuksia muutokseen.
	S1 - S5	Oppilas osaa selittää, miten tulkinnat menneisyydestä saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä.	Tulkintojen selittäminen Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.	Oppilas kertoo esimerkin tilanteesta, josta on erilaisia tulkintoja.	Oppilas selittää yhden esimerkin avulla, miten uudet lähteet saattavat muuttaa historian tapahtuman tai ilmiön tulkintaa.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, miten uudet lähteet ja tarkastelutavat saattavat muuttaa historian tulkintoja.	Oppilas vertailee samasta historian tapahtumasta tai ilmiöstä tehtyjä tulkintoja ja kertoo, miten lähteiden valinta vaikuttaa tulkintaan.
	S1 – S2	Oppilas selittää ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.	Ihmisen toiminnan selittäminen Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.	Oppilas osoittaa, miten jokin ihmisen toiminnan motiivi näkyy tämän toiminnassa.	Oppilas kuvailee mahdollisia syitä menneisyyden ihmisen toiminnalle.	Oppilas esittää kuvauksen käsiteltävästä asiasta siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön yksittäisen toimijan kannalta.	Oppilas analysoi ihmisten toiminnan motiveja ja esittää kuvauksen siitä, miten yhteiskunnallinen asema vaikuttaa ihmisten toimintaan.

YHTEISKUNTAOPPI – VUOSILUOKAT 5-6

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 5 ja 6

Vuosiluokilla 5 ja 6 yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta ja rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Vuosiluokilla 5 ja 6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja koulu yhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman talouden hoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 5 ja 6

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahankäyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

Eduskunta

Hallitus

Presidentti

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 5 ja 6

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia, vuorovaikutuksellisia ja elämyksellisiä työtapoja. Tällaisia ovat erilaiset simulaatiot, väittelyt, projektit, draama ja yhteistyö paikallisten yhteiskunnallisten toimijoiden, kuten erilaisten järjestöjen ja yhdistysten, kanssa. Tutkivan oppimisen rooli korostuu.

Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Oppilaskuntatoiminta on oleellinen osa yhteiskuntaopin opetusta. Oppilaskuntatoiminnan avulla oppilaille tarjotaan mahdollisuus osallistavaan toimintaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 5 ja 6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuun yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun.

Yhteiskuntaoppi sisältää käsitteitä, joiden avaaminen on keskeistä opetuksessa. Paitsi käsitteitä, opitaan myös erilaisten kuvien, graafien ja tilastojen tulkintaa oppilaan ikä ja oppimiskyky huomioiden.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 5 ja 6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja.

Oppilaan suorittamaa itsearviointia kehitetään vuosiluokkien 5 ja 6 aikana teettämällä oppilailla erilaisia omaa oppimista mittaavia kyselyjä. Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut yhteiskuntaopin tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan yhteiskuntaopin tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy yhteiskuntaopin lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
<p>YHTEISKUNNASSA TARVITTAVIEN TIETOJEN JA TAITOJEN OMAKSUMINEN SEKÄ YHTEISKUNNALLINEN YMMÄRRYS</p> <p>T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita.</p> <p>Vuosiluokka 5 Oppilasta autetaan ymmärtämään sääntöjen merkitys</p> <p>Vuosiluokka 6 oppilasta perehtyy ihmisoikeuksiin.</p>	S1 – S4	Oppilas oppii hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita.	Yhteisten sääntöjen, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas antaa esimerkkejä yhteisistä säännöistä. Oppilas tunnistaa ihmisoikeuksiin ja tasa-arvoon liittyviä asioita arkielämässä. Oppilas tunnistaa ohjatusti keskeisiä oikeudellisia periaatteita.	Oppilas kertoo, miksi tarvitaan yhteisiä sääntöjä. Oppilas kuvailee tasa-arvon ja ihmisoikeuksien merkitystä. Oppilas antaa esimerkin oikeusjärjestelmän toiminnasta.	Oppilas selittää yhteisten sääntöjen merkityksen myös käytännössä. Oppilas perustelee, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan. Oppilas antaa esimerkkejä oikeusjärjestelmän toiminnasta.	Oppilas erittelee yhteisten sääntöjen, oikeusjärjestelmän ja ihmisoikeuksien merkitystä yhteiskunnan toiminnalle ja sen jäsenille.
<p>T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa</p> <p>Vuosiluokka 5 Oppilasta ohjataan tulkitsemaan erilaisia medioita ja analysoimaan median roolia omassa elämässään.</p> <p>Vuosiluokka 6 Oppilasta tuetaan hänen harjoitellessaan erilaisten medioiden käyttöä vaikuttamisen välineenä.</p> <p>Oppilasta ohjataan kriittiseen medioiden seuraamiseen.</p>	S1 – S3	Oppilas oppii tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa.	Median roolin tarkastelu.	Oppilas tunnistaa, miten media vaikuttaa hänen omassa elämässään.	Oppilas antaa esimerkkejä erilaisista tavoista, joilla media vaikuttaa hänen omassa elämässään ja yhteiskunnassa.	Oppilas kuvailee, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.	Oppilas erittelee median erilaisia tapoja vaikuttaa yhteiskunnassa ja tarkastelee median käyttöä ja merkitystä kriittisesti.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
<p>T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään</p> <p>Vuosiluokka 5 Oppilasta ohjataan ymmärtämään työnteon merkitys.</p> <p>Vuosiluokka 6 Oppilaan ymmärrystä työnteon merkityksestä lisätään ohjaamalla häntä yrittäjyyteen</p>	S1 S4	Oppilas oppii ymmärtämään työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään.	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas tunnistaa palkkatyön ja yrittäjyyden eroja.	Oppilas antaa esimerkkejä palkkatyön ja yrittäjyyden piirteistä ja nimeää niitä edustavia ammatteja.	Oppilas kuvailee työnteon ja yrittäjyyden merkitystä perheen toimeentulon lähteenä.	Oppilas analysoi palkkatyön ja yrittäjyyden merkitystä lähiyhteisössään.
<p>T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä</p> <p>Vuosiluokka 5 Oppilasta ohjataan havaitsemaan eri toimijoiden tuottaman tiedon erilaisuus.</p> <p>Vuosiluokka 6 Oppilasta harjaannutetaan tulkitsemaan erilaisia kuvioita ja graafeja. Häntä opastetaan tekemään tulkintoja erilaisista yhteiskunnallista tietoa sisältävistä lähteistä.</p>	S1 – S3	Oppilas oppii ymmärtämään, että yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.	Erialaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ohjatusti, että eri toimijoiden tuottamassa yhteiskunnallisessa tiedossa on erilaisia näkökulmia.	Oppilas tunnistaa, että eri toimijoiden tuottamassa yhteiskunnallisessa tiedossa on erilaisia näkökulmia ja tarkoitusperiä.	Oppilas antaa esimerkkejä eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyvistä näkökulmista ja tarkoitusperistä.	Oppilas antaa esimerkkejä eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyvistä näkökulmista ja tarkoitusperistä.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
<p>YHTEISKUNNALLISEN TIEDON KÄYTTÄMINEN JA SOVELTAMINEN T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä</p> <p>Vuosiluokka 5 Oppilasta rohkaistaan kertomaan mielipiteensä yhteisistä kouluun ja lähiympäristöön liittyvistä asioista. Oppilasta ohjataan perustelevaan mielipiteitään. näkemykset.</p> <p>Vuosiluokka 6 Oppilasta harjaannutetaan käyttämään erilaisia vaikuttamisen keinoja koulussa ja omassa lähipiirissään.</p>	S1 – S3	Oppilas oppii demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä rakentavaa keskustelua	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas tunnistaa, että hänellä on mahdollisuus vaikuttaa demokratiassa asioihin, jotka koskevat häntä ja muita yhteisön jäseniä.	Oppilas käyttää joitakin demokraattisen vaikuttamisen keinoja. Oppilas kuuntelee toisia ja perustelee omia näkemyksiään.	Oppilas soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kannan ottamista, sitoutumista vähemmistön päätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.	Oppilas soveltaa monipuolisesti demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja. Oppilas arvioi omaa ja yhteisönsä toimintaa demokraattisen vaikuttamisen näkökulmasta
<p>T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja</p> <p>Vuosiluokka 5 Oppilasta kannustetaan seuraamaan omaa rahankäyttöään.</p> <p>Vuosiluokka 6 Oppilasta ohjataan seuraamaan säästämiseen ja kuluttamiseen vaikuttavia syitä ja säästämisen ja kuluttamisen vaikutuksia.</p> <p>Oppilasta ohjataan taloudellisuuteen</p>	S1 – S4	Oppilas oppii ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä niihin liittyviä taitoja	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas antaa esimerkkejä kuluttamisesta ja säästämisestä.	Oppilas antaa esimerkkejä kestävästä rahankäytöstä ja kulutusvalintojen vaikutuksista.	Oppilas arvioi erilaisia tapoja käyttää rahaa ja kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä kertoo, millaisia vaikutuksia hänen kulutus päätöksillään on muihin ihmisiin ja ympäristöön.	Oppilas erittelee yksilön rahankäytön ja kuluttamisen vaikutuksia lähiyhteisöön, ympäristöön ja yhteiskuntaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
<p>T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla</p> <p>Vuosiluokka 5 Oppilasta rohkaistaan tutustumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan.</p> <p>Vuosiluokka 6 Oppilasta rohkaistaan osallistumaan jonkun järjestön toimintaan.</p>	S1 – S3	Oppilas oppii osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja käyttämään mediaa turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla.	Osallistuminen ja mediataidot	<p>Oppilas antaa esimerkin median turvallisesta käytämisestä.</p> <p>Oppilas osaa ohjatusti antaa esimerkin median käytämisestä yhteiskunnallisen toiminnan välineenä.</p>	<p>Oppilas antaa esimerkkejä median turvallisesta käytämisestä ja tunnistaa median käyttöön liittyviä riskejä.</p> <p>Oppilas antaa esimerkkejä tavoista käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineinä.</p>	Oppilas pohtii median käyttämiseen liittyviä turvallisuus- näkökulmia ja käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä.	Oppilas arvioi erilaisia median käyttötapoja sekä vaikuttamisen että median turvallisen käytön näkökulmasta.

EVANKELIS-LUTERILAINEN USKONTO – VUOSILUOKAT 3-6

Vuosiluokka 3 – evankelis-luterilaisen uskonnon tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Vanhan testamentin keskeiset kertomukset: Oppilas osaa nimetä ja kuvata Vanhan testamentin keskeisiä sisältöjä.	L1	Vanhan testamentin kertomusten hahmottaminen ja kuvailu.				Osaamisen tason arviointi perustuu 6. vuosiluokan valtakunnallisiin arviointikriteereihin.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Tapakulttuuri ja käyttäytyminen kirkollisissa toimituksissa ja pyhissä paikoissa, erityisesti luterilaisessa kirkkotilassa: Oppilas tietää, miten luterilaisessa kirkkotilassa käyttäydytään ja pyrkii toimimaan kunnioittavasti ja asianmukaisesti uskonnollisissa paikoissa ja tilanteissa.	L2, L5, L6	Luterilaisessa kirkkotilassa käyttäytyminen ja uskonnollisissa paikoissa ja tilanteissa toimiminen.				
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin	S1 S2 S3	Vanhan testamentin eettiset opetukset, esimerkiksi 10 käskyä: Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä Vanhan testamentin keskeisiä eettisiä opetuksia.	L7	Vanhan testamentin keskeiset eettiset opetukset.				
	S2 S3	Lasten oikeudet, esimerkiksi lapsen	L2	Ihmisoikeudet ja erityisesti YK:n				

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön näkökulmasta		oikeus lepoon, harrastuksiin ja koulunkäyntiin: Oppilas osaa nimetä ihmisoikeuksia yksilön näkökulmasta.		Lapsen oikeuksien sopimus.				
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja	S2 S3	Ajankohtaiset kehitysvaiheeseen sopivat eettiset kysymykset ja elämäkysymykset: Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa nimetä arkielämästä eettisiä valintatilanteita ja harjoittelee omien ajatusten ilmaisemista ja perustelemista. Oppilas harjoittelee soveltamaan Vanhan testamentin periaatteita omassa pohdinnassaan.	L1, L3, L6	Osallistuminen yhteiseen keskusteluun, arkielämän eettisten valintatilanteiden nimeäminen, Vanhan testamentin periaatteiden soveltaminen omassa pohdinnassa.				
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Ajankohtaiset kehitysvaiheeseen sopivat eettiset kysymykset ja elämäkysymykset: Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.	L1, L4, L6, L7	Osallistuminen yhteiseen keskusteluun, arkielämän eettisten valintatilanteiden nimeäminen, Vanhan testamentin periaatteiden soveltaminen omassa pohdinnassa.				
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		L1					Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 4 – evankelis-luterilaisen uskonnon tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uuden testamentin keskeinen sisältö, erityisesti Jeesuksen elämänvaiheet ja opetukset: Oppilas osaa nimetä ja kuvata Uuden testamentin keskeisiä sisältöjä.	L1	Uuden testamentin keskeisen sisällön, erityisesti Jeesuksen elämänvaiheiden ja opetusten, nimeäminen ja kuvailu.				Osaamisen tason arviointi perustuu 6. vuosiluokan valtakunnallisiin arviointikriteereihin.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Kirkolliset toimitukset luterilaisessa kirkossa: Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla kirkollisista toimituksista ja tapakulttuurista.	L1, L2	Kirkolliset toimitukset ja tapakulttuuri.				
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Raamatun kertomusten pohdintakysymykset, esimerkiksi tunnusteot ja vertaukset: Oppilas tuntee keskeisiä Uuden testamentin vertauksia ja tunnustekoja ja osaa pohtia niiden erityispiirteitä.	L2, L3, L4	Uuden testamentin vertaukset ja tunnusteot.				
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Tapakulttuuri ja käyttäytyminen kirkollisissa toimituksissa ja pyhissä paikoissa (esimerkiksi ortodoksinen ja katolinen kirkkotila sekä vapaiden suuntien kokoontumispaikat ja juutalaisuuden ja islamin rukoushuoneet): Oppilas tietää, miten erilaisissa pyhissä paikoissa käyttäytyään ja pyrkii toimimaan	L2, L5, L6	Pyhissä paikoissa käyttäytyminen, kunnioittava ja asianmukainen toiminta uskonnollisissa paikoissa ja tilanteissa.				

		kunnioittavasti ja asianmukaisesti uskonnollisissa paikoissa ja tilanteissa.						
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin	S1 S2 S3	Uuden testamentin eettiset opetukset, kuten vuorisaarna, kultainen sääntö ja rakkauden kaksoiskäskey: Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä Uuden testamentin keskeisiä eettisiä opetuksia.	L7	Uuden testamentin keskeiset eettiset opetukset.				
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Ajankohtaiset ja kehitysvaiheeseen sopivat eettiset kysymykset ja elämäntilanteet.	L1, L4, L6, L7	Yhteiseen keskusteluun osallistuminen, itseilmaisu, toisten kuunteleminen.				
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		L1					Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 5 – evankelis-luterilaisen uskonnon tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Raamatun käyttöön tutustuminen, uskon ja tiedon suhde: Oppilas harjoittelee	L4, L5, L6	Raamatun käyttäminen, uskon ja tiedon välisen suhteen pohtiminen.				Osaamisen tason arviointi perustuu 6. vuosiluokan valtakunnallisiin arviointikriteereihin.

		Raamatun käyttöä ja osaa pohtia uskon ja tiedon välistä suhdetta.						
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Kristinuskon synty ja Paavali. Kirkkohistorian päälinjat ja kristinuskon leviäminen Eurooppaan. Euroopan uskonnollisuus nykyaikana ja merkittävät uskonnolliset rakennukset Euroopassa: Oppilas osaa kuvata kristinuskon syntyhistoriaa ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.	L1, L2	Kristinuskon syntyhistoria ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuret.				
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3	Juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon yhteiset piirteet ja tärkeimmät kalenterijuhlat: Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteitä.	L2	Juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon pääpiirteet.				
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Eri tavalla uskovien ja ajattelevien kunnioittaminen sekä tapakulttuuri ja käyttäytyminen erilaisissa pyhissä paikoissa. Symboliikka eri uskonnoissa: Oppilas tietää, miten erilaisissa pyhissä paikoissa käyttäydytään ja pyrkii toimimaan kunnioittavasti ja asianmukaisesti uskonnollisissa paikoissa ja tilanteissa. Hän osaa suhtautua kunnioittavasti eritavoin ajatteleviin ihmisiin. Oppilas osaa nimetä eri uskontojen symboleita.	L2, L5, L6	Pyhissä paikoissa käyttäytyminen, kunnioittava ja asianmukainen toiminta uskonnollisissa paikoissa ja tilanteissa, kunnioittava suhtautuminen eritavoin ajatteleviin ihmisiin, eri uskontojen symbolien nimeäminen.				

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin	S1 S2 S3	Paavalin opetukset: Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä Paavalin keskeisiä opetuksia.	L7	Paavalin opetukset.				
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Ajankohtaiset ja kehitysvaiheeseen sopivat eettiset kysymykset ja elämänkysymykset.	L1, L3, L6	Yhteiseen keskusteluun osallistuminen, arkielämän eettisten valintatilanteiden nimeäminen, omien ajatusten ilmaiseminen ja perustelu, Paavalin opetusten soveltaminen omassa ajattelussa.				
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Ajankohtaiset ja kehitysvaiheeseen sopivat eettiset kysymykset ja elämänkysymykset.		Yhteiseen keskusteluun osallistuminen, arkielämän eettisten valintatilanteiden nimeäminen, omien ajatusten ilmaiseminen ja perustelu, Paavalin opetusten soveltaminen omassa ajattelussa.				
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään								Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 6 – evankelis-luterilaisen uskonnon tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Opetuksen tavoitteet	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä sen keskeisiin oppeihin.	L1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon pyhän kirjan tai keskeisen lähteen ja tunnistaa jonkin käsitellyistä kertomuksista tai opeista.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavasta uskonnosta jonkin sen keskeisen opin ja kertomuksen. Oppilas osaa kertoa ohjatusti jotain kertomuksen merkityksistä tai tavoista tulkita sitä.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon pyhistä kirjoista sekä kuvailla kertomusten merkityksiä tai tapoja tulkita niitä.	Oppilas osaa pohtia kertomusten sisältöjä ja tulkintaa. Oppilas osaa kuvailla keskeisimpien oppien merkityksiä opiskeltavan uskonnon kannalta.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Oppilas tutustuu opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin.	L1, L2	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas tunnistaa opiskeltavaan uskontoon liittyvän rituaalin tai tavan sekä pyhän paikan tai rakennuksen.	Oppilas osaa nimetä opiskeltavasta uskonnosta rituaaleja tai tapoja sekä pyhän paikan tai rakennuksen.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista ja tavoista sekä kuvailla uskonnon pyhiä paikkoja tai rakennuksia	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon keskeisten rituaalien ja tapojen sekä pyhien paikkojen ja rakennusten merkityssisällöistä
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Oppilas tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.	L2, L3, L4	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisen symbolin, vertauskuvan, kielikuvan tai väitteen.	Oppilas osaa antaa esimerkin uskonnollisesta kielestä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta.	Oppilas osaa kertoa uskonnollisen kielen erityispiirteistä ja vertauskuvallisuudesta.
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Oppilas harjaantuu etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä.	L4, L5, L6	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa ohjatusti etsiä uskontoa koskevaa tietoa annetuista lähteistä.	Oppilas osaa etsiä uskontoa koskevaa tietoa useasta lähteestä.	Oppilas osaa käyttää hakemaansa tietoa ja tunnistaa, että tietolähteiden luotettavuudessa on eroja.	Oppilas osaa etsiä ja vertailla uskontoa koskevaa tietoa eri lähteistä sekä tehdä havaintoja lähteiden luotettavuudesta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Oppilas perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan.	L1, L2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin tai	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä Suomen ja Euroopan uskonnollisista ja katsomuksellisista juurista tai nykytilasta.	Oppilas tunnistaa uskontojen ja katsomusten vaikutuksia kulttuurissa ja yhteiskunnissa Suomessa ja Euroopassa.	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta kulttuuriin ja yhteiskuntaan Suomessa ja Euroopassa.

					nykytilaan liittyviä piirteitä.			
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3	Oppilas tutustuu juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin sekä niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa.	L2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteitä.	Oppilas osaa kertoa juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteistä.	Oppilas osaa vertailla juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteitä.	Oppilas osaa kertoa juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutuksesta tai historiasta Euroopassa.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Oppilas ymmärtää, mitä tarkoitetaan pyhän käsitteellä sekä pyrkii kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää. Hän tietää, miten toimitaan erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa sekä pyrkii käyttäytymään niissä asianmukaisesti ja kunnioittavasti.	L2, L5, L6	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tunnistaa tai osaa nimetä jonkin pyhänä pidetyn asian tai siihen liittyvän tavan. <i>Käyttäytymiseen liittyvää tavoitteen osaa ei arvioida.</i>	Oppilas osaa nimetä erilaisia pyhinä pidettyjä asioita ja kuvailla, millaisia tapoja niihin liittyy. <i>Käyttäytymiseen liittyvää tavoitteen osaa ei arvioida.</i>	Oppilas ymmärtää, mitä tarkoitetaan toisen pyhän kunnioittamisella. Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisiin tilanteisiin ja paikkoihin sekä muihin pyhiin asioihin liittyvästä tapakulttuurista. <i>Käyttäytymiseen liittyvää tavoitteen osaa ei arvioida.</i>	Oppilas osaa kertoa, miten pyhyys voi ilmetä eri tavoin uskonnoissa. <i>Käyttäytymiseen liittyvää tavoitteen osaa ei arvioida.</i>
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin.	L7	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa tai osaa nimetä yksittäisen esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä opetuksista.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon eettisistä opetuksista tai uskontoja yhdistävistä eettisistä periaatteista.	Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon keskeisiä eettisiä opetuksia ja kertoa jostakin uskontoja yhdistävästä eettisestä periaatteesta sekä antaa esimerkkejä niiden soveltamisesta arjen tilanteisiin.	Oppilas osaa pohtia uskontojen erilaisten eettisten periaatteiden soveltamista arjessa.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta.	L2	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä ihmisoikeuksia tai Lapsen oikeuksien sopimuksesta nousevia lapsen oikeuksia.	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista tai muista ihmisoikeuksista.	Oppilas osaa kertoa lapsen oikeuksien ja muiden ihmisoikeuksien vaikutuksesta omaan elämänpääpiiriinsä.	Oppilas osaa pohtia lapsen oikeuksiin ja muihin ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä yksilön ja yhteisön näkökulmista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja	S2 S3	Oppilas harjaantuu arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja	L1, L3, L6	Eettinen pohdinta	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä joitain toiminnan	Oppilas tunnistaa eettisiä periaatteita. Oppilas osaa kertoa esimerkkejä eettisistä	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon ja uskontojen yhteisistä eettisistä periaatteista ja antaa esimerkkejä	Oppilas osaa pohtia omia valintojaan ja eettisiä valintatilanteita arvojen, erilaisten eettisten periaatteiden

eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta		eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.			taustalla vaikuttavia arvoja tai eettisiä valintatilanteita.	valintatilanteista ja antaa niihin ratkaisuvaihtoehtoja.	niiden soveltamisesta. Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta.	ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Oppilas harjoittelee keskustelemaan eettisistä kysymyksistä sekä kehittää ajattelu- ja dialogitaitojaan.	L1, L4, L6, L7	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osaa kuunnella muita ja ilmaista jollain tavoin ajatuksiaan.	Oppilas ottaa osaa yhteiseen keskusteluun ja ilmaisee itseään rakentavasti.	Oppilas huomioi muut keskusteluun osallistujat ja osaa perustella omia näkemyksiään.	Oppilas osaa keskustella vastavuoroisesti sekä pohtia ja rakentaa omia näkemyksiään vuorovaikutuksessa muiden kanssa.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Oppilas saa valmiuksia muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomustaan, itsetuntoaan ja luottamusta elämäänsä.	L1		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perustana. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			

3. luokka ortodoksiuskonto

Opetuksen tavoite	Sisällöt	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde
<p>T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin</p> <p>T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin</p> <p>T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa</p> <p>T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa</p>	S1-3	<p>Oppilas tutustuu Raamattuun ja pyhiin kertomuksiin sekä tietää niiden keskeisiä opetuksia ortodoksisen opetuksen näkökulmasta.</p> <p>Oppilas tutustuu Vanhan testamentin keskeiseen eettiseen opetukseen. Oppilas käsittelee keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Raamatusta valittujen kertomusten avulla. Oppilas osaa keskeiset asiat Aabrahamin uskontojen synnystä.</p> <p>Oppilas tutustuu ja tietää keskeisiä kirkon tapoja, sakramentteja ja rukouksia.</p> <p>Oppilas tutustuu kirkkoon uskonnollisena rakennuksena. Oppilas osaa sisältöjä kirkon keskeisistä juhlista sekä hallitsee asianmukaisen käyttäytymisen pyhäköissä.</p> <p>Oppilas harjoittelee Raamatun käyttöä ja osaa pienimuotoisesti kuvanlukutaitoa ikonien avulla.</p> <p>Oppilas tietää Suomen suurimmat uskonnolliset yhteisöt ja omassa koulussa opetettavat katsomukset.</p> <p>Oppilas tutustuu ikätasoonsa sopivalla tavalla lasten oikeuksiin ja niiden toteutumiseen maailmassa.</p>	L1, L2 L5, L6	<p>Arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa.</p> <p>Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja.</p> <p>Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan.</p> <p>Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittämiseen.</p>

4. luokka ortodoksiuskonto

Opetuksen tavoite	Sisällöt	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde
<p>T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin</p> <p>T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta</p> <p>T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa</p> <p>T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta</p>	S1-3	<p>Oppilas perehtyy evankeliumikirjoihin sekä Raamattuun sekä hallitsee keskeiset uuden testamentin kirjoitukset.</p> <p>Oppilas osaa pohtia eettisesti uuden testamentin opetuksia omaan elämäänsä.</p> <p>Oppilas tutustuu kirkon keskeisiin juhliin ja osaa juhlien pääpiirteet.</p> <p>Oppilas tutustuu ja tietää keskeisiä kirkon tapoja, symboliikkaa, sakramentteja ja rukouksia.</p> <p>Oppilas pohtii Jeesuksen opetusten vertauskuvallisuutta.</p> <p>Oppilas opettelee etsimään tietoa eri katsomuksista monipuolisia lähteitä käyttäen ja oppii niistä keskeiset asiat. Oppilas tietää lähialueen uskontoja ja uskonnollisia yhteisöjä.</p> <p>Oppilas harjoittelee keskustelemaan ja ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan sekä opettelee ottamaan toisen huomioon.</p> <p>Oppilas tutustuu ikätasoonsa sopivalla tavalla lasten oikeuksiin ja niiden toteutumiseen maailmassa.</p>	L1, L2 L3, L4 L5, L6	<p>Arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa.</p> <p>Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja.</p> <p>Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan.</p> <p>Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.</p>

5. luokka ortodoksiuskonto

Opetuksen tavoite	Sisällöt	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde
<p>T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä</p> <p>T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan</p> <p>T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa</p> <p>T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin</p>	S 1-3	<p>Oppilas ymmärtää varhaisen kristillisyyden merkitykseen kristinuskon kehittämisessä maailmanuskonnoksi.</p> <p>Oppilas tuntee kirkon synnyn vaiheita Suomessa.</p> <p>Oppilas osaa liturgisen elämän peruspiirteet sekä keskeiset piirteet merkityksineen kirkkomusiikista ja ikonitaiteesta</p> <p>Oppilas pohtii Jeesuksen opetusten vertauskuvallisuutta ja osaa yhdistää uuden testamentin kertomusten merkityksen kirkon juhliin.</p> <p>Oppilas osaa vertailla kertomusten eettisiä oppeja omaan näkökulmaansa.</p> <p>Oppilas harjoittelee kuvan lukemista kirkkotaiteessa ja osaa yhdistää keskeiset ikonit Raamatun kertomuksiin.</p> <p>Oppilas tuntee arvo -käsitteen ja osaa yhdistää sen omaan ajatteluunsa.</p> <p>Oppilas pohtii elämäntapa- ja elämäntapa- ja arvoja niiden taustalla sekä vaikutusta kestävään tulevaisuuteen.</p> <p>Oppilas tutustuu ikätasoonsa sopivalla tavalla lasten oikeuksiin ja niiden toteutumiseen maailmassa.</p>	L1, L2 L4, L5, L6, L7	<p>Arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa.</p> <p>Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja.</p> <p>Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan.</p> <p>Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittämiseen.</p>

		Oppilas osaa ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä ottaa toisen huomioon. Oppilas harjoittelee perustelevaan omia näkemyksiään.		
--	--	--	--	--

6.luokka ortodoksiuskonto

Opetuksen tavoite	Sisällöt	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä sen keskeisiin oppeihin.	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon pyhän kirjan tai keskeisen lähteen ja tunnistaa jonkin käsitellyistä kertomuksista tai opeista.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavasta uskonnonsta jonkin sen keskeisen opin ja kertomuksen. Oppilas osaa kertoa ohjatusti jotain kertomuksen merkityksistä tai tavoista tulkita sitä.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon pyhistä kirjoista sekä kuvailla kertomusten merkityksiä tai tapoja tulkita niitä.	Oppilas osaa pohtia kertomusten sisältöjä ja tulkintaa. Oppilas osaa kuvailla keskeisimpien oppien merkityksiä opiskeltavan uskonnon kannalta.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Oppilas tutustuu opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin.	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas tunnistaa opiskeltavaan uskontoon liittyvän rituaalin tai tavan sekä pyhän paikan tai rakennuksen.	Oppilas osaa nimetä opiskeltavasta uskonnonsta rituaaleja tai tapoja sekä pyhän paikan tai rakennuksen.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista ja tavoista sekä kuvailla uskonnon pyhiä paikkoja tai rakennuksia.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon keskeisten rituaalien ja tapojen sekä pyhien paikkojen ja rakennusten merkityssisällöistä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Oppilas tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisen symbolin, vertauskuvan, kielikuvan tai väitteen.	Oppilas osaa antaa esimerkin uskonnollisesta kielestä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta.	Oppilas osaa kertoa uskonnollisen kielen erityispiirteistä ja vertauskuvallisuudesta.

T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppilas harjaantuu etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa ohjatusti etsiä uskontoa koskevaa tietoa annetuista lähteistä.	Oppilas osaa etsiä uskontoa koskevaa tietoa useasta lähteestä.	Oppilas osaa käyttää hakemaansa tietoa ja tunnistaa, että tietolähteiden luotettavuudessa on eroja.	Oppilas osaa etsiä ja vertailla uskontoa koskevaa tietoa eri lähteistä sekä tehdä havaintoja lähteiden luotettavuudesta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Oppilas perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan.	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin tai nykytilaan liittyviä piirteitä.	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä Suomen ja Euroopan uskonnollisista ja katsomuksellisista juurista tai nykytilasta.	Oppilas tunnistaa uskontojen ja katsomusten vaikutuksia kulttuurissa ja yhteiskunnissa Suomessa ja Euroopassa.	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta kulttuuriin ja yhteiskuntiin Suomessa ja Euroopassa.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin sekä niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Oppilas tutustuu juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin sekä niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa.	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteitä	Oppilas osaa kertoa juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteistä.	Oppilas osaa vertailla juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteitä.	Oppilas osaa kertoa juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutuksesta tai historiasta Euroopassa.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Oppilas ymmärtää, mitä tarkoitetaan pyhän käsitteellä sekä pyrkii kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää. Hän tietää, miten toimitaan erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa sekä pyrkii käyttäytymään niissä asianmukaisesti ja kunnioittavasti.	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tunnistaa tai osaa nimetä jonkin pyhänä pidetyn asian tai siihen liittyvän tavan. <i>Käyttäytymiseen liittyvää tavoitteen osaa ei arvioida.</i>	Oppilas osaa nimetä erilaisia pyhinä pidettyjä asioita ja kuvailla, millaisia tapoja niihin liittyy. <i>Käyttäytymiseen liittyvää tavoitteen osaa ei arvioida.</i>	Oppilas ymmärtää, mitä tarkoitetaan toisen pyhän kunnioituksella. Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisiin tilanteisiin ja paikkoihin sekä muihin pyhiin asioihin liittyvästä tapakulttuurista. <i>Käyttäytymiseen liittyvää tavoitteen osaa ei arvioida.</i>	Oppilas osaa kertoa, miten pyhyys voi ilmetä eri tavoin uskonnoissa. <i>Käyttäytymiseen liittyvää tavoitteen osaa ei arvioida.</i>
T8 ohjata oppilas perehtymään	S1, S2, S3	Oppilas perehtyy opiskeltavan	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa tai osaa nimetä	Oppilas osaa antaa esimerkkejä	Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan	Oppilas osaa pohtia uskontojen erilaisten

opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin		uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin.		yksittäisen esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä opetuksista.	opiskeltavan uskonnon eettisistä opetuksista tai uskontoja yhdistävistä eettisistä periaatteista	uskonnon keskeisiä eettisiä opetuksia ja kertoa jostakin uskontoja yhdistävästä eettisestä periaatteesta sekä antaa esimerkkejä niiden soveltamisesta arjen tilanteisiin.	eettisten periaatteiden soveltamista arjessa.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta.	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä ihmisoikeuksia tai Lapsen oikeuksien sopimuksesta nousevia lapsen oikeuksia.	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista tai muista ihmisoikeuksista.	Oppilas osaa kertoa lapsen oikeuksien ja muiden ihmisoikeuksien vaikutuksesta omaan elämänpäiriinsä.	Oppilas osaa pohtia lapsen oikeuksiin ja muihin ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä yksilön ja yhteisön näkökulmista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemäänsä valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Oppilas harjaantuu arvioimaan tekemäänsä valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.	Eettinen pohdinta	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä joitain toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja tai eettisiä valintatilanteita.	Oppilas tunnistaa eettisiä periaatteita. Oppilas osaa kertoa esimerkkejä eettisistä valintatilanteista ja antaa niihin ratkaisuvaihtoehtoja.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon ja uskontojen yhteisistä eettisistä periaatteista ja antaa esimerkkejä niiden soveltamisesta. Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta.	Oppilas osaa pohtia omia valintojaan ja eettisiä valintatilanteita arvojen, erilaisten eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Oppilas harjoittelee keskustelemaan eettisistä kysymyksistä sekä kehittää ajattelu- ja dialogitaitojaan.	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osaa kuunnella muita ja ilmaista jollain tavoin ajatuksiaan.	Oppilas ottaa osaa yhteiseen keskusteluun ja ilmaisee itseään rakentavasti.	Oppilas huomioi muut keskusteluun osallistujat ja osaa perustella omia näkemyksiään.	Oppilas osaa keskustella vastavuoraisesti sekä pohtia ja rakentaa omia näkemyksiään vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Oppilas saa valmiuksia muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomustaan, itsetuntoaan ja luottamusta elämäänsä.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perustana.</i> <i>Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia</i>			
---	----	---	--	---	--	--	--

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO - VUOSILUOKAT 3-6

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO - VUOSILUOKAT 3-6

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää.

Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 3-6 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea

oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Pohditaan onnellisuutta ja hyvää elämää.	L1, L2, L3, L7	Kyky eettiseen ajatteluun ja eettisten periaatteiden soveltamiseen				
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4		L1, L4, L5	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi				
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3		L1, L4	Ajattelun taidot				
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden käsitteisiin ja merkitykseen.	L3, L7	Vastuullisen toiminnan ymmärtäminen				
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman	S2-S4		L2, L4, L5	Tietojen ja käsitteiden hallinta				

kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.								
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä.	L1, L2	Tietojen ja käsitteiden hallinta				
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista.	L1, L2, L5	Oppimaan oppimisen taidot				
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3		L2, L7	Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmän jäsenenä				
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3		L2, L3	Ihmisoikeusetiikan tunteminen				
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4		L5, L6, L7	Vaikuttamisen keinojen tunteminen				

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Tutkitaan oikeudenmukaisuuden käsitettä jokapäiväisessä elämässä.	L1, L2, L3, L7	Kyky eettiseen ajatteluun ja eettisten periaatteiden soveltamiseen				
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4		L1, L4, L5	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi				
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3		L1, L4	Ajattelun taidot				
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana.	L3, L7	Vastuullisen toiminnan ymmärtäminen				
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4		L2, L4, L5	Tietojen ja käsitteiden hallinta				
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Pohditaan hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen	L1, L2	Tietojen ja käsitteiden hallinta				

		ja luulemisen merkityksiä.						
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4	Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden tarkoitusten ja seurausten näkökulmasta.	L1, L2, L5	Oppimaan oppimisen taidot				
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.	L2, L7	Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmän jäsenenä				
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana.	L2, L3	Ihmisoikeusetiikan tunteminen				
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4		L5, L6, L7	Vaikuttamisen keinojen tunteminen				

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Tutkitaan käsitteitä: vapaus, vastuu, ajattelunvapaus ja uskonnonvapaus	L1, L2, L3, L7	Kyky eettiseen ajatteluun ja eettisten periaatteiden soveltamiseen				
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4		L1, L4, L5	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi				
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3		L1, L4	Ajattelun taidot				
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3		L3, L7	Vastuullisen toiminnan ymmärtäminen				
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4	Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin sekä kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen.	L2, L4, L5	Tietojen ja käsitteiden hallinta				
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4		L1, L2	Tietojen ja käsitteiden hallinta				

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4		L1, L2, L5	Oppimaan oppimisen taidot				
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.	L2, L7	Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmän jäsenenä				
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3		L2, L3	Ihmisoikeusetiikan tunteminen				
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4		L5, L6, L7	Vaikuttamisen keinojen tunteminen				

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin.	L1, L2, L3, L7	Kyky eettiseen ajatteluun ja eettisten periaatteiden soveltamiseen	Oppilas osaa kuvailla ohjatusti jonkin eettisen periaatteen tai arjessa tehtävän eettisen valinnan.	Oppilas osaa kuvailla ja perustella yhden eettisen periaatteen ja yhden arjessa tehtävän eettisen valinnan.	Oppilas ymmärtää etiikan keskeisiä käsitteitä ja periaatteita. Oppilas osaa kuvailla ja perustella, miten voi soveltaa eettisiä periaatteita arjessa.	Oppilas ymmärtää etiikan keskeisiä käsitteitä ja periaatteita. Oppilas osaa selittää ja perustella eettisten periaatteiden johdonmukaista soveltamista eri tilanteissa.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4		L1, L4, L5	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa tunnistaa ohjatusti keskustelusta tai tekstistä väitteen.	Oppilas osaa löytää keskustelusta ja tekstistä väitteen ja sille perustelun.	Oppilas osaa löytää keskustelusta ja tekstistä keskeisiä väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta.	Oppilas osaa löytää keskustelusta ja erilaisista teksteistä keskeisiä väitteitä perusteluineen. Oppilas osaa pohtia monipuolisesti perusteluiden asiaankuuluvuutta.
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3		L1, L4	Ajattelun taidot	Oppilas osaa tehdä ohjatusti havaintoja asioiden välisistä suhteista tai virheellisestä päättelystä.	Oppilas osaa tehdä havaintoja asioiden välisistä suhteista ja virheellisestä päättelystä.	Oppilas oivaltaa asioiden välisiä suhteita. Oppilas osaa tunnistaa virheellistä päättelyä ja välttää sitä omassa ajattelussaan.	Oppilas oivaltaa asioiden välisiä suhteita monipuolisesti ja tunnistaa virheellistä päättelyä. Oppilas osaa hyödyntää näitä taitoja omassa ajattelussaan.

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä ja kestäväää kehitystä.	L3, L7	Vastuullisen toiminnan ymmärtäminen	Oppilas osaa kuvailla ohjatusti yhden tavan kantaa vastuuta itsestä, toisista ihmisistä tai luonnosta.	Oppilas osaa kuvailla yhden tavan kantaa vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.	Oppilas osaa kuvailla, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen, sekä kertoa, mitä vastuun kantaminen tarkoittaa omassa toiminnassa.	Oppilas osaa selittää ja perustella, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen, sekä kuvata erilaisin esimerkein, mitä vastuun kantaminen tarkoittaa omassa toiminnassa.
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4	Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa.	L2, L4, L5	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa mainita ohjatusti yhden kulttuurivähemmistön. Oppilas osaa nimetä ohjatusti yhden kulttuuriperintökohteen.	Oppilas tietää, että on erilaisia kulttuureja, ja osaa mainita yhden kulttuurivähemmistön ja siihen liittyvän piirteen. Oppilas osaa nimetä yhden kulttuuriperintökohteen.	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä piirteitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta.	Oppilas osaa nimetä ja selittää useita kulttuuriin liittyviä piirteitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa kuvailla yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurista moninaisuutta ja pohtia sen merkitystä.
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4		L1, L2	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä jonkin katsomuksen, kulttuurin tai katsomuksellisen käsitteen.	Oppilas osaa nimetä jonkin katsomuksen tai kulttuurin sekä siihen liittyviä piirteitä. Oppilas tietää ainakin yhden katsomuksellisen käsitteen.	Oppilas osaa nimetä jonkin katsomuksen tai kulttuurin ja kertoa siitä katsomuksellisten käsitteiden avulla.	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomuksia ja kulttuureja sekä kertoa ja antaa niistä esimerkkejä katsomuksellisia käsitteitä käyttäen.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa	S1-S4	Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin,	L1, L2, L5	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa ohjatusti yhden tavoitteen omalle	Oppilas tunnistaa osaamistaan ja asettaa ainakin yhden tavoitteen	Oppilas osaa asettaa katsomukselliseen oppimiseensa	Oppilas osaa asettaa katsomukselliseen oppimiseensa

katsomuksellista oppimistaan		tarkoitusten ja seurausten näkökulmasta.			katsomukselliselle oppimiselleen.	omalle katsomukselliselle oppimiselleen. Oppilas suunnittelee ja arvioi ohjatusti opiskeluaan.	liittyviä itselleen sopivia tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista.	liittyviä itselleen sopivia tavoitteita ja toimii niiden mukaisesti. Oppilas arvioi monipuolisesti tavoitteiden toteutumista.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.	L2, L7	Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas kuuntelee muiden katsomuksellisia kannanottoja asiallisesti.	Oppilas tuo ohjatusti esille omia katsomuksellisia kannanottojaan tai identiteettiään. Oppilas toimii vuorovaikutuksessa toisten kanssa asiallisesti.	Oppilas ilmaisee omia katsomuksellisia kannanottojaan tai identiteettiään rakentavasti. Oppilas toimii positiivisessa vuorovaikutuksessa toisten kanssa.	Oppilas ilmaisee omia katsomuksellisia kannanottojaan tai identiteettiään monipuolisesti. Oppilas toimii rakentavassa vuorovaikutuksessa toisten kanssa.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana.	L2, L3	Ihmisoikeusetiikan tunteminen	Oppilas osaa kuvailla ohjatusti yhden keskeisen lapsen oikeuden.	Oppilas tietää käsitteen ihmisoikeudet. Oppilas tietää, että on olemassa ihmisoikeuksia, ja osaa kuvailla niistä yhden keskeisen. Oppilas tietää, että on olemassa lapsen oikeuksia, ja osaa kuvailla niistä yhden keskeisen.	Oppilas ymmärtää käsitteen ihmisoikeudet. Oppilas tietää, että on olemassa YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, ja osaa kuvailla siitä kaksi ihmisoikeutta. Oppilas tietää, että on olemassa monia lapsen oikeuksia, ja osaa kuvailla niistä kaksi.	Oppilas ymmärtää ja osaa selittää käsitteen ihmisoikeudet. Oppilas tietää, että on olemassa YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, ja osaa kuvailla siitä ainakin kolme ihmisoikeutta. Oppilas tietää ja osaa perustella sen, että on olemassa monia lapsen oikeuksia, ja osaa kuvailla niistä ainakin kolme.
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja	S1-S4	Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä	L5, L6, L7	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa kertoa ohjatusti yhden tavan toimia	Oppilas osaa kuvailla yhden kestäväen kehityksen	Oppilas tietää, että kestäväen kehityksen tavoitteita on	Oppilas tietää, että kestäväen tulevaisuuden tavoitteisto on

vastuullisesti omassa ympäristössään		ja kestäväää kehitystä.			vastuullisesti omassa lähiympäristössä.	tavoitteen. Oppilas osaa kuvailla yhden tavan toimia vastuullisesti lähiympäristössä.	erilaisia, ja osaa kuvailla ja perustella niistä kaksi. Oppilas osaa antaa esimerkkejä oman toiminnan vastuullisuudesta.	laaja kokonaisuus. Oppilas osaa kuvailla ja perustella kolme kestävään kehityksen tavoitetta. Oppilas osaa kuvailla ja perustella kaksi tärkeää tapaa toimia vastuullisesti lähiympäristössä ja kertoa, miten niissä voisi olla aloitteellinen.
--------------------------------------	--	-------------------------	--	--	---	---	--	---

Kuvataide

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3–6

Oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Formatiivisella ja summatiivisella arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen ja osaamisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa havainnoidaan oppilaan edistymistä kuvien tuottamisen, vastaanottamisen ja tulkitsemisen taitojen kehittämisessä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä kehittää ja arvioida oppilaan osaamista kaikissa opetuksen tavoitealueissa jokaisella vuosiluokalla.

Kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Oppilaan työskentelyn arviointi sisältyy vuosiluokilla 3–6 kuvataiteen lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut opetussuunnitelman perusteissa asetetut vuosiluokkien 3–6 kuvataiteen tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vuosiluokille 3–6 asetettujen kuvataiteen tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Kuvataiteen 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteereissä alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Opetuksen tavoite 3.lk	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu							
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti. Hän käyttää kuvailmaisun välineitä ja keinoja havaitsemisen apuna.	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas tekee ohjatusti havaintoja kokeilemalla jotain kuvallista välinettä.	Oppilas tekee havaintoja käyttämällä joitakin kuvallisia välineitä.	Oppilas osaa tehdä havaintoja eri aistein ja käyttämällä useita kuvallisia välineitä.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja eri aistein ja käyttämällä tarkoituksenmukaisesti kuvallisia välineitä.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Oppilas oppii keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan toisten kanssa. Hän harjoittelee näkemystensä perustelemista yksin ja ryhmän jäsenenä.	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas jakaa ohjatusti jonkin havaintonsa suullisesti tai kirjallisesti. Oppilas harjoittelee havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista.	Oppilas ilmaisee joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan yhteisessä keskustelussa. Oppilas harjoittelee näkemystensä perustelemista.	Oppilas tuo havaintojaan ja ajatuksiaan aktiivisesti yhteiseen keskusteluun. Oppilas osaa perustella näkemyksiään.	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun oma-aloitteisesti ja muiden näkemyksiä huomioon ottaen. Oppilas osaa esittää näkemyksiään pääosin selkeästi perustellen.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Oppilas oppii ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Hän harjoittelee käyttämään kuvailmaisussaan myös muuta kuin näköaistiin perustuvaa tietoa.	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee ohjatusti havaintojaan ja ajatuksiaan kuvailmaisun välineillä ja keinoilla.	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan käyttämällä kuvailmaisun välineitä ja keinoja. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös jotakin muuta tiedon tuottamisen tapaa.	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä monipuolisesti kuvailmaisun välineitä ja keinoja. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös muita tiedon tuottamisen tapoja.	Oppilas osaa syventää havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista kuvailmaisun välineillä ja keinoilla. Oppilas hyödyntää kuvailmaisussaan tavoitteellisesti muita tiedon tuottamisen tapoja.
--	------------	---	--	--	--	---	--

Kuvallinen tuottaminen

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Oppilas tutustuu erilaisiin kuvailmaisun välineisiin ja keinoihin sekä oppii käyttämään niitä monipuolisesti. Hän oppii harjoittelemaan ja kehittämään kuvan tekemisen taitojaan pitkäjänteisesti.	Kuvailmaisun välineiden ja keinojen käyttäminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jonkin materiaalin tai tekniikan käyttöä.	erilaisten kuvailmaisun välineiden ja keinojen käyttöä. Oppilas käyttää niistä joitakin tehdessään kuvia.	materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvailmaisussaan. Oppilas kehittää kuvan tekemisen taitojaan.	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja tarkoituksenmukaisesti kuvallisessa tuottamisessaan. Oppilas harjaannuttaa kuvan tekemisen taitojaan pääosin tavoitteellisesti.
---	------------	--	---	--	--	--	--

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Oppilas oppii kehittämään tavoitteellisesti kuvailmaisuaan yksin ja yhteistyössä.	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen yksin ja yhteistyössä	Oppilas harjoittelee ohjatusti työskentelyä oman tai yhteisen suunnitelman pohjalta.	Oppilas harjoittelee tavoitteiden asettamista yksin tai yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas kehittää yksittäisiä kuvailmaisun taitojaan tavoitteiden suuntaisesti.	Oppilas osaa asettaa tavoitteita yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas kehittää kuvailmaisun taitojaan pääasiallisesti tavoitteiden mukaisesti.	Oppilas osaa asettaa johdonmukaisesti tavoitteita yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas kehittää kuvailmaisun taitojaan tavoitteiden mukaisesti.
---	------------	---	--	--	---	---	--

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan.	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin vaikuttamisen keinoa kuvissaan.	Oppilas harjoittelee ja käyttää joitakin vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan näkemyksiään kuvissaan.	Oppilas osaa käyttää vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan näkemyksiään kuvissaan.	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia vaikuttamisen keinoja kuvissaan. Oppilas ilmaisee näkemyksiään kuvissaan ja osallistuu niillä keskusteluun.
---	------------	---	---	--	--	--	---

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Oppilas tarkastelee monipuolisesti erilaisia kuvia. Hän oppii pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta.	Kuvien tarkastelu	Oppilas tarkastelee ohjatusti kuvia sekä pohtii todellisuuden ja fiktion suhdetta jossakin kuvassa.	Oppilas tarkastelee erilaisia kuvia ja huomioi ohjatusti niiden lähtökohtia ja yhteyksiä. Oppilas ilmaisee näkemyksiään todellisuuden ja fiktion suhteesta joissakin kuvissa.	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan. Oppilas kertoo todellisuuden ja fiktion suhteesta erilaisissa kuvissa.	Oppilas osaa tarkastella monipuolisesti sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan. Oppilas kertoo todellisuuden ja fiktion suhteesta erilaisissa kuvissa perustellen näkemyksiään.
--	------------	--	-------------------	---	--	--	--

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Oppilas tarkastelee visuaalisen kulttuurin merkityksiä eri näkökulmista. Hän oppii käyttämään kuvatulkinna menetelmiä	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin kuvatulkinna menetelmää tarkastellessaan kuvataidetta tai muuta visuaalista kulttuuria.	Oppilas kokeilee ja harjoittelee kuvatulkinna menetelmiä. Oppilas käyttää ohjatusti jotakin kuvatulkinna menetelmää tarkastellessaan kuvataidetta tai muuta visuaalista kulttuuria.	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvatulkinna menetelmiä. Oppilas kertoo kuvista teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista. Oppilas käyttää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa.	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti kuvatulkinna menetelmiä tulkitessaan kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista. Oppilas hyödyntää tulkintojaan perustellessaan näkemyksiään kuvista keskusteltaessa.
--	------------	---	---------------------------------------	--	---	--	---

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Oppilas tutustuu kulttuurisiin kuvailmaisun tapoihin. Hän oppii käyttämään niitä omassa kuvailmaisussaan.	Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemus ja käyttäminen	Oppilas tutustuu ja kokeilee ohjatusti jotakin kulttuurista kuvailmaisun tapaa tehdessään kuvia.	Oppilas harjoittelee joitakin kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.	Oppilas käyttää erilaisia kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.	Oppilas osaa soveltaa kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.
---	------------	---	--	--	--	--	--

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Oppilas harjoittelee omien näkemysten esittämistä visuaalisesta kulttuurista ja oppii keskustelemaan siinä ilmenevistä arvoista.	Arvojen tarkasteleminen ja niistä keskusteleminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti visuaalisessa kulttuurissa ilmenevien arvojen tarkastelemista ja niistä keskustelemista.	Oppilas ilmaisee ja tuo keskusteluun joitakin näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Oppilas ilmaisee aktiivisesti näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Oppilas ottaa kantaa visuaalisen kulttuurin arvoista käytävään keskusteluun ja perustelee näkemyksiään.
---	------------	--	---	---	---	---	---

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuuriseen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia.	Kuvailmaisun valinnat omien näkemysten esittämisessä	Oppilas tuo ohjatusti esille jonkin kulttuurisen moninaisuuden tai kestävään kehityksen näkökulman.	Oppilas huomioi joissakin kuvailmaisunsa sisällöissä tai toimintatavoissa kulttuurisen moninaisuuden ja kestävään kehityksen näkökulmia.	Oppilas huomioi kuvailmaisunsa sisällöissä ja toimintatavoissa kulttuurisen moninaisuuden ja kestävään kehityksen näkökulmia. Oppilas kertoo kuvailmaisun valinnoillaan näkemyksistään.	Oppilas huomioi kuvailmaisunsa sisällöissä ja toimintatavoissa tavoitteellisesti kulttuurisen moninaisuuden ja kestävään kehityksen näkökulmia. Hän perustelee näkemyksiään ja ratkaisujaan.
--	------------	---	--	---	--	--	---

Opetuksen tavoite 4.lk	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu							
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti. Hän käyttää kuvailmaisun välineitä ja keinoja havaitsemisen apuna.	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas tekee ohjatusti havaintoja kokeilemalla jotain kuvallista välinettä.	Oppilas tekee havaintoja käyttämällä joitakin kuvallisia välineitä.	Oppilas osaa tehdä havaintoja eri aistein ja käyttämällä useita kuvallisia välineitä.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja eri aistein ja käyttämällä tarkoituksenmukaisesti kuvallisia välineitä.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Oppilas oppii keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan toisten kanssa. Hän harjoittelee näkemystensä perustelemista yksin ja ryhmän jäsenenä.	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas jakaa ohjatusti jonkin havaintonsa suullisesti tai kirjallisesti. Oppilas harjoittelee havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista.	Oppilas ilmaisee joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan yhteisessä keskustelussa. Oppilas harjoittelee näkemystensä perustelemista.	Oppilas tuo havaintojaan ja ajatuksiaan aktiivisesti yhteiseen keskusteluun. Oppilas osaa perustella näkemyksiään.	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun oma-aloitteisesti ja muiden näkemyksiä huomioon ottaen. Oppilas osaa esittää näkemyksiään pääosin selkeästi perustellen.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Oppilas oppii ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Hän harjoittelee käyttämään kuvailmaisussaan myös muuta kuin näköaistiin perustuvaa tietoa.	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee ohjatusti havaintojaan ja ajatuksiaan kuvailmaisun välineillä ja keinoilla.	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan käyttämällä kuvailmaisun välineitä ja keinoja. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös jotakin muuta tiedon tuottamisen tapaa.	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä monipuolisesti kuvailmaisun välineitä ja keinoja. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös muita tiedon tuottamisen tapoja.	Oppilas osaa syventää havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista kuvailmaisun välineillä ja keinoilla. Oppilas hyödyntää kuvailmaisussaan tavoitteellisesti muita tiedon tuottamisen tapoja.
--	------------	---	--	--	--	---	--

Kuvallinen tuottaminen

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Oppilas tutustuu erilaisiin kuvailmaisun välineisiin ja keinoihin sekä oppii käyttämään niitä monipuolisesti. Hän oppii harjoittelemaan ja kehittämään kuvan tekemisen taitojaan pitkäjänteisesti.	Kuvailmaisun välineiden ja keinojen käyttäminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jonkin materiaalin tai tekniikan käyttöä.	Oppilas kokeilee ja harjoittelee erilaisten kuvailmaisun välineiden ja keinojen käyttöä. Oppilas käyttää niistä joitakin tehdessään kuvia.	Oppilas osaa käyttää erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvailmaisussaan. Oppilas kehittää kuvan tekemisen taitojaan.	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja tarkoituksenmukaisesti kuvallisessa tuottamisessaan. Oppilas harjaannuttaa kuvan tekemisen taitojaan pääosin tavoitteellisesti
---	------------	--	---	--	---	---	---

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Oppilas oppii kehittämään tavoitteellisesti kuvailmaisuaan yksin ja yhteistyössä.	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen yksin ja yhteistyössä	Oppilas harjoittelee ohjatusti työskentelyä oman tai yhteisen suunnitelman pohjalta.	Oppilas harjoittelee tavoitteiden asettamista yksin tai yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas kehittää yksittäisiä kuvailmaisun taitojaan tavoitteiden suuntaisesti.	Oppilas osaa asettaa tavoitteita yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas kehittää kuvailmaisun taitojaan pääasiallisesti tavoitteiden mukaisesti.	Oppilas osaa asettaa johdonmukaisesti tavoitteita yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas kehittää kuvailmaisun taitojaan tavoitteiden mukaisesti.
---	------------	---	--	--	---	---	--

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan.	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin vaikuttamisen keinoja kuvissaan.	Oppilas harjoittelee ja käyttää joitakin vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan näkemyksiään kuvissaan.	Oppilas osaa käyttää vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan näkemyksiään kuvissaan.	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia vaikuttamisen keinoja kuvissaan. Oppilas ilmaisee näkemyksiään kuvissaan ja osallistuu niillä keskusteluun.
---	------------	---	---	---	--	--	---

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Oppilas tarkastelee monipuolisesti erilaisia kuvia. Hän oppii pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta.	Kuvien tarkastelu	Oppilas tarkastelee ohjatusti kuvia sekä pohtii todellisuuden ja fiktion suhdetta jossakin kuvassa.	Oppilas tarkastelee erilaisia kuvia ja huomioi ohjatusti niiden lähtökohdia ja yhteyksiä. Oppilas ilmaisee näkemyksiään todellisuuden ja fiktion suhteesta joissakin kuvissa.	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan. Oppilas kertoo todellisuuden ja fiktion suhteesta erilaisissa kuvissa.	Oppilas osaa tarkastella monipuolisesti sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan. Oppilas kertoo todellisuuden ja fiktion suhteesta erilaisissa kuvissa perustellen näkemyksiään.
--	------------	--	-------------------	---	--	--	--

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Oppilas tarkastelee visuaalisen kulttuurin merkityksiä eri näkökulmista. Hän oppii käyttämään kuvatulkinna menetelmiä.	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin kuvatulkinnan menetelmää tarkastellessaan kuvataidetta tai muuta visuaalista kulttuuria.	Oppilas kokeilee ja harjoittelee kuvatulkinnan menetelmiä. Oppilas käyttää ohjatusti jotakin kuvatulkinnan menetelmää tarkastellessaan kuvataidetta tai muuta visuaalista kulttuuria.	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä. Oppilas kertoo kuvista teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista. Oppilas käyttää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa.	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti kuvatulkinnan Oppilas kertoo kuvista teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista. Oppilas käyttää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa.
--	------------	--	---------------------------------------	---	---	---	---

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Oppilas tutustuu kulttuurisiin kuvailmaisun tapoihin. Hän oppii käyttämään niitä omassa kuvailmaisussaan.	Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemus ja käyttäminen	Oppilas tutustuu ja kokeilee ohjatusti jotakin kulttuurista kuvailmaisun tapaa tehdessään kuvia.	Oppilas harjoittelee joitakin kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.	Oppilas käyttää erilaisia kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.	Oppilas osaa soveltaa kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.
---	------------	---	--	--	--	--	--

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Oppilas harjoittelee omien näkemysten esittämistä visuaalisesta kulttuurista ja oppii keskustelemaan siinä ilmenevistä arvoista.	Arvojen tarkasteleminen ja niistä keskusteleminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti visuaalisessa kulttuurissa ilmenevien arvojen tarkastelemista ja niistä keskustelemista.	Oppilas ilmaisee ja tuo keskusteluun joitakin näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Oppilas ilmaisee aktiivisesti näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Oppilas ottaa kantaa visuaalisen kulttuurin arvoista käytävään keskusteluun ja perustelee näkemyksiään.
---	------------	--	---	---	---	---	---

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuuriseen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia.	Kuvailmaisun valinnat omien näkemysten esittämisessä	Oppilas tuo ohjatusti esille jonkin kulttuurisen moninaisuuden tai kestävä kehityksen näkökulman.	Oppilas huomioi joissakin kuvailmaisunsa sisällöissä tai toimintatavoissa kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen näkökulmia.	Oppilas huomioi kuvailmaisunsa sisällöissä ja toimintatavoissa kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen näkökulmia. Oppilas kertoo kuvailmaisun valinnoillaan näkemyksistään.	Oppilas huomioi kuvailmaisunsa sisällöissä ja toimintatavoissa tavoitteellisesti kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen näkökulmia. Hän perustelee näkemyksiään ja ratkaisujaan.
--	------------	---	--	---	--	--	---

Opetuksen tavoite 5.lk	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu							
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti. Hän käyttää kuvailmaisun välineitä ja keinoja havaitsemisen apuna.	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas tekee ohjatusti havaintoja kokeilemalla jotain kuvallista välinettä.	Oppilas tekee havaintoja käyttämällä joitakin kuvallisia välineitä.	Oppilas osaa tehdä havaintoja eri aistein ja käyttämällä useita kuvallisia välineitä.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja eri aistein ja käyttämällä tarkoituksenmukaisesti kuvallisia välineitä.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Oppilas oppii keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan toisten kanssa. Hän harjoittelee näkemystensä perustelemista yksin ja ryhmän jäsenenä.	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas jakaa ohjatusti jonkin havaintonsa suullisesti tai kirjallisesti. Oppilas harjoittelee havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista.	Oppilas ilmaisee joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan yhteisessä keskustelussa. Oppilas harjoittelee näkemystensä perustelemista.	Oppilas tuo havaintojaan ja ajatuksiaan aktiivisesti yhteiseen keskusteluun. Oppilas osaa perustella näkemyksiään.	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun oma-aloitteisesti ja muiden näkemyksiä huomioon ottaen. Oppilas osaa esittää näkemyksiään pääosin selkeästi perustellen.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Oppilas oppii ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Hän harjoittelee käyttämään kuvailmaisussaan myös muuta kuin näköaistiin perustuvaa tietoa.	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee ohjatusti havaintojaan ja ajatuksiaan kuvailmaisun välineillä ja keinoilla.	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan käyttämällä kuvailmaisun välineitä ja keinoja. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös jotakin muuta tiedon tuottamisen tapaa.	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä monipuolisesti kuvailmaisun välineitä ja keinoja. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös muita tiedon tuottamisen tapoja.	Oppilas osaa syventää havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista kuvailmaisun välineillä ja keinoilla. Oppilas hyödyntää kuvailmaisussaan tavoitteellisesti muita tiedon tuottamisen tapoja.
--	------------	---	--	--	--	---	--

Kuvallinen tuottaminen

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Oppilas tutustuu erilaisiin kuvailmaisun välineisiin ja keinoihin sekä oppii käyttämään niitä monipuolisesti. Hän oppii harjoittelemaan ja kehittämään kuvan tekemisen taitojaan pitkäjänteisesti.	Kuvailmaisun välineiden ja keinojen käyttäminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jonkin materiaalin tai tekniikan käyttöä.	Oppilas kokeilee ja harjoittelee erilaisten kuvailmaisun välineiden ja keinojen käyttöä. Oppilas käyttää niistä joitakin tehdessään kuvia.	Oppilas osaa käyttää erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvailmaisussaan. Oppilas kehittää kuvan tekemisen taitojaan.	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja tarkoituksenmukaisesti kuvallisessa tuottamisessaan. Oppilas harjaannuttaa kuvan tekemisen taitojaan pääosin tavoitteellisesti.
---	------------	--	---	--	---	---	--

<p>T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas oppii kehittämään tavoitteellisesti kuvailmaisuaan yksin ja yhteistyössä.</p>	<p>Kuvailmaisun taitojen kehittäminen yksin ja yhteistyössä</p>	<p>Oppilas harjoittelee ohjatusti työskentelyä oman tai yhteisen suunnitelman pohjalta.</p>	<p>Oppilas harjoittelee tavoitteiden asettamista yksin tai yhteistyössä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas kehittää yksittäisiä kuvailmaisun taitojaan tavoitteiden suuntaisesti.</p>	<p>Oppilas osaa asettaa tavoitteita yksin ja yhteistyössä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas kehittää kuvailmaisun taitojaan pääasiallisesti tavoitteiden mukaisesti.</p>	<p>Oppilas osaa asettaa johdonmukaisesti tavoitteita yksin ja yhteistyössä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas kehittää kuvailmaisun taitojaan tavoitteiden mukaisesti.</p>
<p>T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan.</p>	<p>Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen</p>	<p>Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin vaikuttamisen keinoa kuvissaan.</p>	<p>Oppilas harjoittelee ja käyttää joitakin vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan näkemyksiään kuvissaan.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan näkemyksiään kuvissaan.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia vaikuttamisen keinoja kuvissaan.</p> <p>Oppilas ilmaisee näkemyksiään kuvissaan ja osallistuu niillä keskusteluun.</p>

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

<p>T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas tarkastelee monipuolisesti erilaisia kuvia. Hän oppii pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta.</p>	<p>Kuvien tarkastelu</p>	<p>Oppilas tarkastelee ohjatusti kuvia sekä pohtii todellisuuden ja fiktion suhdetta jossakin kuvassa.</p>	<p>Oppilas tarkastelee erilaisia kuvia ja huomioi ohjatusti niiden lähtökohtia ja yhteyksiä.</p> <p>Oppilas ilmaisee näkemyksiään todellisuuden ja fiktion suhteesta joissakin kuvissa.</p>	<p>Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan.</p> <p>Oppilas kertoo todellisuuden ja fiktion suhteesta erilaisissa kuvissa.</p>	<p>Oppilas osaa tarkastella monipuolisesti sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan.</p> <p>Oppilas kertoo todellisuuden ja fiktion suhteesta erilaisissa kuvissa perustellen näkemyksiään.</p>
<p>T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas tarkastelee visuaalisen kulttuurin merkityksiä eri näkökulmista. Hän oppii käyttämään kuvatulkinna menetelmiä.</p>	<p>Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen</p>	<p>Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin kuvatulkinna menetelmää tarkastellessaan kuvataidetta tai muuta visuaalista kulttuuria.</p>	<p>Oppilas kokeilee ja harjoittelee kuvatulkinna menetelmiä. Oppilas käyttää ohjatusti jotakin kuvatulkinna menetelmää tarkastellessaan kuvataidetta tai muuta visuaalista kulttuuria.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvatulkinna menetelmiä. Oppilas kertoo kuvista teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista.</p> <p>Oppilas käyttää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa.</p>	<p>menetelmiä tulkittessaan kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista.</p> <p>Oppilas hyödyntää tulkintojaan perustellessaan näkemyksiään kuvista keskusteltaessa.</p>
<p>T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas tutustuu kulttuurisiin kuvailmaisun tapoihin. Hän oppii käyttämään niitä omassa kuvailmaisussaan.</p>	<p>Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemus ja käyttäminen</p>	<p>Oppilas tutustuu ja kokeilee ohjatusti jotakin kulttuurista kuvailmaisun tapaa tehdessään kuvia.</p>	<p>Oppilas harjoittelee joitakin kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.</p>	<p>Oppilas käyttää erilaisia kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.</p>	<p>Oppilas osaa soveltaa kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.</p>

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen							
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Oppilas harjoittelee omien näkemysten esittämistä visuaalisesta kulttuurista ja oppii keskustelemaan siinä ilmenevistä arvoista.	Arvojen tarkasteleminen ja niistä keskusteleminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti visuaalisessa kulttuurissa ilmenevien arvojen tarkastelemista ja niistä keskustelemista.	Oppilas ilmaisee ja tuo keskusteluun joitakin näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Oppilas ilmaisee aktiivisesti näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Oppilas ottaa kantaa visuaalisen kulttuurin arvoista käytävään keskusteluun ja perustelee näkemyksiään.
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuuriseen moninaisuuteen ja kestäväan kehitykseen liittyviä näkökulmia.	Kuvailmaisun valinnat omien näkemysten esittämisessä	Oppilas tuo ohjatusti esille jonkin kulttuurisen moninaisuuden tai kestäväan kehityksen näkökulman.	Oppilas huomioi joissakin kuvailmaisunsa sisällöissä tai toimintatavoissa kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväan kehityksen näkökulmia.	Oppilas huomioi kuvailmaisunsa sisällöissä ja toimintatavoissa kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväan kehityksen näkökulmia. Oppilas kertoo kuvailmaisun valinnoillaan näkemyksistään.	Oppilas huomioi kuvailmaisunsa sisällöissä ja toimintatavoissa tavoitteellisesti kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväan kehityksen näkökulmia. Hän perustelee näkemyksiään ja ratkaisujaan.

Opetuksen tavoite 6.lk	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu							
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti. Hän käyttää kuvailmaisun välineitä ja keinoja havaitsemisen apuna.	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas tekee ohjatusti havaintoja kokeilemalla jotain kuvallista välinettä.	Oppilas tekee havaintoja käyttämällä joitakin kuvallisia välineitä.	Oppilas osaa tehdä havaintoja eri aistein ja käyttämällä useita kuvallisia välineitä.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja eri aistein ja käyttämällä tarkoituksenmukaisesti kuvallisia välineitä.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Oppilas oppii keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan toisten kanssa. Hän harjoittelee näkemystensä perustelemista yksin ja ryhmän jäsenenä.	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas jakaa ohjatusti jonkin havaintonsa suullisesti tai kirjallisesti. Oppilas harjoittelee havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista.	Oppilas ilmaisee joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan yhteisessä keskustelussa. Oppilas harjoittelee näkemystensä perustelemista.	Oppilas tuo havaintojaan ja ajatuksiaan aktiivisesti yhteiseen keskusteluun. Oppilas osaa perustella näkemyksiään.	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun oma-aloitteisesti ja muiden näkemyksiä huomioon ottaen. Oppilas osaa esittää näkemyksiään pääosin selkeästi perustellen.

<p>T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas oppii ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Hän harjoittelee käyttämään kuvailmaisussaan myös muuta kuin näköaistiin perustuvaa tietoa.</p>	<p>Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen</p>	<p>Oppilas ilmaisee ohjatusti havaintojaan ja ajatuksiaan kuvailmaisun välineillä ja keinoilla.</p>	<p>Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan käyttämällä kuvailmaisun välineitä ja keinoja.</p> <p>Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös jotakin muuta tiedon tuottamisen tapaa.</p>	<p>Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä monipuolisesti kuvailmaisun välineitä ja keinoja.</p> <p>Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös muita tiedon tuottamisen tapoja.</p>	<p>Oppilas osaa syventää havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista kuvailmaisun välineillä ja keinoilla.</p> <p>Oppilas hyödyntää kuvailmaisussaan tavoitteellisesti muita tiedon tuottamisen tapoja.</p>
---	-------------------	--	---	---	---	--	---

Kuvallinen tuottaminen

<p>T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>kuvailmaisun välineisiin ja keinoihin sekä oppii käyttämään niitä monipuolisesti. Hän oppii harjoittelemaan ja kehittämään kuvan tekemisen taitojaan pitkäjänteisesti.</p>	<p>Kuvailmaisun välineiden ja keinojen käyttäminen</p>	<p>Oppilas kokeilee ohjatusti jonkin materiaalin tai tekniikan käyttöä</p>	<p>Oppilas kokeilee ja harjoittelee erilaisten kuvailmaisun välineiden ja keinojen käyttöä.</p> <p>Oppilas käyttää niistä joitakin tehdessään kuvia.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvailmaisussaan.</p> <p>Oppilas kehittää kuvan tekemisen taitojaan.</p>	<p>Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja tarkoituksenmukaisesti kuvallisessa tuottamisessaan.</p> <p>Oppilas harjaannuttaa kuvan tekemisen taitojaan pääosin tavoitteellisesti.</p>
--	-------------------	---	--	--	--	--	---

<p>T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas oppii kehittämään tavoitteellisesti kuvailmaisuaan yksin ja yhteistyössä.</p>	<p>Kuvailmaisun taitojen kehittäminen yksin ja yhteistyössä</p>	<p>Oppilas harjoittelee ohjatusti työskentelyä oman tai yhteisen suunnitelman pohjalta.</p>	<p>Oppilas harjoittelee tavoitteiden asettamista yksin tai yhteistyössä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas kehittää yksittäisiä kuvailmaisun taitojaan tavoitteiden suuntaisesti.</p>	<p>Oppilas osaa asettaa tavoitteita yksin ja yhteistyössä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas kehittää kuvailmaisun taitojaan pääasiallisesti tavoitteiden mukaisesti.</p>	<p>Oppilas osaa asettaa johdonmukaisesti tavoitteita yksin ja yhteistyössä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas kehittää kuvailmaisun taitojaan tavoitteiden mukaisesti.</p>
<p>T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.</p>	<p>Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen</p>	<p>Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin vaikuttamisen keinoa kuvissaan.</p>	<p>Oppilas harjoittelee ja käyttää joitakin vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan näkemyksiään kuvissaan.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan näkemyksiään kuvissaan.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia vaikuttamisen keinoja kuvissaan.</p> <p>Oppilas ilmaisee näkemyksiään kuvissaan ja osallistuu niillä keskusteluun.</p>

Visuaalisen kulttuurin tulkinta							
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Oppilas tarkastelee monipuolisesti erilaisia kuvia. Hän oppii pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta.	Kuvien tarkastelu	Oppilas tarkastelee ohjatusti kuvia sekä pohtii todellisuuden ja fiktion suhdetta jossakin kuvassa.	Oppilas tarkastelee erilaisia kuvia ja huomioi ohjatusti niiden lähtökohtia ja yhteyksiä. Oppilas ilmaisee näkemyksiään todellisuuden ja fiktion suhteesta joissakin kuvissa.	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan. Oppilas kertoo todellisuuden ja fiktion suhteesta erilaisissa kuvissa.	Oppilas osaa tarkastella monipuolisesti sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan. Oppilas kertoo todellisuuden ja fiktion suhteesta erilaisissa kuvissa perustellen näkemyksiään.
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Oppilas tarkastelee visuaalisen kulttuurin merkityksiä eri näkökulmista. Hän oppii käyttämään kuvatulkinna menetelmiä.	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin kuvatulkinna menetelmää tarkastellessaan kuvataidetta tai muuta visuaalista kulttuuria.	Oppilas kokeilee ja harjoittelee kuvatulkinna menetelmiä. Oppilas käyttää ohjatusti jotakin kuvatulkinna menetelmää tarkastellessaan kuvataidetta tai muuta visuaalista kulttuuria.	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvatulkinna menetelmiä. Oppilas kertoo kuvista teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista. Oppilas käyttää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa.	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti kuvatulkinna menetelmiä tulkitessaan kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista. Oppilas hyödyntää tulkintojaan perustellessaan näkemyksiään kuvista keskusteltaessa.

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Oppilas tutustuu kulttuurisiin kuvailmaisun tapoihin. Hän oppii käyttämään niitä omassa kuvailmaisussaan.	Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemus ja käyttäminen	Oppilas tutustuu ja kokeilee ohjatusti jotakin kulttuurista kuvailmaisun tapaa tehdessään kuvia.	Oppilas harjoittelee joitakin kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.	Oppilas käyttää erilaisia kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.	Oppilas osaa soveltaa kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.
---	------------	---	--	--	--	--	--

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Oppilas harjoittelee omien näkemysten esittämistä visuaalisesta kulttuurista ja oppii keskustelemaan siinä ilmenevistä arvoista.	Arvojen tarkasteleminen ja niistä keskusteleminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti visuaalisessa kulttuurissa ilmenevien arvojen tarkastelemista ja niistä keskustelemista.	Oppilas ilmaisee ja tuo keskusteluun joitakin näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Oppilas ilmaisee aktiivisesti näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Oppilas ottaa kantaa visuaalisen kulttuurin arvoista käytävään keskusteluun ja perustelee näkemyksiään.
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuuriseen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia.	Kuvailmaisun valinnat omien näkemysten esittämisessä	Oppilas tuo ohjatusti esille jonkin kulttuurisen moninaisuuden tai kestävään kehityksen näkökulman.	Oppilas huomioi joissakin kuvailmaisunsa sisällöissä tai toimintatavoissa kulttuurisen moninaisuuden ja kestävään kehityksen näkökulmia.	Oppilas huomioi kuvailmaisunsa sisällöissä ja toimintatavoissa kulttuurisen moninaisuuden ja kestävään kehityksen näkökulmia. Oppilas kertoo kuvailmaisun valinnoillaan näkemyksistään.	Oppilas huomioi kuvailmaisunsa sisällöissä ja toimintatavoissa tavoitteellisesti kulttuurisen moninaisuuden ja kestävään kehityksen näkökulmia. Hän perustelee näkemyksiään ja ratkaisujaan.

MUSIIKKI

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3–6

Oppimisen ja osaamisen arviointi musiikissa on luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat opintojen aikaista ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää perusteissa määriteltyjä musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut opetussuunnitelman perusteissa asetetut vuosiluokkien 3–6 musiikin opetuksen tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vuosiluokille 3–6 asetettujen musiikin opetuksen tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Musiikin 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Luokka 3

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Osallisuus								
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan Yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1	Oppilas oppii toimimaan musiikillisten yhteisöjen jäsenenä. Harjoitellaan kuuntelemista ja toisten huomioimista yhteismusisoinnissa. Oppilasta ohjataan osallistumaan aktiivisesti ja rakentavasti ryhmän toimintaan. Oppilas opettelee hyödyntämään musisoinnissa omia vahvuuksiaan.	L2, L6, L7	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas osallistuu musisoivan ryhmän toimintaan yksilöllisen ohjauksen avulla.	Oppilas osallistuu musisointiin ryhmän jäsenenä.	Oppilas osallistuu yhteismusisointiin huomioiden muut ryhmän jäsenet.	Oppilas osallistuu yhteismusisointiin rakentavasti huolehtien osuudestaan sekä kannustaen ja auttaen toisia.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen								
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja soitinsoittimien soitotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulu-taitoaan sekä keho-, rytm-, melodia- ja soitinsoittimien soitotaitojaan musisoivan ryhmän jäsenenä. Äänenkäyttö ja laulaminen Lauletaan monipuolisesti erilaisia lauluja esim. lastenlaulut, suomalaiset perinnelaulut, laululeikit, vuoden kierto ja juhliin liittyvät laulut sekä lauluja eri maista. Tutustutaan moniäänisyyteen esim. laulaen, puhuen, kuunnellen (puhekuoro, kaanon). Lauluja eri oppiaineiden aiheiden mukaan. Soittaminen ja yhteismusisointi Soitinkokeiluja ja ohjausta soittotekniikkaan.	L2	Äänenkäyttö, laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas kokeilee äänenkäytön ja soittamisen mahdollisuuksia yksilöllisen ohjauksen avulla.	Oppilas harjoittelee äänenkäyttöä ja osallistuu yhteislauluun. Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja soitinsoittimia ryhmän jäsenenä.	Oppilas harjoittelee äänenkäyttöä sekä keho-, rytm-, melodia- ja soitinsoittimien soittamista. Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.	Oppilas kehittää äänenkäyttöään ja keho-, rytm-, melodia- ja soitinsoittimien soitotaitoaan sekä osallistuu yhteislauluun ja -soittoon sujuvasti.

		<p>Käytössä olevien soitinten nimeämistä.</p> <p>Vahvistetaan yhteissoittotaitoja keho- ja rytmisoittimilla.</p> <p>Melodiasoittamista (esim. laatat, nokkahuilu, piano) ja yksinkertaisia soittosäestyksiä esim. Kvinttiborduna ja ostinato laattasoittimilla, kanteleilla tai boomwhackereilla.</p> <p>Bändisoittimiin tutustumista mahdollisuuksien mukaan.</p>						
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	<p>Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia ja taiteen maailmaa musiikkiliikunnallisuuden keinoin.</p> <p>Musiikin havainnollistaminen liikkeellä Ohjataan oppilasta monimuotoiseen musiikin keholliseen ilmaisuun esim. liikerytmiikka, luova liikunta, laululeikit ja tanssit.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisemaan kuultua musiikkia liikkuen tai kuvallisen ilmaisun keinoin, rakennetaan mahdollisesti monitaiteellisia kokonaisuuksia.</p>	L1, L2	Musiikki- liikunta	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan.	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan ryhmän jäsenenä.	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.	Oppilas käyttää koko kehon liikettä monipuolisesti ja luovasti musiikin oppimisessa sekä musiikillisessa ilmaisussa ja vuorovaikutuksessa
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääni-ympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteleluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	<p>Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääniympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun.</p> <p>Kuunteleminen Tutustutaan kuuntelemalla erilaisiin soittimiin: jousisoittimet sekä yleisimmät puu- ja vaskipuhaltimet.</p> <p><u>Kuunteluvinkkejä:</u> - Grieg: Peer Gynt, - Sibelius: Finlandia,</p>	L2	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee ääni-ympäristöä ja musiikkia.	Oppilas kuuntelee ääni-ympäristöä ja musiikkia ja tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään.	Oppilas kuuntelee keskittyneesti ääni-ympäristöä ja musiikkia, tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään ja esittää kuulemansa huomioita.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia, tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään ja keskustelee havainnoistaan.

		- Mozart: Pieni yösoitto, - Smetana: Moldau, - Musorgski: Näyttelykuvia						
T5 rohkaista oppilasta Improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttaa pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisiakoko naisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintä-tekniologiaa käyttäen	S1, S2, S4	Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin äänillä leikkien, kokeillen ja improvisoiden sekä säveltäen tai työskentelemällä taiteidenvälisesti. Hän käyttää tieto- ja viestintätekniologiaa musiikin tekemisessä. Keksitään omia rytmejä ja liikkeitä sekä pieniä melodioita. Monialaisissa kokonaisuuksissa voidaan integroida eri taiteenaloja esim. draama, kuva, runo, tanssi, tarina.	L1, L2, L5, L6	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas kokeilee joitakin musiikki-tekniologia työkaluja opettajan yksilöllisen ohjauksen avulla.	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin tuottaen yksittäisiä musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas kokeilee musiikki-tekniologia mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.	Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä luovan tuottamisen prosessissa. Oppilas osaa ohjatusti hyödyntää musiikki-tekniologia tarjoamia mahdollisuuksia yksin tai ryhmän jäsenenä.	Oppilas käyttää musiikillisia tai Muita äänellisiä elementtejä kehittäen ja toteuttaen musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas käyttää musiikki-tekniologia tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito								
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S3, S4	Oppilas tarkastelee musiikillisia kokemuksiaan sekä musiikillisen maailman monimuotoisuutta. Harjoitellaan musiikillisten kokemusten tarkastelua musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä. Opetellaan ymmärtämään musiikillisen maailman monimuotoisuutta, lähtökohtana ryhmän oman ympäristön kulttuurinen monimuotoisuus. Hyödynnetään kulttuuripolun mahdollisuuksia.	L2	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas tunnistaa joitakin musiikin esteettisiä, ajallisia ja kulttuurisia piirteitä.	Oppilas kertoo musiikillisista havainnoistaan sekä tunnistaa joitakin musiikin esteettisiä, ajallisia ja kulttuurisia piirteitä.	Oppilas kertoo ja esittää näkemyksiä musiikillisista havainnoistaan sekä musiikin esteettisistä, ajallisista ja kulttuurisista merkityksistä.	Oppilas esittää perusteltuja näkemyksiä ja osallistuu keskusteluun musiikillisista havainnoista sekä musiikin esteettisiä, ajallisista ja kulttuurisista merkityksistä.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikki-käsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin	S2	Oppilas käyttää musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja musiikillisessa toiminnassa. Rytmi Rytmisten taitojen harjoittamista ja	L4	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa joitakin musiikki-käsitteitä ja musiikin merkintätapoja.	Oppilas tunnistaa joitakin musiikki-käsitteitä ja musiikin merkintätapoja ja osaa musisoida niiden mukaisesti.	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoidessaan.	Oppilas käyttää ja soveltaa opiskeltuja musiikki-käsitteitä ja musiikin merkintätapoja musiikillisessa toiminnassa.

yhteydessä		<p>tutustumista musisoiden eri tahtilajeihin esim. 2/4, 3/4, 4/4, 5/4 (Kalevala). Kokonuotti, puolinuotti, neljäsosanuotti ja kahdeksasosanuotti sekä niitä vastaavat tauot.</p> <p>Melodia Nuotit c¹- c² nuottiviivastolla. Harmonia: duuri - molli. Lisäksi sointumerkkeihin tutustumista.</p> <p>Dynamiikka Piano - forte, diminuendo - Crescendo</p> <p>Muoto säe, säkeistö - kertosäe, A- ja B-osat</p>						
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa								
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	<p>Oppilas huolehtii musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. Hän tunnistaa musiikin ja Ääniympäristön vaikutuksia mielialaan ja hyvinvointiin.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään soittimia ja musiikkilaitteita tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti.</p>	L3	<p>Soitinten ja laitteiden turvallinen käyttö.</p> <p><i>Lisäksi oppilasta ohjataan pohtimaan ääneen ja musiikkiin liittyviä kokemuksiaan, mutta tätä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.</i></p>	Oppilas noudattaa kulloinkin annettavia turvallisuusohjeita käyttäessään laitteita ja soittimia.	Oppilas toimii turvallisuusohjeiden mukaisesti käyttäessään laitteita ja soittimia.	Oppilas osaa käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti.	Oppilas osaa käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti ja huolehtia musisointi- ja ääniympäristönturvallisuudesta.
Oppimaan oppiminen musiikissa								
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja	S1-S4	Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen musiikilliselle oppimiselleen sekä arvioi taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiinsa.	L1	Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas kehittää osaamistaan opettajan tukemana jollakin musiikillisen osaamisen osa-alueella	Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla sekä harjoittelee tavoitteiden asettamista ja edistymisen	Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla sekä osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja edistymisen	Oppilas asettaa tavoitteita musiikilliselle osaamiselleen ja työskentelee niiden mukaisesti. Oppilas arvioi toimintaansa ja

arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin		Kehitetään musiikillisia taitoja pitkäjänteisen harjoittelun kautta, esim. musiikkiesitysten harjoittaminen ja valmistaminen tapahtumiin ja juhliin. Harjoitellaan musiikillisten tuotosten viimeistelyä.			annetun tavoitteen suuntaisesti.	arviointia yhteismusisoinnissa.	arviointiin yhteismusisoinnissa	mukauttaa työskentelyään tavoitteidensa pohjalta.
--	--	---	--	--	----------------------------------	---------------------------------	---------------------------------	---

Luokka 4

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Osallisuus								
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan Yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1	Oppilas oppii toimimaan musiikillisten yhteisöjen jäsenenä. Harjoitellaan kuuntelemista ja toisten huomioimista yhteismusisoinnissa. Oppilasta ohjataan osallistumaan aktiivisesti ja rakentavasti ryhmän toimintaan. Oppilas opettelee hyödyntämään musisoinnissa omia vahvuuksiaan.	L2, L6, L7	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas osallistuu musisoivan ryhmän toimintaan yksilöllisen ohjauksen avulla.	Oppilas osallistuu musisointiin ryhmän jäsenenä.	Oppilas osallistuu yhteismusisointiin huomioiden muut ryhmän jäsenet.	Oppilas osallistuu yhteismusisointiin rakentavasti huolehtien osuudestaan sekä kannustaen ja auttaen toisia.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen								
T2 ohjata oppilasta luontevaan	S1-S4	Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja	L2	Äänenkäyttö, laulaminen ja	Oppilas kokeilee äänenkäytön ja	Oppilas harjoittelee	Oppilas harjoittelee äänenkäyttöä sekä	Oppilas kehittää äänenkäyttöään ja

<p>äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja soitinsoittimien soitotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä</p>	<p>laulu-taitoaan sekä keho-, rytm-, melodia- ja soitinsoittimien Soittotaitojaan musisoivan ryhmän jäsenenä.</p> <p>Äänenkäyttö ja laulaminen Lauletaan monipuolisesti erilaisia lauluja esim. lastenlaulut, suomalaiset perinnelaulut, laululeikit, vuoden kiertoon ja juhliin liittyvät laulut sekä lauluja eri maista.</p> <p>Tutustutaan moniäänisyyteen esim. laulaen, puhuen, kuunnellen (puhekuoro, kaanon). Lauluja eri oppiaineiden aiheiden mukaan</p> <p>Soittaminen ja yhteismusisointi Soitinkokeiluja ja ohjausta soittotekniikkaan.</p> <p>Käytössä olevien soitinten nimeämistä.</p> <p>Vahvistetaan yhteissoittotaitoja keho- ja rytmisoittimilla.</p> <p>Melodiasoittamista (esim. laatat, nokkahuilu, piano) ja</p>		<p>soittaminen ryhmän jäsenenä</p>	<p>soittamisen mahdollisuuksia yksilöllisen ohjauksen avulla.</p>	<p>äänenkäyttöä ja osallistuu yhteislauluun. Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja Soitinsoitinryhmän jäsenenä.</p>	<p>keho-, rytm-, melodia- ja soitinsoittimien soittamista.</p> <p>Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.</p>	<p>keho-, rytm-, melodia- ja soitinsoittimien soitto-taitoaan sekä osallistuu yhteislauluun ja -soittoon sujuvasti.</p>
--	---	--	---	---	---	---	---

		<p>yksinkertaisia soittosäestyksiä esim. Kvinttiborduna ja ostinato laatta-soittimilla, kanteleilla tai boomwhackereilla.</p> <p>Bändisoittimiin tutustumista mahdollisuuksien mukaan.</p>						
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	<p>Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia ja taiteen maailmaa musiikkiliikunnallisuuden keinoin.</p> <p>Musiikin havainnollistaminen liikkeellä Ohjataan oppilasta monimuotoiseen musiikin keholliseen ilmaisuun esim. liikerytmiikka, luova liikunta, laululeikit ja tanssit.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisemaan kuultua musiikkia liikkuen tai kuvallisen ilmaisun keinoin, rakennetaan mahdollisesti monitaiteellisia kokonaisuuksia.</p>	L1, L2	Musiikki-liikunta	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan.	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan ryhmän jäsenenä.	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.	Oppilas käyttää koko kehon liikettä monipuolisesti ja luovasti musiikin oppimisessa sekä musiikillisessa ilmaisussa ja vuorovaikutuksessa.
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääniympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään	L2	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään.	Oppilas kuuntelee keskittyneesti ääniympäristöä ja musiikkia, tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään ja esittää kuulemastaan	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia, tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään ja keskustelee havainnoistaan.

		<p>keskusteluun.</p> <p>Kuunteleminen Tutustutaan kuuntelemalla erilaisiin soittimiin: jousisoittimet sekä yleisimmät puu- ja vaskipuhaltimet.</p> <p><u>Kuunteluvinkkejä:</u> - Grieg: Peer Gynt, - Sibelius: Finlandia, - Mozart: Pieni yösoitto, - Smetana: Moldau, - Musorgski: Näyttelykuvia</p>					huomioita.	
T5 rohkaista oppilasta Improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintä-tekniologiaa käyttäen	S1, S2, S4	<p>Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin äänillä leikkien, kokeillen ja improvisoiden sekä säveltäen tai työskentelemällä taiteiden välisesti.</p> <p>Hän käyttää tieto- ja viestintätekniologiaa musiikin tekemisessä.</p> <p>Keksitään omia rytmejä ja liikkeitä sekä pieniä melodioita.</p> <p>Monialaisissa kokonaisuuksissa voidaan integroida eri taiteenaloja esim. draama, kuva, runo, tanssi, tarina.</p>	L1, L2, L5, L6	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaisemisen eri keinoin	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas kokeilee joitakin musiikki-tekniologiaan työkaluja opettajan yksilöllisen ohjauksen avulla.	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin tuottaen yksittäisiä musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas kokeilee musiikki-tekniologiaan mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.	Oppilas käyttää käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä luovan tuottamisen prosessissa. Oppilas osaa ohjatusti hyödyntää musiikki-tekniologiaan tarjoamia mahdollisuuksia yksin tai ryhmän jäsenenä.	Oppilas käyttää käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäen ja toteuttaen musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas käyttää musiikki-tekniologiaan tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito								

<p>T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta</p>	<p>S3, S4</p>	<p>Oppilas tarkastelee musiikillisia kokemuksiaan sekä musiikillisen maailman monimuotoisuutta.</p> <p>Harjoitellaan musiikillisten kokemusten tarkastelua musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä.</p> <p>Opetellaan ymmärtämään musiikillisen maailman monimuotoisuutta, lähtökohtana ryhmän oman ympäristön kulttuurinen monimuotoisuus.</p> <p>Hyödynnetään kulttuuripolun mahdollisuuksia.</p>	<p>L2</p>	<p>Musiikin merkitysten havainnointi</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin musiikin esteettisiä, ajallisia ja kulttuurisia piirteitä.</p>	<p>Oppilas kertoo musiikillisista havainnoistaan sekä tunnistaa joitakin musiikin esteettisiä, ajallisia ja kulttuurisia piirteitä.</p>	<p>Oppilas kertoo ja esittää näkemyksiä musiikillisista havainnoistaan sekä musiikin esteettisistä, ajallisista ja kulttuurisista merkityksistä.</p>	<p>Oppilas esittää perusteltuja näkemyksiä ja osallistuu keskusteluun musiikillisista havainnoista sekä musiikin esteettisiä, ajallisista ja kulttuurisista merkityksistä.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas käyttää musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja musiikillisessa toiminnassa.</p> <p>Rytmi Rytmisten taitojen harjoittamista ja tutustumista musisoiden eri tahtilajeihin esim. 2/4, 3/4, 4/4, 5/4 (Kalevala). Kokonuotti, puolinuotti, neljäsosanuotti ja</p>	<p>L4</p>	<p>Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja.</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja ja osaa musisoida niiden mukaisesti.</p>	<p>Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoidessaan.</p>	<p>Oppilas käyttää ja soveltaa opiskeltuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja musiikillisessa toiminnassa.</p>

		<p>kahdeksasosanuotti sekä niitä vastaavat tauot.</p> <p>Melodia Nuotit c' - c² nuottiviivastolla. Harmonia: duuri - molli. Lisäksi sointumerkkeihin tutustumista.</p> <p>Dynamiikka Piano - forte, diminuendo - Crescendo</p> <p>Muoto säe, säkeistö - kertosäe, A- ja B-osat</p>						
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa								
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	<p>Oppilas huolehtii musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. Hän tunnistaa musiikin ja Ääniympäristön vaikutuksia mielialaan ja hyvinvointiin.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään soittimia ja musiikkilaitteita tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti.</p>	L3	<p>Soitinten ja laitteiden turvallinen käyttö.</p> <p><i>Lisäksi oppilasta ohjataan pohtimaan ääneen ja musiikkiin liittyviä kokemuksiaan, mutta tätä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.</i></p>	Oppilas noudattaa kulloinkin annettavia turvallisuusohjeita käyttäessään laitteita ja soittimia.	Oppilas toimii turvallisuusohjeiden mukaisesti käyttäessään laitteita ja soittimia.	Oppilas osaa käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti.	Oppilas osaa käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti ja huolehtia musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.
Oppimaan oppiminen musiikissa								
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	S1-S4	Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden	L1	Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas kehittää osaamistaan opettajan tukemana jollakin musiikillisen osaamisen osa-alueella annetun	Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla sekä harjoittelee tavoitteiden asettamista ja	Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla sekä osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja	Oppilas asettaa tavoitteita musiikilliselle osaamiselleen ja työskentelee niiden mukaisesti. Oppilas arvioi

		<p>asettamiseen musiikilliselle oppimiselle sekä arvioi taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiin.</p> <p>Kehitetään musiikillisia taitoja pitkäjänteisen harjoittelun kautta, esim. musiikkiesitysten harjoittaminen ja valmistaminen tapahtumiin ja juhliin. Harjoitellaan musiikillisten tuotosten viimeistelyä.</p>			tavoitteen suuntaisesti.	edistymisen arviointia yhteismusisoinnissa.	edistymisen arviointiin yhteismusisoinnissa	toimintaansa ja mukauttaa työskentelyään tavoitteidensa pohjalta.
--	--	--	--	--	--------------------------	---	---	---

Luokka 5

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Osallisuus								
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1	<p>Oppilas oppii toimimaan musiikillisten yhteisöjen jäsenenä.</p> <p>Harjoitellaan kuuntelemista ja toisten huomioimista yhteismusisoinnissa.</p> <p>Oppilasta ohjataan osallistumaan aktiivisesti ja rakentavasti ryhmän toimintaan.</p>	L2, L6, L7	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas osallistuu musisoivan ryhmän toimintaan yksilöllisen ohjauksen avulla.	Oppilas osallistuu musisointiin ryhmän jäsenenä.	Oppilas osallistuu yhteismusisointiin huomioiden muut ryhmän jäsenet.	Oppilas osallistuu yhteismusisointiin rakentavasti huolehtien osuudestaan sekä kannustaen ja auttaen toisia.

		Oppilas opettelee hyödyntämään musisoinnissa omia vahvuuksiaan.						
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen								
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	<p>Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitojaan musisoivan ryhmän jäsenenä.</p> <p>Äänenkäyttö ja laulaminen Valitaan monipuolista ohjelmistoa eri musiikkityyleistä ja -lajeista esim. -näyttämö- ja elokuvamusiikki, - lauluja eri musiikkikulttuureista, - populaarimusiikki, - kansanmusiikki.</p> <p>Ryhmän taitojen lisääntyessä harjoitellaan myös moniäänisiä lauluja esim. kaanon.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin äänenkäyttö- ja laulutapoihin kuuntelemalla ja kokeilemalla.</p> <p>Lauluja eri oppiaineiden aiheiden mukaan (YM, UE, HI).</p> <p><u>Paikallisia lauluvinkkejä:</u> - Savolaisen laulu, - Balladi Olavinlinnasta, - Savonlinna-valssi, - Joulun kellot (san. Helmi Auvinen)</p> <p>Soittaminen ja</p>	L2	Äänenkäyttö, laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas kokeilee äänenkäytön ja soittamisen mahdollisuuksia yksilöllisen ohjauksen avulla.	Oppilas harjoittelee äänenkäyttöä ja osallistuu yhteislauluun. Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointu -soittimia ryhmän jäsenenä.	Oppilas harjoittelee äänenkäyttöä sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointu-soittimien soittamista. Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.	Oppilas kehittää äänenkäyttöään ja keho-, rytm-, melodia- ja sointu -soittimien soittotaitoaan sekä osallistuu yhteislauluun ja -soittoon sujuvasti.

		<p>yhteismusisointi Vahvistetaan yhteissoittotaitoja ja soittotekniikkaa.</p> <p>Säestysrytmejä eri soittimilla. Soitusäestystä ja sointumerkeistä soittamista esim. bändisoittimia käyttäen. Ryhmän taitojen karttuessa lisätään soitto-ohjelmiston haasteellisuutta (esim. - sointutehot, - melodiasoitto, - ostinatot/riffit, - soitinsoolot, -improvisaatiot).</p>						
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	<p>Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia ja taiteen maailmaa musiikkiliikunnallisuuden keinoin.</p> <p>Ohjataan oppilasta monimuotoiseen musiikin keholliseen ilmaisuun esim. -liikerytmiikka, - luova liikunta, - laululeikit ja - tanssit.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisemaan kuultua musiikkia liikkuen tai kuvallisen ilmaisun keinoin, rakennetaan mahdollisesti monitaiteellisia Kokonaisuuksia.</p>	L1, L2	Musiikki- liikunta	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan.	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan ryhmän jäsenenä.	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.	Oppilas käyttää koko kehon liikettä monipuolisesti ja luovasti musiikin oppimisessa sekä musiikillisessa ilmaisussa ja vuorovaikutuksessa.
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä	S1-S4	Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääniympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun.	L2	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään.	Oppilas kuuntelee keskittyneesti ääniympäristöä ja musiikkia, tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään ja esittää	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia, tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään ja keskustelee havainnoistaan.

jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä		<p>Kuuntelu Tutustutaan sinfoniaorkesteriin ja sen soittimiin ja niiden sointiväriihin. Tutustutaan ihmisen äänialoihin kuuntelemalla. Kuunnellaan näytteitä eri musiikkikulttuureista.</p> <p><u>Kuunteluvinkejä:</u> - Mozart: Taikahuilu, - Mozart: Sinfonia nro 40, - - Sibelius: Valse Triste, - Beethoven: Sinfonia nro 5, - Gershwin: Rhapsody in Blue, - Stravinsky: Tulilintu</p>					kuulemastaan huomioita.	
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1, S2, S4	<p>Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin äänillä leikkien, kokeillen ja improvisoiden sekä säveltäen tai työskentelemällä taiteidenvälisesti.</p> <p>Hän käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa musiikin tekemisessä.</p> <p>Kannustetaan oppilasta musiikilliseen keksintään esim. tekemällä pienimuotoisia improvisaatioita (esim. pentatonisella asteikolla), sävellyksiä, äänimaisemia, liikeimprovisaatioita ja -liikesarjoja.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa.</p> <p>Monialaisissa kokonaisuuksissa voidaan</p>	L1, L2, L5, L6	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas kokeilee joitakin musiikki-tekniologiatyökaluja opettajan yksilöllisen ohjauksen avulla.	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin tuottaen yksittäisiä musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas kokeilee musiikki-tekniologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.	Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä luovan tuottamisen prosessissa. Oppilas osaa ohjatusti hyödyntää musiikki-tekniologian tarjoamia mahdollisuuksia yksin tai ryhmän jäsenenä.	Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäen ja toteuttaen musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas käyttää musiikki-tekniologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.

		integroida eri taiteenaloja esim. draama, kuva, runo, tanssi, tarina.						
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito								
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S3, S4	Oppilas tarkastelee musiikillisia kokemuksiaan sekä musiikillisen maailman monimuotoisuutta. Kuunnellaan musiikkia eri aikakausilta ja kulttuureista. Kannustetaan oppilasta jäsentämään ja ilmentämään musiikin herättämiä ajatuksia, mielikuvia, tunteita. Opetellaan ymmärtämään ja hyväksymään musiikillisen maailman monimuotoisuutta.	L2	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas tunnistaa joitakin musiikin esteettisiä, ajallisia ja kulttuurisia piirteitä.	Oppilas kertoo musiikillisista havainnoistaan sekä tunnistaa joitakin musiikin esteettisiä, ajallisia ja kulttuurisia piirteitä.	Oppilas kertoo ja esittää näkemyksiä musiikillisista havainnoistaan sekä musiikin esteettisistä, ajallisista ja kulttuurisista merkityksistä.	Oppilas esittää perusteltuja näkemyksiä ja osallistuu keskusteluun musiikillisista havainnoista sekä musiikin esteettisiä, ajallisista ja kulttuurisista merkityksistä.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S2	Oppilas käyttää musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja musiikillisessa toiminnassa. Rytmi Harjoitellaan rytmisiä taitoja monipuolisesti eri tahtilajeissa esim. 2/4, 3/4, 6/8, 4/4, 5/4. Tutustutaan rytmiseen monimuotoisuuteen esim. - synkooppi, - kolmimuunteisuus, - polyrytmiikka. Aikaisempien aika-arvojen lisäksi tutustutaan pisteellisiin nuotteihin ja trioliin. Melodia C-duuriasteikon lisäksi	L4	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa joitakin musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja.	Oppilas tunnistaa joitakin musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja ja osaa musisoida niiden mukaisesti.	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoidessaan.	Oppilas käyttää ja soveltaa opiskeltuja musiikki-käsitteitä ja musiikin merkintätapoja musiikillisessa toiminnassa.

		<p>tutustutaan ylennys- ja alennusmerkkien käyttöön.</p> <p>Harmonia Harjoitellaan sointumerkkien käyttöä.</p> <p>Dynamiikka pp - ff</p> <p>Muoto Intro - säkeistö - kertosäe.</p> <p>Klassisen musiikin sävellysmuotoihin tutustuminen esim. sinfonia, sonaatti, konsertto.</p>						
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa								
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	<p>Oppilas huolehtii musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. Hän tunnistaa musiikin ja ääniympäristön vaikutuksia mielialaan ja hyvinvointiin.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään soittimia ja musiikkilaitteita tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti.</p>	L3	<p>Soitinten ja laitteiden turvallinen käyttö</p> <p><i>Lisäksi oppilasta ohjataan pohtimaan ääneen ja musiikkiin liittyviä kokemuksiaan, mutta tätä ei käytetä arvosanan muodostamisen Perusteena.</i></p>	Oppilas noudattaa kulloinkin annettavia turvallisuusohjeita käyttäessään laitteita ja soittimia.	Oppilas toimii turvallisuusohjeiden mukaisesti käyttäessään laitteita ja soittimia.	Oppilas osaa käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti.	Oppilas osaa käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti ja huolehtia musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.
Oppimaan oppiminen musiikissa								
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edisty-	S1-S4	Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen musiikilliselle oppimiselleen sekä arvioi taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiin.	L1	Oppimaan oppiminen ja työskentely-taidot	Oppilas kehittää osaamistaan opettajan tukemana jollakin musiikillisen osaamisen osa-alueella annetun tavoitteen suuntaisesti.	Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla sekä harjoittelee tavoitteiden asettamista ja edistymisen arviointia yhteis-	Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla sekä osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja edistymisen arviointiin	Oppilas asettaa tavoitteita musiikilliselle osaamiselleen ja työskentelee niiden mukaisesti. Oppilas arvioi toimintaansa ja

mistään suhteessa tavoitteisiin		Kehitetään musiikillisia taitoja pitkäjänteisen harjoittelun kautta, esim. musiikkiesitysten harjoittaminen ja valmistaminen tapahtumiin ja juhliin. Harjoitellaan musiikillisten tuotosten viimeistelyä.				musisoinnissa.	yhteis-musisoinnissa	mukauttaa työskentelyään tavoitteidensa pohjalta.
---------------------------------	--	--	--	--	--	----------------	----------------------	---

Luokka 6

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Osallisuus								
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1	Oppilas oppii toimimaan musiikillisten yhteisöjen jäsenenä. Harjoitellaan kuuntelemista ja toisten huomioimista yhteismusisoinnissa. Oppilasta ohjataan osallistumaan aktiivisesti ja rakentavasti ryhmän toimintaan. Oppilas opettelee hyödyntämään musisoinnissa omia Vahvuuksiaan.	L2, L6, L7	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas osallistuu musisoivan ryhmän toimintaan yksilöllisen ohjauksen avulla.	Oppilas osallistuu musisointiin ryhmän jäsenenä.	Oppilas osallistuu yhteis-musisointiin huomioiden muut ryhmän jäsenet.	Oppilas osallistuu yhteismusisointiin rakentavasti huolehtien osuudestaan sekä kannustaen ja auttaen toisia.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen								
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-,	S1-S4	Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä keho-, rytmii-, melodia- ja sointusoitinten	L2	Äänenkäyttö, laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas kokeilee äänenkäytön ja soittamisen mahdollisuuksia yksilöllisen	Oppilas harjoittelee äänenkäyttöä ja osallistuu yhteislauluun. Oppilas soittaa	Oppilas harjoittelee äänenkäyttöä sekä keho-, rytmii-, melodia- ja sointu -soittimien	Oppilas kehittää äänenkäyttöään ja keho-, rytmii-, melodia- ja sointu -soittimien

<p>rytmi-, melodia- ja sointu -soittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä</p>		<p>soittotaitojaan musisoivan ryhmän jäsenenä.</p> <p>Äänenkäyttö ja laulaminen Valitaan monipuolista ohjelmistoa eri musiikkityyleistä ja -lajeista esim. -näyttämö- ja elokuvamusiikki, - lauluja eri musiikkikulttuureista, - populaarimusiikki, - kansanmusiikki.</p> <p>Ryhmän taitojen lisääntyessä harjoitellaan myös moniäänisiä lauluja esim. kaanon.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin äänenkäyttö- ja laulutapoihin kuuntelemalla ja kokeilemalla.</p> <p>Lauluja eri oppiaineiden aiheiden mukaan (YM, UE, HI).</p> <p><u>Paikallisia lauluvinkkejä:</u> - Savolaisen laulu, - Balladi Olavinlinnasta, - Savonlinna-valssi, - Joulun kellot (san. Helmi Auvinen)</p> <p>Soittaminen ja yhteismusisointi Vahvistetaan yhteissoittotaitoja ja soittotekniikkaa.</p> <p>Säestysrytmejä eri soittimilla. Sointusäestystä ja sointumerkeistä soittamista esim.</p>			<p>ohjauksen avulla.</p>	<p>keho-, rytmi-, melodia- ja sointu -soittimia ryhmän jäsenenä.</p>	<p>soittamista. Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.</p>	<p>soittotaitoaan sekä osallistuu yhteislauluun ja -soittoon sujuvasti.</p>
---	--	---	--	--	--------------------------	--	---	---

		bändisoittimia käyttäen. Ryhmän taitojen karttuessa lisätään soitto-ohjelmiston haasteellisuutta (esim. - sointutehot, - melodiasoitto, - ostinatot/riffit, - soitinsoolot, -improvisaatiot).						
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia ja taiteen maailmaa musiikkiliikunnallisuuden keinoin. Ohjataan oppilasta monimuotoiseen musiikin keholliseen ilmaisuun esim. - liikerytmiikka, - luova liikunta, - laululeikit ja - tanssit. Harjoitellaan ilmaisemaan kuultua musiikkia liikkuen tai kuvallisen ilmaisun keinoin, rakennetaan mahdollisesti monitaiteellisia Kokonaisuuksia.	L1, L2	Musiikki- liikunta	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan.	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan ryhmän jäsenenä.	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.	Oppilas käyttää koko kehon liikettä monipuolisesti ja luovasti musiikin oppimisessa sekä musiikillisessa ilmaisussa ja vuorovaikutuksessa.
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääni-ympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääniympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun. Kuuntelu Tutustutaan sinfoniaorkesteriin ja sen soittimiin ja niiden sointiväriihin. Tutustutaan ihmisen äänialoihin kuuntelemalla.	L2	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään.	Oppilas kuuntelee keskittyneesti ääniympäristöä ja musiikkia, tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään ja esittää kuulemastaan huomioita.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia, tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään ja keskustelee havainnoistaan.

		<p>Kuunnellaan näytteitä eri musiikkikulttuureista.</p> <p><u>Kuunteluvinkkejä:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mozart: Taikahuilu, - Mozart: Sinfonia nro 40, - Sibelius: Valse Triste, - Beethoven: Sinfonia nro 5, - Gershwin: Rhapsody in Blue, - Stravinsky: Tullilintu 						
<p>T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen</p>	<p>S1, S2, S4</p>	<p>Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin äänillä leikkien, kokeillen ja improvisoiden sekä säveltäen tai työskentelemällä taiteidenvälisesti.</p> <p>Hän käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa musiikin tekemisessä.</p> <p>Kannustetaan oppilasta musiikilliseen keksintään esim. - tekemällä pienimuotoisia improvisaatioita (esim. pentatonisella asteikolla), sävellyksiä, äänimaisemia, liikeimprovisaatioita ja -liikesarjoja.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa.</p> <p>Monialaisissa kokonaisuuksissa voidaan integroida eri taiteenaloja esim. draama, kuva, runo, tanssi, tarina.</p>	<p>L1, L2, L5, L6</p>	<p>Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin</p>	<p>Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas kokeilee joitakin musiikki-tekniikoita opettajan yksilöllisen ohjauksen avulla.</p>	<p>Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin tuottaen yksittäisiä musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas kokeilee musiikki-tekniikoita mahdollisuuksien mukaan musiikin tekemisessä.</p>	<p>Oppilas käyttää musiikillisiä tai muita äänellisiä elementtejä luovan tuottamisen prosessissa. Oppilas osaa ohjatusti hyödyntää musiikki-tekniikoita tarjoamia mahdollisuuksia yksin tai ryhmän jäsenenä.</p>	<p>Oppilas käyttää musiikillisiä tai muita äänellisiä elementtejä kehittäen ja toteuttaen musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas käyttää musiikkitekniikoita tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.</p>
<p>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito</p>								

<p>T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta</p>	<p>S3, S4</p>	<p>Oppilas tarkastelee musiikillisia kokemuksiaan sekä musiikillisen maailman monimuotoisuutta.</p> <p>Kuunnellaan musiikkia eri aikakausilta ja kulttuureista.</p> <p>Kannustetaan oppilasta jäsentämään ja ilmentämään musiikin herättämiä ajatuksia, mielikuvia, tunteita.</p> <p>Opetellaan ymmärtämään ja hyväksymään musiikillisen maailman monimuotoisuutta.</p>	<p>L2</p>	<p>Musiikin merkitysten havainnointi</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin musiikin esteettisiä, ajallisia ja kulttuurisia piirteitä.</p>	<p>Oppilas kertoo musiikillisista havainnoistaan sekä tunnistaa joitakin musiikin esteettisiä, ajallisia ja kulttuurisia piirteitä.</p>	<p>Oppilas kertoo ja esittää näkemyksiä musiikillisista havainnoistaan sekä musiikin esteettisistä, ajallisista ja kulttuurisista merkityksistä.</p>	<p>Oppilas esittää perusteltuja näkemyksiä ja osallistuu keskusteluun musiikillisista havainnoista sekä musiikin esteettisiä, ajallisista ja kulttuurisista merkityksistä.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas käyttää musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja musiikillisessa toiminnassa.</p> <p>Rytmi Harjoitellaan rytmisiä taitoja monipuolisesti eri tahtilajeissa esim. 2/4, 3/4, 6/8, 4/4, 5/4.</p> <p>Tutustutaan rytmiseen monimuotoisuuteen esim. - synkooppi, - kolmimuunteisuus, - polyrytmikka.</p> <p>Aikaisempien aika-arvojen lisäksi tutustutaan pisteellisiin nuotteihin ja trioliin.</p> <p>Melodia C-duuriasteikon lisäksi tutustutaan ylennys- ja alennusmerkkien käyttöön.</p>	<p>L4</p>	<p>Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja.</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja ja osaa musisoida niiden mukaisesti.</p>	<p>Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoidessaan.</p>	<p>Oppilas käyttää ja soveltaa opiskeltuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja musiikillisessa toiminnassa.</p>

		<p>Harmonia Harjoitellaan sointumerkkien käyttöä.</p> <p>Dynamiikka pp - ff</p> <p>Muoto Intro - säkeistö - kertosäe.</p> <p>Klassisen musiikin sävellysmuotoihin tutustuminen esim. sinfonia, sonaatti, konsertto.</p>						
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa								
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	<p>Oppilas huolehtii musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. Hän tunnistaa musiikin ja ääniympäristön vaikutuksia mielialaan ja hyvinvointiin.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään soittimia ja musiikkilaitteita tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti.</p>	L3	<p>Soitinten ja laitteiden turvallinen käyttö</p> <p><i>Lisäksi oppilasta ohjataan pohtimaan ääneen ja musiikkiin liittyviä kokemuksiaan, mutta tätä ei käytetä arvosanan muodostamiseen Perusteena.</i></p>	Oppilas noudattaa kulloinkin annettavia turvallisuusohjeita käyttäessään laitteita ja soittimia.	Oppilas toimii turvallisuusohjeiden mukaisesti käyttäessään laitteita ja soittimia.	Oppilas osaa käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti.	Oppilas osaa käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti ja huolehtia musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.
Oppimaan oppiminen musiikissa								
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään	S1-S4	<p>Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen musiikilliselle oppimiselle sekä arvioi taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiinsa.</p> <p>Kehitetään musiikillisia</p>	L1	Oppimaan oppiminen ja työskentely-taidot	Oppilas kehittää osaamistaan opettajan tukemana jollakin musiikillisenosaamisen osa-alueella annetun tavoitteen suuntaisesti.	Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla sekä harjoittelee tavoitteiden asettamista ja edistymisen arviointia yhteis-	Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla sekä osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja edistymisen arviointiin yhteis-	Oppilas asettaa tavoitteita musiikilliselle osaamiselleen ja työskentelee niiden mukaisesti. Oppilas arvioi toimintaansa ja mukauttaa

suhteessa tavoitteisiin		taitoja pitkäjänteisen harjoittelun kautta, esim. musiikkiesitysten harjoittaminen ja valmistaminen tapahtumiin ja juhliin. Harjoitellaan musiikillisten tuotosten Viimeistelyä.					musisoinnissa.	musisoinnissa	työskentelyään tavoitteidensa pohjalta.
-------------------------	--	---	--	--	--	--	----------------	---------------	---

KÄSITYÖ – VUOSILUOKAT 3-6

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestäväen kehityksen näkökulmista.

Laaja-alainen osaaminen käsityössä

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyviä tietoja, taitoja, arvoja, asenteita sekä tahdon muodostamaa kokonaisuutta tavoitellaan käsityön oppiaineessa, kuten muissakin oppiaineissa, yleisen perustetekstin mukaisesti. Tässä paikallisessa tarkennuksessa pohditaan yhteyttä laaja-alaiseen osaamiseen nimenomaan käsityö-oppiaineen näkökulmasta. Käsityö kuuluu yhtenä oppiaineena taito- ja taideaineiden kokonaisuuteen, jossa erilaisten taitojen laaja-alainen osaaminen korostuu ja asennoituminen käsillä tekemiseen, motivoituneisuus ja tahto tehdä asioita ohjaavat ajattelua sekä oppimaan oppimista. **Näihin laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin käsityössä pyritään kullakin vuosiluokalla huomioiden oppilaiden kehitystaso.**

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelu ja oppimaan oppiminen painottuvat käsitöiden tekemisessä kokemukselliseen oppimiseen sekä tutkivan ja luovan työskentelyotteen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erilaisista käsityömateriaaleista ja tekniikoista kokeillen sekä luovaa ongelmanratkaisukykyä harjoittaen. Käsityöhön liittyviin tietoihin ja taitoihin perehdytään monipuolisesti ja eri näkökulmista. Tietojen ja taitojen oppimisessa hyödynnetään kirjoitetun tiedon lisäksi käsityöntekijöiden ja opettajien ammattitaitoa ja hiljaista tietoa.

Tavoitteena on, että oppilaat ymmärtäisivät sen, että on erilaisia tapoja suunnitella ja valmistaa erilaisia käsityötuotteita. Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan omiin valintoihinsa ja näkemyksiinsä käsityöprosessin vaiheissa samalla kuitenkin säilyttäen avoimuuden uusille ratkaisuille. Tukea ja rohkaisua tarvitaan prosessin eri vaiheissa eteen tulevien haasteiden ratkaisuun. Oppilaita ohjataan perustelemaan omia valintojaan ja opetetaan keskustelemaan käsityön käsitteillä, kehitetään taitoja pitkäjänteiseen työskentelyyn. Käsityöllinen ajattelu pyritään tekemään näkyväksi kokonaisessa käsityöprosessissa suunnitelmia, toteuttamista ja arviointia tehden ja sitä dokumentoiden (koulun resurssit huomioiden esim. Google Apps For Education, blogi tai käsityövihko). Opettajien tulee opettaa ja avustaa ajattelun kehittymistä aluksi pilkkomalla tehtäviä ja työvaiheita sekä auttamalla oppilaita näkemään ajattelun ja taitojen kehittymistä. Myöhemmin oppilaat osaavat kuvata työvaiheitaan ja oppimiaan asioita sekä tekemiään ratkaisuja itsenäisemmin.

Oppilaita ohjataan etsimään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Heitä kannustetaan ideoimaan ja keksimään omia suunnitelmia. Jokaista oppilasta autetaan löytämään omat vahvuudet ja tavat työskennellä. Oppimaan oppimisessa hyödynnetään myös muissa oppiaineissa kehittyviä taitoja. Erityisesti ymmärtävää lukemista, soveltavaa matemaattista ajattelua ja avaruudellista hahmottamista hyödynnetään käsityöprosesseissa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilas oppii ymmärtämään oman käsityöhön liittyvän perintönsä olevan osa suomalaista kulttuuriperintöä. Oppilas tutustuu käsityöllisten työtapojen myötä myös muiden kansojen kulttuuriperintöön. Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti moninainen ja siksi on tärkeää oppia hyväksymään eri ryhmien kulttuuriperintö myös omassa yhteisössään. Oppilaat ymmärtävät olevansa osa kulttuuriperinnön ketjussa. Käsityö on oppiaine, jossa oppilaat harjoittelevat vuorovaikutustaitoja käsityöprosessin eri vaiheissa. Käsityö on mitä suurimmassa määrin sosiaalista: yhdessä suunnittelua, ideoiden jakamista, yhdessä tekemistä toinen toistaan auttaen, oppimistulosten pohdintaa ja arviointia yhdessä.

Käsityössä oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan tunteitaan käsityöllisin keinoin. Oppilaita kannustetaan luovaan toimintaan sekä käsityölliseen ilmaisuun ja keksimiseen. Oppilaita ohjataan edistämään käsityöllä esteettisyyttä ja nauttimaan sen mielihyvää tuottamasta kokemuksesta.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen.

Käsitöissä oppilaita ohjataan harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Käsityö- ja teknologiakasvatus ohjaa tarkastelemaan omia kulutustottumuksia kestävän kehityksen näkökulmasta ja auttaa ymmärtämään ympärillä vallitsevan teknologian peruseriaatteita. Oppilaita ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit ja käyttämään työskennellessään tarkoituksenmukaisia suojavälineitä.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Käsityössä monilukutaitoa harjoitellaan käyttämällä monipuolisesti erilaisia työhöjeitä. Työhöjeet voivat olla kirjoitettua tekstiä, valokuvia, piirroksia, videoita ja käsityön symbolimerkkejä. Kolmiulotteisten tuotteiden rinnalla näytetään kaksi tai kolmiulotteisia kuvia

ja piirroksia. Käsityössä käytettävien oikeiden käsitteiden tunteminen ja käyttäminen on tärkeää. Työvälineistä käytetään oikeita nimiä. Työohjeita eri muodoissaan tehdään myös itse.

Omia tekstejä tuotetaan mm. digitaalisiin portfolioihin. Portfolioissa tarkastellaan kokonaista käsityöprosessia ja omaa oppimista. Samalla rakennetaan omaa identiteettiä, mikä tukee oppilaan kasvua ihmisenä. Käsityötuote nähdään viestinä ympäristölle.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Käsityössä tieto- ja viestintäteknologia nähdään ennen kaikkea oppimista monipuolistavana apuvälineenä ja työkaluna. Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan oman työn dokumentoinnissa (esim. digitaalinen portfolio tai päiväkirja) sekä erilaisten suunnitteluohjelmien kautta. Samalla oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Käsityössä esimerkiksi työohjeita voidaan etsiä verkosta. Kuvahakuja ja eri sovelluksia käytetään apuna töiden ideoinnissa. Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa esim. erilaisten blogien ja vlogien kautta. Näitä voidaan sekä tutkia että tehdä itse.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)

Työelämätaitojen oppimisessa keskeisinä ohjaavina tekijöinä ovat kyky toimia erilaisissa ryhmissä, omien ideoiden sovittaminen toisten ideoihin, vastuunkanto, itseluottamus ja omien taitojen opettaminen toiselle. Työelämä tietoutta hankitaan tutustumalla eri ammatteihin oppitunneilla käytännön kautta ja virtuaalisesti sekä koulun ulkopuolella vierailukäynneillä. Tavoitteena on ymmärtää eri ammattien yhteiskunnallinen merkitys ja erityisesti perheen ja toimeentulon kannalta. Yrittäjäyys vaatii yksilöltä pitkäjänteisyyttä, innovatiivisuutta, kykyä asettua toisen asemaan ja rohkeutta toimia uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Käsitöissä ohjataan tutkimaan missä on itse erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Osallistuminen on aktiivista toimintaa, jossa tullaan osaksi jotakin tai nostetaan esille jokin mielipide käsityön keinoin. Käsityöllä vaikuttaminen voi olla oman koulun sisällä järjestettävä käsityötapahtuma (esim. käsityöpaja toisille oppilaille tai koulun aikuisille,

vaatteiden korjaus- ja vaihtotori) tai osallistuminen johonkin valtakunnalliseen hyväntekeväisyyskampanjaan. Oleellista on oppilasryhmän kokemuksen lisäksi näyttäytyminen ja kommunikoiminen muille esim. hyödyntämällä erilaisia verkkopalveluja.

Kestävän tulevaisuuden rakentaminen tulisi olla arkipäivää käsityön opetuksessa. On tärkeää oppia, että voimme vähentää jätettä korjaamalla vanhaa ja uusiokäyttämällä kierrätettyä. Oppilaita ohjataan materiaalien taloudelliseen käyttöön ja ympäristöystävällisiin valintoihin. Käsityössä nostetaan esille myös eettinen kuluttaminen (esim. valmisvaatteiden alkuperä).

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Käytännön opetusjärjestelyistä voidaan päättää koulukohtaisesti. Kaikki oppilaat saavat saman verran teknisen työn ja tekstiilityön opetusta jokaisella vuosiluokalla. Toteutustapa (yhteiset projektit, samanaikaisopetus tai puoli lukuvuotta tekninen/tekstiili) riippuu koulun resursseista. **Pyritään mahdollisuuksien mukaan toteuttamaan yhteisprojekteja, jossa yhdistetään teknisen työn ja tekstiilityön sisältöjä.**

Käsityön tehtävä on tukea kokonaisen käsityöprosessin hallintaa tarjoamalla erilaisia lähtökohtia oppimistehtävien ideointiin, suunnitteluun ja toteuttamiseen. Erilaisten perustyöstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden käytön opettamisen lisäksi, oppilaille on annettava riittävästi aikaa materiaaliin ja teknisiin kokeiluihin. Oppilaita tulee ohjata omien ratkaisujen tekemiseen ja omaan ajatteluun vähitellen jokaisella vuosiluokalla.

Käsityön valinnaiskursseja voidaan tarjota koulukohtaisesti yhteisen käsityön, teknisen työn tai tekstiilityön sisältöjä syventäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsenneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Vuosiluokka 3 – Käsityön tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä, ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaisesti toisiinsa.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Paikallinen sisällön tarkennus	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuuttahyödyntävään käsityöhön	S1–S6	Tutustutaan muotoilupainotteisen käsityön alkeisiin. Harjoitellaan ideointia uusista lähtökohdista (esim. ideointi lähtee tuotteesta, tarpeesta tai ilmiöstä). Tutustutaan uusiin työvälineisiin, materiaaleihin ja tekniikoihin.		L1, L2	
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1–S6	Harjoitellaan kokonaisen käsityöprosessin hahmottamista osittamalla sitä. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että käsityön tekemiseen kuuluu ideointi, suunnittelu, kokeilu, tekeminen ja arviointi. Oppilas harjoittelee dokumentoimaan ja arvioimaan jokaista prosessin vaihetta	Oppilas toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin, johon sisältyy oman työn suunnittelu, valmistus ja työskentelynaikainen arviointi. Hän dokumentoi prosessia.	L1, L5	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1–S4	Harjoitellaan idean tarkentamista suunnitelmaksi, johon opetellaan ohjatusti merkitsemään mittoja, nimeämään materiaaleja ja valmistustekniikka. Kokeillaan uusia materiaaleja ja tekniikoita, kokeilut auttavat suunnitelman tarkentamista.	Oppilas suunnittelee ja valmistaa yksin tai ryhmässä käsityötuotteen tai teoksen, jossa toteutuu perustellut, esteettiset ja tekniset ratkaisut.	L2, L4, L5	Tuotteen valmistaminen

<p>T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti</p>	<p>S3, S5</p>	<p>Harjoitellaan tavallisimpien käsityössä käytettävien koneiden käyttöä, opetellaan lukemaan ohjekirjoja ja yksinkertaisia työohjeita. Käsityön materiaaleista ja tekniikoista ainakin seuraavat:</p> <p>Tekstiilityö: Kudottu puuvillakangas, sauma, käänne, huolittelu, kaava. Koneompeleiden perustaitoja: koneen langoitus, puolaus, ompeleiden valinta. Konekirjonta (koneompelein) Solmeilu (esim. letitys, punottu nyöri, silmusolmu)</p> <p>Tekninen työ: Tutustutaan metallilangan ja -levyn työstämiseen. Harjoitellaan reiän poraamista eri materiaaleihin, metallilevyn leikkaamista, tavallisimpia liitosmenetelmiä ja pintakäsittelyä (esim. spraymaalauks, öljyäminen ja lakkaaminen).</p>	<p>Oppilas käyttää käsityön käsitteistöä ja tuntee erilaisia käsityön materiaaleja. Hän työstää tarkoituksenmukaisesti erilaisia materiaaleja ja valitsee niihin sopivia valmistusmenetelmiä.</p>	<p>L4, L6</p>	<p>Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistusmenetelmien valinta, yhdistäminen ja työstäminen</p>
---	---------------	--	---	---------------	--

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1–S5	Opetellaan ottamaan vastuuta omasta työstä pyrkien laadukkaaseen lopputulokseen. Työlle ja työskentelylle asetetaan selkeät, konkreettiset tavoitteet (myös jokaiselle opetuskerralle). Harjoitellaan työvälineiden tarkoituksenmukaista ja turvallista käyttöä sekä työvälineistä ja työympäristöstä huolehtimista.	Oppilas toimii pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti ja työskentelee työturvallisuusohjeita noudattaen. Hän valitsee ja käyttää työhön sopivaa välineistöä.	L3, L6	Työskentelytaidot
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1–S2, S6	Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian käyttöä ideoinnin ja suunnittelun tukena. Työvaiheista ja valmiista töistä otettuja valokuvia / videokuvaa liitetään vihkoon tai tallennetaan sähköisesti. Koulun mahdollisuuksien mukaan kolmannelta luokalta oppilas aloittaa oman portfolionsa kokoamisen joko sähköisesti tai paperille (esim. Google Apps For Education tai oma luokalta toiselle siirtyvä käsityövihko).	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	L5	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaista käsityöprosessia	S6	Oppilas harjoittelee ohjautusti analysoimaan omaa työskentelyään. Oppilas harjoittelee antamaan palautetta myös toisen työstä. Oppilas arvostaa omaa työtään pyrkien laadukkaaseen lopputulokseen.	Oppilas arvostaa omaa ja muiden työtä sekä tarkastelee omaa käsityöprosessiaan ja tarvittaessa muuttaa työskentelyään. Hän antaa vertaispalautetta käsityöprosessista.	L1, L4, L7	Oman työn ja käsityöprosessin tarkastelu, vertaispalautteen antaminen
T8 herättää oppilasta arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1–S3, S5		Oppilas tarkastelee kulutus- ja tuotantotapoja monipuolisesti. Hän valmistaa tuotteitaan materiaalitiloudellisesti.		Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta

Vuosiluokka 4 – Käsityön tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä, ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaisesti toisiinsa.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Paikallinen sisällön tarkennus	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuuttahyödyntävään käsityöhön	S1–S6	Harjoitellaan muotoilupainotteista käsityötä korostaen keksivää ja kokeilevaa työskentelyä. Syvennetään suunnittelutaitoja harjoittelemalla yhteissuunnittelua. Osa ideoista voi jäädä vain kokeilun asteelle.		L1, L2	
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1–S6	Oppilas harjoittelee liittämään suunnitelmaansa työvaiheiden kuvaamista (sanallista ja visuaalista), mittakaavojen lisäämistä.	Oppilas toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin, johon sisältyy oman työn suunnittelu, valmistus ja työskentelyaikainen arviointi. Hän dokumentoi prosessia.	L1, L5	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1–S4	Työskennellään itse/yhdessä tehdyn suunnitelman ohjaamana Kokeillaan uusia tekniikoita ja materiaaleja, harjoitellaan ohjelmoimalla aikaansaatuja toimintoja (esim. robotiikka ja automaatio). Kokeilujen pohjalta kehitetään tuotetta tai teosta eteenpäin.	Oppilas suunnittelee ja valmistaa yksin tai ryhmässä käsityötuotteen tai teoksen, jossa toteutuu perustellut, esteettiset ja tekniset ratkaisut.	L2, L4, L5	Tuotteen valmistaminen

<p>T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti</p>	<p>S3, S5</p>	<p>Harjoitellaan työohjeiden käyttöä sekä käyttämään oikeita nimityksiä tekniikoista, työvälineistä ja materiaaleista. Käsitön materiaaleista ja tekniikoista ainakin seuraavat:</p> <p>Tekstiilityö: - Tekstiilikuiduista luonnonkuidut ja niistä valmistettujen kankaiden nimityksiä. - Virkkaus (kiinteä silmukka, pylväs) - Huovutus (märkähuovutus ja neulahuovutus) - Käsinkirjonta.</p> <p>Tekninen työ: - Tutustutaan muoviin materiaalina - Tutustutaan elektroniikkaan osana harjoitustyötä (esim. auton valot, taskulamppu, peli). - Pehmytjuotos</p>	<p>Oppilas käyttää käsityön käsitteistöä ja tuntee erilaisia käsityön materiaaleja. Hän työstää tarkoituksenmukaisesti erilaisia materiaaleja ja valitsee niihin sopivia valmistusmenetelmiä.</p>	<p>L4, L6</p>	<p>Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistusmenetelmien valinta, yhdistäminen ja työstäminen</p>
<p>T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä</p>	<p>S1–S5</p>	<p>Harjoitellaan ottamaan vastuuta omasta työstä pyrkien laadukkaaseen lopputulokseen.</p> <p>Työvälineiden tarkoituksenmukainen ja turvallinen käyttö sekä työvälineistä ja työympäristöstä huolehtiminen.</p>	<p>Oppilas toimii pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti ja työskentelee työturvallisuusohjeita noudattaen. Hän valitsee ja käyttää työhön sopivaa välineistöä.</p>	<p>L3, L6</p>	<p>Työskentelytaidot</p>
<p>T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa</p>	<p>S1–S2, S6</p>	<p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ideoinnin apuvälineenä. Oppilas harjoittelee ohjatusti dokumentoimaan joitain kokeilujaan ja tallentamaan kuvat/videot joko vihkoonsa tai sähköiseen portfolioonsa.</p> <p>Oppilas dokumentoi käsityöprosessiaan sähköisesti ja jatkaa portfolioaan (esim. Google Apps For Education tai oma luokalta toiselle siirtyvä käsityövihko).</p>	<p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa</p>	<p>L5</p>	<p>Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä</p>

<p>T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaista käsityöprosessia</p>	<p>S6</p>	<p>Oppilas harjoittelee ohjatusti analysoimaan omaa työskentelyään sekä nimeämään työnsä onnistuneita ja kehitettäviä kohtia. Oppilas harjoittelee antamaan rakentavaa palautetta myös toisen työstä.</p> <p>Oppilas arvostaa omaa työtään pyrkien laadukkaaseen lopputulokseen.</p>	<p>Oppilas arvostaa omaa ja muiden työtä sekä tarkastelee omaa käsityöprosessiaan ja tarvittaessa muuttaa työskentelyään. Hän antaa vertaispalautetta käsityöprosessista.</p>	<p>L1, L4, L7</p>	<p>Oman työn ja käsityöprosessin tarkastelu, vertaispalautteen antaminen</p>
<p>T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti</p>	<p>S1–S3, S5</p>		<p>Oppilas tarkastelee kulutus- ja tuotantotapoja monipuolisesti. Hän valmistaa tuotteitaan materiaali- taloudellisesti.</p>		<p>Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta</p>

Vuosiluokka 5 – Käsityön tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä, ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaisesti toisiinsa.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Paikallinen sisällön tarkennus	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuuttahyödyntävään käsityöhön	S1–S6	Oppimistehtävien lähtökohtana ilmaisu, suunnittelussa hyödynnetään moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä (esim. paikallista ympäristöä ja kulttuuriperintöä). Harjoitellaan pienimuotoisen yhteisöllisen käsityön tekemistä yksilötöiden lisäksi. Yhteisöllisen käsityö voi liittyä oman koulun/luokan viihtyvyyden lisäämiseen tai hyväntekeväisyyteen		L1, L2	
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1–S6	Oppilas syventää suunnittelutaitojaan sekä yksilöllisissä että yhteisöllisissä töissä. Yhdessä toteutettavien töiden suunnittelussa harjoitellaan tiimityötä: tavoitteiden asettamista ja työtehtävien jakamista sekä arviointia. Syvennetään kokonaisen käsityöprosessin dokumentointia ohjatuilla tehtävillä (esim. yhteisöllisen työn suunnittelusta kertominen)	Oppilas toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin, johon sisältyy oman työn suunnittelu, valmistus ja työskentelyaikainen arviointi. Hän dokumentoi prosessia.	L1, L5	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi

<p>T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin</p>	<p>S1–S4</p>	<p>Työskennellään itse/yhdessä tehdyn suunnitelman ohjaamana.</p> <p>Yhteisöllinen työ - yhteinen työ, johon jokainen oppilas tekee oman osansa.</p> <p>Sisältö päätetään lukuvuosi-suunnitelmassa ja se voidaan toteuttaa joko tekstiilityön tai teknisen työn opetusjakson aikana. (Esim. istuintyynyjä koulun kirjastoon, pihapelejä väliuntikäyttöön jne.) Suunnittelussa voidaan käyttää apuna 3D-mallintamista tietokoneella (esim. Google SketchUp)</p>	<p>Oppilas suunnittelee ja valmistaa yksin tai ryhmässä käsityötuotteen tai teoksen, jossa toteutuu perustellut, esteettiset ja tekniset ratkaisut.</p>	<p>L2, L4, L5</p>	<p>Tuotteen valmistaminen</p>
<p>T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti</p>	<p>S3, S5</p>	<p>Käsityön materiaaleista ja tekniikoista ainakin seuraavat:</p> <p>Tekstiilityö: - Neulelangat, kuidun tie langaksi - Neulonta (tasoneule, oikea silmukka, nurja silmukka) - Ompelu: vetoketjun ompeleminen käyttö-/sisustustekstiiliin, kankaan kuviointia ommellen, tilkkutyö - Yksinkertaisen kaavan piirtäminen ja tavallisimmat kaavamerkit</p> <p>Tekninen työ: -Puun, metallin ja muovin liitostavat (esim. pop-niittaus, niittaus) -Polkupyörän perushuolto. - Muovin lämpömuovaus</p> <p>Työvälineiden tarkoituksenmukainen ja turvallinen käyttö sekä työvälineistä ja työympäristöstä huolehtiminen</p>	<p>Oppilas käyttää käsityön käsitteistöä ja tuntee erilaisia käsityön materiaaleja. Hän työstää tarkoituksenmukaisesti erilaisia materiaaleja ja valitsee niihin sopivia valmistusmenetelmiä.</p>	<p>L4, L6</p>	<p>Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistusmenetelmien valinta, yhdistäminen ja työstäminen</p>

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti ja huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1–S5	Työvälineiden tarkoituksenmukainen ja turvallinen käyttö sekä työvälineistä ja työympäristöstä huolehtiminen	Oppilas toimii pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti ja työskentelee työturvallisuusohjeita noudattaen. Hän valitsee ja käyttää työhön sopivaa välineistöä.	L3, L6	Työskentelytaidot
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1–S2, S6	Oppilas syventää taitojaan tieto- ja viestintäteknologian käytössä ideoinnin apuvälineenä. Oppilas harjoittelee dokumentoimaan kokeilujaan ja tallentamaan kuvat/videot joko vihkoonsa tai sähköiseen portfolioonsa. Oppilas dokumentoi käsityöprosessiaan sähköisesti ja jatkaa portfoliotaan (esim. Google Apps For Education tai oma luokalta toiselle siirtyvä käsityövihko).	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	L5	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaista käsityöprosessia	S6	Harjoitellaan arvioimaan omaa ja toisen osuutta yhteisöllisessä käsityöprosessissa (esim. vertaisoppimista)	Oppilas arvostaa omaa ja muiden työtä sekä tarkastelee omaa käsityöprosessiaan ja tarvittaessa muuttaa työskentelyään. Hän antaa vertaispalautetta käsityöprosessista.	L1, L4, L7	Oman työn ja käsityöprosessin tarkastelu, vertaispalautteen antaminen
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1–S3, S5	Toteutettavat työt ja opitut taidot avaavat käsityön merkityksen tärkeinä arjen taitoina (esim. pyörän huolto, vetoketjun vaihtaminen) ja ympäristön viihtyvyyden lisääjänä (esim. koulun yhteinen tila). Materiaalivalinnoissa pyritään taloudellisuuteen ja jätemateriaalin uusiokäyttöön. Vertaillaan valmiiden ja itse valmistettujen tuotteiden hintoja, keskustellaan eettisestä kuluttamisesta.	Oppilas tarkastelee kulutus- ja tuotantotapoja monipuolisesti. Hän valmistaa tuotteitaan materiaalitaloudellisesti.		Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta

Vuosiluokka 6 – Käsityön tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä, ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaisesti toisiinsa.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Paikallinen sisällön tarkennus	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuuttahyödyn tävään käsityöhön	S1–S6	<p>Muotoilu tai teknologia oppimistehtävien lähtökohtana.</p> <p>Toteutetaan pieni yhteinen käsityöprojekti, jonka valmistamisessa käytetään sekä teknisen että tekstiilityön tekniikoita (esim. muutamasta opetuskerrasta yhteen jaksoon kestävä projekti).</p> <p>Tuotesuunnittelua painottavan yhteisen käsityöprojektin aihepiiri voi syntyä oppilaan omista kiinnostuksenkohteista tai oppiainerajat ylittävistä monialaisesta kokonaisuudesta.</p>		L1, L2		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.			

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1–S6	Harjoitellaan itsenäistä käsityöprosessin eri vaiheiden dokumentointia yksilönä/ryhmänä. Dokumentointia voidaan tukea opettajan antamilla kaikille yhteisillä tehtävillä.	Oppilas toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin, johon sisältyy oman työn suunnittelu, valmistus ja työskentelynaikainen arviointi. Hän dokumentoi prosessia.	L1, L5	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas tunnistaa käsityöprosessin osat. Oppilas toteuttaa jonkin käsityöprosessin osan opettajan konkreettisesti ohjaamana ja dokumentoi sen.	Oppilas toteuttaa käsityöprosessin keskeiset osat opettajan ohjaamana. Oppilas dokumentoi joitakin käsityöprosessin vaiheita.	Oppilas toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja dokumentoi sen eri vaiheita.	Oppilas toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin itsenäisesti ja dokumentoi käsityöprosessin vaiheet. Oppilas pohtii omaa työskentelyään.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1–S4	Harjoitellaan soveltamaan ja yhdistelemään aiemmin opittua suunnittelussa. Tarkastellaan arkisia esineitä, kehitellään havaintojen ja kokeilujen pohjalta uusia toimivia ja esteettisiä tuotteita. Liikkeelle voidaan lähteä myös arkisesta ongelmasta, jonka ratkaisemiseksi suunnitellaan ja valmistetaan esteettinen ja toimiva tuote.	Oppilas suunnittelee ja valmistaa yksin tai ryhmässä käsityötuotteen tai teoksen, jossa toteutuu perustellut, esteettiset ja tekniset ratkaisut.	L2, L4, L5	Tuotteen valmistaminen	Oppilas suunnittelee tai valmistaa tuotetta tai teosta opettajan konkreettisesti ohjaamana.	Oppilas valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaan perustuvan tuotteen tai teoksen opettajan ohjaamana.	Oppilas valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaan perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.	Oppilas valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaan perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus. Oppilas arvioi ja perustelee tuotteen esteettisiä tai toiminnallisia ratkaisuja.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	Sovelletaan aiemmin opittuja perustekniikoita uusiin, erilaisiin materiaaleihin. Käsityön materiaaleista ja tekniikoista ainakin seuraavat: Tekstiilityö: - Langat ja muut lankamaiset materiaalit sekä tekniikat	Oppilas käyttää käsityön käsitteistöä ja tuntee erilaisia käsityön materiaaleja. Hän työstää tarkoituksenmukaisesti erilaisia materiaaleja ja valitsee niihin sopivia valmistusmenetelmiä.	L4, L6	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistusmenetelmien valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas tunnistaa joitakin käsityön työvälineitä, materiaaleja ja valmistusmenetelmiä opettajan konkreettisesti ohjaamana.	Oppilas tunnistaa ja nimeää käsityön käsitteistöä ja käyttää käsityön työvälineitä, materiaaleja ja valmistusmenetelmiä opettajan ohjaamana.	Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä, eri materiaaleja ja valmistusmenetelmiä tarkoituksenmukaisesti.	Oppilas käyttää käsityön käsitteistöä monipuolisesti. Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää taitavasti eri materiaaleja ja valmistusmenetelmiä soveltaen niitä tarkoituksenmukaisesti.

		<p>- Erilaiset kankaat, nahka, muovi, kierrätysmateriaalit (kokeilevaa erilaisten materiaalien ompelua)</p> <p>Tekninen työ: - Tutustutaan robotiikkaan ja ohjelmointiin (esim. Lego Mindstorm). - Opetellaan muottiin valaminen (esim. betoni- tai kipsivalu, steariini- ja tinavalu).</p>							
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1–S5	Oppilas ymmärtää materiaali- ja tekniikkakokeilujen tärkeyden tuotteen kehittämisessä. Oppilas pyrkii mahdollisimman laadukkaaseen lopputulokseen. Työvälineiden tarkoituksenmukainen ja turvallinen käyttö sekä työvälineistä ja työympäristöstä huolehtiminen	Oppilas toimii pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti ja työskentelee työturvallisuusohjeita noudattaen. Hän valitsee ja käyttää työhön sopivaa välineistöä.	L3, L6	Työskentelytaidot	Oppilas harjoittelee pitkäjänteistä ja turvallista työskentelyä opettajan konkreettisesti ohjaamana. Oppilas valitsee ja käyttää työvälineitä opettajan konkreettisesti ohjaamana.	Oppilas työskentelee pitkäjänteisesti, vastuullisesti ja turvallisesti opettajan ohjaamana. Oppilas harjoittelee tavoitteellista työskentelyä. Oppilas tietää käsityössä käytettävien työvälineiden ja laitteiden toimintaperiaatteita ja osaa käyttää niitä turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.	Oppilas ottaa vastuuta omasta työskentelystään sekä toimii pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Oppilas tietää käsityössä käytettävien työvälineiden ja laitteiden toimintaperiaatteita ja osaa käyttää niitä turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.	Oppilas työskentelee vastuuntuntoisesti, pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Oppilas huomioi työturvallisuuden omassa ja toisten kanssa työskentelyssä. Oppilas tietää käsityössä käytettävien työvälineiden ja laitteiden toimintaperiaatteita ja osaa valita niistä tarkoituksenmukaisimmat.

<p>T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa</p>	<p>S1–S2, S6</p>	<p>Ideointivaiheessa oppilas etsii tietoa valmiista tuotemaailmasta. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti museoiden verkkosivuilla.</p> <p>Mahdollisuuksien mukaan oppilas tutustuu tietokoneavusteiseen suunnitteluun</p> <p>Oppilas dokumentoi käsityöprosessiaan sähköisesti ja jatkaa sähköistä portfoliotaan</p>	<p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa</p>	<p>L5</p>	<p>Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä</p>	<p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa jonkin käsityöprosessin vaiheen aikana opettajan konkreettisesti ohjaamana.</p>	<p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opettajan ohjaamana käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa</p>	<p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjeistuksen mukaisesti käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa</p>	<p>Oppilas käyttää itsenäisesti oman käsityöprosessinsa eri vaiheisiin ja niiden dokumentointiin sopivia tieto- ja viestintäteknologian välineitä</p>
<p>T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaista käsityöprosessia</p>	<p>S6</p>	<p>Oppilas osaa arvostaa käsin tehtyjä tuotteita ja harjoittelee rakentavan palautteen antamista myös toisten työstä ja työskentelystä.</p>	<p>Oppilas arvostaa omaa ja muiden työtä sekä tarkastelee omaa käsityöprosessiaan ja tarvittaessa muuttaa työskentelyään. Hän antaa vertaispalautetta käsityöprosessista</p>	<p>L1, L4, L7</p>	<p>Oman työn ja käsityöprosessin tarkastelu, vertaispalautteen antaminen</p>	<p>Oppilas harjoittelee oman työn ja käsityöprosessin tarkastelua sekä vertaispalautteen antamista opettajan konkreettisesti ohjaamana.</p>	<p>Oppilas osallistuu oman työn ja käsityöprosessin tarkasteluun sekä vertaispalautteen antamiseen opettajan ohjaamana.</p>	<p>Oppilas osallistuu rakentavasti oman työn ja käsityöprosessin tarkasteluun. Oppilas osallistuu tarkoituksenmukaisesti vertaispalautteen antamiseen</p>	<p>Oppilas tarkastelee realistisesti omaa työtään ja käsityöprosessiaan. Oppilas antaa aktiivisesti rakentavaa vertaispalautetta käsityöprosessista</p>

<p>T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti</p>	<p>S1–S3, S5</p>	<p>Oppilas ymmärtää mitä tarkoitetaan elinkaarella. Kokeiluissaan ja materiaalivalinnoissaan oppilas pyrkii valitsemaan laadukkaita materiaaleja tai kierrätysmateriaalia/uudelleen kierrätettäviä</p> <p>Oppilas ymmärtää käsintehtyn ja teollisesti valmistetun tuotteen eron (esim. hinnan muodostuminen, yksilöllisyys, valmistusprosessi).</p>	<p>Oppilas tarkastelee kulutus- ja tuotantotapoja monipuolisesti. Hän valmistaa tuotteitaan materiaalitaloudellisesti.</p>		<p>Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta</p>	<p>Oppilas valitsee ja käyttää materiaaleja taloudellisesti opettajan konkreettisesti ohjaamana.</p>	<p>Oppilas pohtii kulutus- ja tuotantotapoja opettajan ohjaamana. Oppilas valitsee ja käyttää materiaaleja taloudellisesti opettajan ohjaamana.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaareen. Oppilas valmistaa tuotteitaan materiaalitaloudellisesti.</p>	<p>Oppilas tarkastelee monipuolisesti kulutus- ja tuotantotapojen vaikutusta tuotteen elinkaareen. Oppilas valmistaa tuotteitaan materiaalitaloudellisesti ja perustelee valintojaan.</p>
---	------------------	---	--	--	---	--	---	--	---

LIIKUNTA – VUOSILUOKAT 3-6

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Eriyttämisessä tulee huomioida oppilaiden liikuntamotiivien monipuolisuus. Liikunnan sisältöjen suunnittelussa oppilaan toiveiden ja tarpeiden huomioon ottaminen on tärkeää. Oppilasjohtoisten työtapojen käyttäminen liikunnanopetuksessa lisää oppilaan mahdollisuuksia vaikuttaa omaan oppimiseensa ja edistää samalla kaikkien oppilaiden fyysistä aktiivisuutta liikuntatunneilla. Oppilaan valinnan mahdollisuuksia liikuntatuntien sisällä tulee tukea, kuitenkin niin, että valintatilanteet eivät johda sosiaaliseen vertailuun tai syrjintään.

Eriyttämistä voi tehdä muuntelemalla opiskelun laajuutta, syvyyttä ja etenemisnopeutta. Myös opetuksen sisältöjä, välineitä, oppimisympäristöä, opetusmenetelmiä (työtapoja), opetusviestintää, oppilaiden ryhmittelyä tai harjoitteluun käytettävissä olevaa aikaa vaihtelemalla voidaan vastata oppilaiden erilaisiin tarpeisiin. Yksilöllinen palaute hyödyttää jokaista oppilasta. Oppimisen arvioinnissa eriyttäminen voi tarkoittaa erilaisia mahdollisuuksia näyttää osaamistaan. Oleellista eriyttämisessä on oppilaantuntemus.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move! -mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Puolet eli 50 % liikunnan arvosanasta perustuu edistymiseen numeroiduissa tavoitteissa eli - liikuntataidoissa (kuten havaintomotoriikassa [Tavoite numero 2], tasapaino- ja liikkumistaidoissa [T3] sekä välineenkäsittelytaidoissa [T4]) monipuolisesti eri ympäristöissä eri vuodenaikoina sekä uima- ja vesipelastustaidoissa [T6] - fyysisten ominaisuuksien (eli voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) arvioinnissa, ylläpidossa ja kehittämisessä [T5]

Toinen 50 % liikunnan arvosanasta perustuu työskentelyyn, jota kuvaavat tavoitteet numero 1 sekä 7–10. Tarkemmin avattuna nämä tarkoittavat: - aktiivista työskentelyä tunnilla, mm. kokeilemalla erilaisia liikuntamuotoja parhaansa yrittäen [T1] - turvallista ja asiallista toimintaa tunneilla [T7] - rakentavaa vuorovaikutusta ja yhteistyötä [T8] - vastuullista toimintaa ja reilun pelin periaatteiden mukaista toimintaa tunnilla [T9]

Mittaaminen itsessään ei ole tärkeää. Sen sijaan tärkeää on, että - mikäli mitataan - mittaustuloksia käytetään oppilaiden motivoimiseksi, vahvuuksien ja parannettavien piirteiden osoittamiseksi, kehityksen seuraamiseksi ja oppilaiden ohjaamiseksi liikunnalliseen ja terveelliseen elämäntapaan.

Laaja-alainen osaaminen liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyviä tietoja, taitoja, arvoja, asenteita sekä tahdon muodostamaa kokonaisuutta tavoitellaan liikunnan oppiaineessa, kuten muissakin oppiaineissa, yleisen perustetekstin mukaisesti. Liikunta kuuluu yhtenä oppiaineena taito- ja taideaineiden kokonaisuuteen, jossa erilaisten taitojen laaja-alainen osaaminen korostuu ja asennoituminen omaan kehoon, motivaatio ja tahto tehdä asioita ohjaavat ajattelua sekä oppimaan oppimista. Erityisen tärkeitä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Koulukohtaisien resurssien mukaan TVT- välineistön monipuolinen hyödyntäminen oppimisen ja opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Savonlinnan seudulla hyödynnetään yritys yhteistyötä eri urheilujärjestöjen ja – yritysten kanssa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien

avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykkinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Vuosiluokat 3-4 – liikunnan tavoitteet, sisällöt ja arviointi

vi	Tavoite	Sisällöt	Sisällön tarkennus	Laaja-alainen osaaminen	Arviointi
1	T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tietoja.	L1, L3	Oppilas osallistuu aktiivisesti ja yrittää parhaansa oppitunneilla. Oppilas harjaannuttaa havaintomotorisia taitojaan ja osaa tehdä liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.
	T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöönsä aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisuuden ja esteettisyyden kokemuksia. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta, voimistelu ja palloilut). Kiinniottoleikit, voimistelu, musiikkiliikunta, perusliikunta (yleisurheilu), hiihto sekä pallopelit ja -leikit.	L1, L3, L4	Oppilas osaa vahvistaa tasapaino- ja liikkumistaitojaan sekä soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. Oppilas osaa käyttää sekä soveltaa välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina sekä
	T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino- ja liikkumistaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Tasapainotaidot (pystyasennot, pää alaspäin asennot, pyöriminen, heiluminen, pysähtyminen, väistäminen, koukistaminen, ojentaminen, kieriminen): Voimistelu telineillä, kamppailut, luistelu, hiihto, pallopelit sekä musiikki- ja tanssiliikunta, pienpelit ja leikit Liikkumistaidot (käveleminen, juokseminen, loikkiminen, rytmisessä hyppiminen, hyppäeleminen, kiipeileminen, laukkaaminen, liukuminen, kinkkaaminen): Telinearat, perusliikunta, luistelu, hiihto, suunnistus ja retkeily (esim. kartan suuntaaminen, karttamerkit, karttaretkely), pienpelit ja leikit	L3	

	T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineen käsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa	S1	Erlaisissa oppimisympäristöissä käsitellään käsin, jaloin ja vartalolla erilaisia välineitä ja telineitä Pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen sekä kiinnittäminen, lyöminen ja laukaiseminen. Esim. perusliikunta, koppipallo, koripallo, jalkapallo, pesäpallo, lentopallo, salibandy, jääpelit, sovelletut pelit, leikit	L3	erilaisissa tilanteissa.
	T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa sekä tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin MOVE-mittausten harjoittelua Liikunnanopetuksessa voimaa harjaannutetaan esim. kuntopiiritehtävillä, hypyillä, heitoilla, leikkimielellä kamppailen sekä mäenlaskuilla ja nousuilla Nopeus kehittyy juoksupyrähdyksissä (myös pelien ja leikkien osana), hypyissä, heitoissa, loikissa ja kisailuissa Liikkuvuus: voimistelu ja venyttely Kestävyys kehittyy peleissä, leikeissä, perusliikunnassa ym.	L3	Oppilas osaa arvioida, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.
	T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	3. luokka (etene) <i>Selkäkrooli</i> , krooli, vesileikit ja pelit 4. luokka (kehitä taitojasi - perusuimataito) <i>Rintauinti</i> , sukellukset, hypyt, vesileikit ja pelit sekä turvallisuus vedessä	L3	Oppilas osaa liikkua vedessä ja pelastautua vedestä. Oppilas osaa toimia turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla. Oppilas osaa työskennellä kaikkien kanssa toiset huomioon ottaen. Oppilas osaa toimia reilun pelin periaatteella ja kantaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
	T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Monipuoliset tehtävät eri ympäristöissä esimerkiksi pallopelit, suunnistus, uinti, jääliikunta, yhteistanssi ja voimistelut	L3, L6, L7	Oppilas osaa ottaa vastuuta omasta toiminnasta ja harjoitella itsenäisen työskentelyn taitoja.
	T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunnelmaisuuttaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita Ystävällinen käytös kaikkia kohtaan, rehellisyys, omista ja yhteisistä välineistä huolehtiminen sekä työrauhan antaminen muille.	L2, L3, L6, L7	

	T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Opetukseen valitaan tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä (mm. omista ja yhteisistä tavaroista sekä välineistä huolehtiminen) Opetuksessa tutustutaan eri liikunta- ja pelimuotojen sääntöihin	L2, L6, L7
	T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista	L1, L2, L3
	T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä	L1, L2

Vuosiluokat 5-6 – liikunnan tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Opetuksen tavoite	Sisäl- tö- alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioin- nin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Fyysinen toimintakyky							
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelee aktiivisesti.	Fyysinen aktiivisuus ja yrittäminen	Oppilas osallistuu satunnaisesti ja valikoiden liikuntatuntien toimintaan.	Oppilas osallistuu liikuntatunneille ja kokeilee erilaisia liikuntamuotoja.	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.	Oppilas osallistuu aktiivisesti ja harjoittelee opetettuja liikuntamuotoja.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään eri aistien avulla ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas osaa kertoa joitakin havaintojaan ja hyödyntää niitä opettajan auttamana omassa toiminnassaan.	Oppilas ymmärtää ja osaa kertoa tekemiään havain- toja sekä yhdistää niitä toimintaansa.	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituk- senmukaisia ratkaisuja.	Oppilas sopeuttaa liikkumistaan ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja havaintojensa mukaan.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Oppilas kehittää tasapainoja liikkumistaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja joissakin oppimisympäristöissä ja opetuissa liikunta- muodoissa.	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa oppimisympäristöissä ja opetuissa liikunta- muodoissa.	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä ja opetuissa liikunta- muodoissa.	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja monipuolisissa oppimisympäristöissä ja opetuissa liikuntamuodoissa.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä	S1	Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.	Motoristen perustaitojen (välinekäsitte- lytaidot) käyttäminen eri	Oppilas osaa käyttää välineenkäsittelytaitoja joissakin oppimisympäristöissä ja opetuissa liikunta- muodoissa.	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää välineenkäsittelytaitoja useimmissa oppimisympäristöissä ja opetuissa liikunta- muodoissa.	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä ja opetuissa liikunta- muodoissa.	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja monipuolisissa oppimisympäristöissä ja opetuissa liikunta- muodoissa.

eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.			liikuntamuodoissa				
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan	Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa harjoittaa fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan opettajan ohjauksessa.	Oppilas osaa kertoa, millä tavalla fyysisiä kunto-ominaisuuksia voidaan mitata ja osaa harjoittaa joitain fyysisiä ominaisuuksiaan.	Oppilas osaa arvioida fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan ja harjoittaa voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan, asettaa omia tavoitteita sekä kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1	Oppilas vahvistaa uima- ja vesipelastustaitojaan.	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas osaa uida 10m.	Oppilas osaa uida 50 m ja hypätä uintisyvyiseen veteen.	Oppilas on perusuimataitoinen (osaa uida 50 metriä kahta uintitapa käyttäen ja sukeltaa 5 m pinnan alla).	Oppilas osaa uida 100 metriä kahta uintitapaa käyttäen sekä pelastautua vedestä.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Oppilas toimii tunneilla turvallisesti ja asiallisesti.	Toiminnan turvallisuus liikuntatunneilla	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan turvallisesti sekä toimii ja varustautuu yleensä ohjeiden mukaan.	Oppilas ymmärtää turvallisuuden liittyviä riskitekijöitä ja pyrkii toimimaan tunnilla turvallisesti sekä varustautuu asiallisesti.	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet sekä pyrkii toimimaan ja varustautumaan turvallisesti sekä asiallisesti liikuntatunneilla.	Oppilas toimii ja varustautuu turvallisesti ja asiallisesti sekä edistää turvallisuutta liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky							
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja pystyy säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa.	Tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä työskentelytavat	Oppilas työskentelee valikoimiensa ihmisten kanssa sekä säätelee toimintaansa ja tunneilmaisuaan niin, että pystyy opettajan ohjaamana toimimaan liikuntatilanteissa muiden kanssa.	Oppilas työskentelee valikoimatta kaikkien kanssa sekä toimii useimmiten yhteisesti sovitulla tavalla.	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla ja toiset huomioon ottaen.	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja edistää ryhmän toimintaa ja oppimista.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Oppilas toimii reilun pelin periaatteiden mukaisesti ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Vastuunkanto yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas osaa kertoa reilun pelin periaatteita ja kantaa satunnaisesti vastuuta yhteisistä oppimistilanteista opettajan ohjaamana.	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja antaa muille työrauhan.	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.	Oppilas kantaa vastuuta yhteisestä toiminnasta ja pyrkii edistämään sitä.

Psyykkinen toimintakyky

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä itsenäisesti.	Itsenäisen työskentelyn taidot	Oppilas osaa kertoa, miten voi ottaa vastuuta omasta toiminnasta ja toimii yleensä opettajan ohjaamana.	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä ajoittain itsenäisesti.	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3			Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.			